

فصلنامه علمی - پژوهشی مطالعات راهبردی ورزش و جوانان

شماره ۲۱. پاییز ۱۳۹۲

شاپا: X ۲۲۴ - ۱۷۳۵

صاحب امتیاز: وزارت ورزش و جوانان

مدیر مسئول: محمد تقی حسن زاده

سر دبیر: سید نصراله سجادی

دبیر هیئت تحریریه: محمد رضا فضلی

مدیر داخلی و ویراستار: زهرا کمالیان

صفحه آرا: پردیس واهب زاده

چاپ و صحافی: نشر دانشگاه هنر

مرکز مطالعات و پژوهش های راهبردی

بزرگراه آفریقا، خیابان سایه، پلاک ۴، ساختمان شماره ۲ وزارت ورزش و جوانان

تلفن: ۲۲۶۶۲۲۶۷، دورنگار: ۲۲۶۶۲۲۶۰

نشانی الکترونیکی: strategic.studies@msy.gov.ir

اقتباس و درج مطالب با ذکر ماخذ آزاد است.

فصلنامه مطالعات راهبردی ورزش و جوانان دارای

اعتبار علمی - پژوهشی $\frac{۳/۱۸/۸۰۳۳}{۱۳۹۳/۱/۲۵}$ از وزارت علوم، تحقیقات و فناوری است

و در پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC) نمایه می شود.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
معاون پژوهش و فناوری

گواهی تعیین اعتبار علمی

براساس آیین نامه تعیین اعتبار علمی نشریات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، نشریه با عنوان مطالعات راهبردی ورزش و جوانان وابسته به مرکز پژوهشهای راهبردی وزارت ورزش و جوانان در جلد کمیون بررسی نشریات علمی مورخ ۹۳/۱۲/۲۶ مطرح و با اعطای اعتبار علمی-پژوهشی موافقت شد. بدون شک تلاش دست اندرکاران نشریه سهم به سزایی در گسترش مرزهای دانش و ارتقای کیفی و کمی جایگاه علمی کشور خواهد داشت. عدم رعایت مفاد آیین نامه مذکور موجب ابطال تاییدیه خواهد شد.

مفخر شریفی

مدیرکل دفتر سیاستگذاری و برنامه ریزی امور پژوهشی

دبیر کمیون نشریات علمی

هیئت تحریریه: (به ترتیب الفبا)

کیومرث اشتریان

دانشیار گروه علوم سیاسی دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران

محمد جوادی پور

استادیار گروه روش ها و برنامه های آموزشی دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران

سید نصراله سجادی

دانشیار دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه تهران و معاون توسعه ورزش قهرمانی و حرفه ای وزارت ورزش و جوانان

مهدی طالب پور

دانشیار گروه رفتار حرکتی دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه فردوسی مشهد

محمد حسین عبدالهی

دانشیار گروه روانشناسی دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه خوارزمی

فرزاد غفوری

دانشیار گروه تربیت بدنی دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی

محمد کشتی دار

دانشیار گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه بیرجند

محمود گلزاری

استادیار گروه روانشناسی بالینی دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی و معاون ساماندهی امور جوانان

وزارت ورزش و جوانان

امیر ملکی

دانشیار گروه علوم انسانی دانشگاه پیام نور

حبیب هنری

استادیار گروه تربیت بدنی دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی و عضو کمیته علمی - پژوهشی مرکز

مطالعات و پژوهش های راهبردی وزارت ورزش و جوانان

مشاوران علمی این شماره:

علیرضا سلیمی آوانسر، محمد سالار کسرای، علی احمد یحوی

امیر حسین واعظی، شهرام فرج زاده موالو، محمد مهدی شمسی، امیر الله امانی کلاریجانی

حسن کلاشلو، سید محسن بنی جمالی، حمیدرضا نیکخواه، زهرا نصر اصفهانی و فریده عقیلی

اهداف فصلنامه:

۱. ارتقای دانش علمی و بررسی نقادانه سیاست ها و برنامه های موجود
۲. کمک به سیاست گذاری و برنامه ریزی در حوزه ورزش و جوانان
۳. بررسی مسائل و چالش های فراوری جوانان و ورزش کشور با ارائه راهکارهای نوین و مفید در این زمینه ها
۴. انعکاس جدیدترین یافته های جوان پژوهی و ورزشی در داخل و خارج کشور

شرایط چاپ مقالات:

۱. مقالات ارسالی نباید برای هیچ نشریه داخلی یا خارجی ارسال یا در آنها چاپ شده باشد.
۲. مقالات ارسالی، به هیچ وجه مسترد نخواهد شد و پس از طی مراحل ارزیابی و تأیید علمی داوران به چاپ خواهد رسید.
۳. فصلنامه در رد یا پذیرش مقالات و ویرایش مطالب و تغییر عناوین، آزاد است.
۴. مسئولیت مطالب، با نویسندگان است.

فهرست

تفاوت معیارهای همسرگزینی جوانان و والدین

اسماعیل جهانبخش

۷

برنامه ها و اقدامات کاهش تقاضای سوءمصرف مواد در کشورهای مختلف دنیا

محمدباقر صابری زفرقندی، محمدمهدی شمسایی، محسن روشن پژوه، رکسانا میرکاظمی

۲۷

بررسی عوامل اجتماعی پدیده خشونت در بین جوانان

زهره حضرتی صومعه، حسین اسدی، سید مالک صادقیان

۴۳

مقایسه سلامت روان، شادکامی و بهزیستی شخصی در زنان میانسال با فعالیت هوازی

منظم، نامنظم و غیرفعال

سیده افروز موسوی، مهرانگیز پیوسته گر، لیلا مقتدر

۵۷

بررسی و مقایسه نقش ورزش همگانی و قهرمانی در تقویت اعتماد ملی

غلامرضا شعبانی بهار، محمدرضا نیک نژاد، ابوالفضل فراهانی، عباس صمدی

۷۱

نقش رسانه های جمعی در توسعه بازاریابی گردشگری ورزشی

حسن اسدی، محمود گودرزی، مجید جاوید

۸۱

تاثیر حرکات اصلاحی برانعطاف پذیری و دستگاه قلبی و تنفسی دختران نوجوان دارای

اسکولیوز

یحیی سخنگویی، فریا محمدیان، مژگان زیوریان

۱۰۱

بررسی رابطه ساده و چندگانه کیفیت زندگی کاری و سلامت روان دبیران تربیت بدنی

و سایر دبیران مقطع متوسطه کرج

حسین سپاسی، سارا افتخارزاده، سامان ایزدمهر

۱۱۱

تفاوت معیارهای همسرگزینی جوانان و والدین

اسماعیل جهانبخش^۱

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۱/۱/۱۶

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۱/۳/۲۷

موضوع اصلی این مطالعه بررسی تفاوت نسلی در حوزه معیارهای همسرگزینی و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن در بین دو نسل والدین و فرزندان در شهر تهران است. چارچوب نظری و فرضیات تحقیق با استفاده از نظریات کلان و خرد که از طرف جامعه‌شناسان و سایر دانشمندان در این حوزه مطرح شده است، تشکیل گردیده‌اند. کار میدانی در مناطق ۲۲ گانه شهر تهران با روش پیمایش و با استفاده از فن پرسشنامه صورت گرفته است. حجم نمونه در این پژوهش ۶۰۰ نفر و جامعه آماری شامل پدران دارای پسر مجرد و مادران دارای دختر مجرد ۱۹ سال یا بالاتر و پسران و دختران مجرد ۱۹ سال یا بالاتر ساکن شهر تهران بوده‌اند. این حجم نمونه، به شیوه نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای چند مرحله‌ای بین گروه‌های چهارگانه پاسخگو به طور مساوی تقسیم شده است. نتایج حاصل از تحقیق نشان می‌دهند که در ۶ متغیر، تفاوت‌ها بین معیارهای نسل والدین در هنگام همسرگزینی خود با معیارهای همسرگزینی نسل فرزندان معنی دار هستند و در یک مورد، بین آن‌ها تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. آزمون فرضیات نشان می‌دهند که جنسیت، سن، تحصیلات، شغل، پایگاه اقتصادی-اجتماعی، روابط با بستگان و میزان استفاده از وسایل ارتباط جمعی موجب تفاوت بین دو نسل در معیارهای همسرگزینی می‌باشد. با آزمون‌های رگرسیون و تحلیل مسیر مشخص شد که عمده‌ترین تعیین‌کننده‌ها در فاصله نسلی، نوع شغل، میزان تحصیلات و میزان استفاده از ماهواره می‌باشند که در مجموع ۴۹ درصد تغییرات فاصله نسلی را توضیح می‌دهند. همچنین، نتایج آزمون‌ها حاکی از آن است که در مجموع، بین معیارهای نسل والدین برای همسرگزینی فرزندان در مقایسه با نظرات نسل فرزندان در این مورد تفاوت معنی‌داری وجود نداشته است.

واژگان کلیدی: فاصله نسلی، همسرگزینی، معیارهای ظاهری و جسمی، معیارهای اخلاقی، معیارهای مذهبی، عشق و علاقه و تفاهم، استفاده از وسایل ارتباط جمعی و روابط اجتماعی

مقدمه

تحولات ناشی از دوران گذار را می توان در آنچه که بنام « فاصله نسلی » نامیده می شود، به خوبی مشاهده نمود. به گونه ای که امیل دورکیم در تحقیقات خود در اروپای قرن نوزدهم به خوبی نشان داده است که در دوران گذار از سنت به مدرنیته، نابسامانی اجتماعی (Anomy) شدت می یابد. در این وضعیت پذیرش عمومی هنجارهای سنتی در حالی که هنجارهای جایگزین هنوز به وجود نیامده و یا عمومیت نیافته اند، از بین می روند. این وضعیت موجب خلأ هنجاری و شکاف ارزشی در نسل های جدید شده و به تبع آن، الگو ناپذیری فرزندان از والدین و نیز نافرمانی مدنی در سطح جامعه را به وجود می آورد.

کشور ایران نیز همچون سایر کشورهای جهان سوم در مرحله گذار از سنت به مدرنیته است که تغییرات اجتماعی وسیعی را در همه پدیده های اجتماعی از جمله: در ازدواج و همسرگزینی ایجاد کرده است؛ تغییراتی که موجب شده است تا دختران و پسران نگرش نوینی از پیوند زناشویی و ازدواج داشته باشند. دنیای جدید باعث بالا رفتن سطح آگاهی های اجتماعی، سواد عمومی و تحصیلات شده و به موازات آن سطح توقعات و انتظارات نسل جدید به مراتب بیشتر از گذشته شده است.

روند تحولات در ارزش ها، رسوم و الگوهای رفتاری به قدری سریع است که آن را در فاصله دو نسل (نسل والدین و نسل فرزندان) می توان تشخیص داد. فرزندان تأثیر بیشتری از قالب های دنیای مدرن می پذیرند و در انتخاب همسر، معیارهای دنیای متمدن را بیش از الگوهای ارزشی والدینشان در نظر می گیرند. امروزه برای زنان معیارهایی از قبیل داشتن نقش اجتماعی، تحصیلات دانشگاهی، تساوی حقوق با مردان، اجازه اشتغال در کارهای خارج از منزل و... از مسائلی است که مورد توجه آنان در انتخاب شوهرانشان می باشد و برای مردان جوان نیز تصمیم گیری در پذیرش و یا عدم پذیرش خواسته های دختران جوان در امور مذکور، نقش تعیین کننده ای در انتخاب همسرانشان دارد. از طرف دیگر، والدین در ایران هنوز نقش تعیین کننده ای در مشاوره با فرزندان در انتخاب همسر دارند و در برخی مواقع، الگوهای ارزشی شان متفاوت با فرزندان شان است که موجب چالش بین معیارهای والدین و فرزندان می شود. به نظر می رسد در جامعه کنونی ایران، تفاوت بین معیارهای والدین و فرزندان در ازدواج و همسرگزینی در بسیاری از خانواده ها همچنان به عنوان یکی از مشکلات همسرگزینی جوانان به شمار می رود که در این تحقیق، این موضوع به عنوان یکی از ابعاد فاصله نسلی مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

اهداف تحقیق

- ۱- شناخت معیارهای همسرگزینی فرزندان؛
- ۲- شناخت معیارهای همسرگزینی والدین در هنگام ازدواج خود؛
- ۳- شناخت معیارهای والدین برای همسرگزینی فرزندان؛
- ۴- شناخت رابطه بین معیارهای همسرگزینی نسل والدین و نسل فرزندان؛
- ۵- شناخت عوامل مؤثر بر فاصله نسل والدین و نسل فرزندان در معیارهای همسرگزینی؛

مفاهیم اساسی تحقیق

مفهوم نسل^۱

نسل به عنوان یک واقعیت، شامل افرادی است که در فضای تاریخی و فرهنگی مشترک متولد شده اند، با معاصرانشان مرتبط و به لحاظ تاریخی هم دوره‌ای هستند. (Manheim, 1952: 290)

شکاف نسلی^۲

در فرهنگ لغت انگلیسی آکسفورد، شکاف نسلی چنین تعریف شده است: شکاف ارزشی بین نسلی. عدم انتقال ارزش‌های نسل پیشین به نسل پسین و در نتیجه فقدان درک و تفاهم ارزش‌ها میان نسل‌ها است که به دلیل تجربیات متفاوت آن‌ها ایجاد شده است.

مفهوم ارزش

در جامعه‌شناسی، زمانی که از هنجارها، رسوم، رفتارها، ایدئولوژی‌ها و مانند آن صحبت می‌شود، این واژه را به عنوان یک مفهوم اجتماعی به کار می‌برند. در روانشناسی و روانشناسی اجتماعی، واژه ارزش عبارت است از: کیفیت از سوگیری‌های گزینشی که شامل اولویت‌ها، انگیزش‌ها، احتیاجات و نگرش‌های فردی و اجتماعی است. انتخاب‌ها، ملاک‌ها، معیارهای گزینش و تصمیم‌گیری نیز از نظر بسیاری از صاحب‌نظران این رشته‌ها تحت تأثیر نظام ارزش‌های فرد و جامعه می‌باشند.

معیار^۳

معیار در لغت‌نامه‌های فارسی از جمله در لغت‌نامه «دهخدا» و «فرهنگ معین» به معنای «مقیاس و آلت سنجش و نیز سنگ محک و ترازو برای سنجش» معنا شده است.

در این تحقیق علاوه بر اینکه کلمه معیار به معنای لغوی آن برای وسیله سنجش بکار رفته است، اما معنای وسیع‌تر آن همان‌گونه که در سایر مباحث اجتماعی و علوم انسانی نیز بکار می‌رود، همان مفهوم «ارزش» می‌باشد و «معیارهای همسرگزینی» در این تحقیق همان ارزش‌های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی است که افراد برای گزینش همسر در نظر داشته و در تصمیم‌گیری خود برای انتخاب همسر آن‌ها را در نظر می‌گیرند.

مروری بر ادبیات تحقیق

۱. نظریات کلان در موضوع ارزش‌ها و فاصله نسلی

بنا به عقیده بسیاری از اندیشمندان فرهنگی و اجتماعی، معیارهای انتخاب از جمله در موضوع همسرگزینی جدا از ارزش‌های فردی و اجتماعی نیست و ارزش‌ها هستند که معیارهای رفتار، عمل و انتخاب را فراهم می‌نمایند. لذا در این پژوهش نظریات مربوط به «ارزش‌ها» از دیدگاه صاحب‌نظران در حوزه‌های مختلف مورد بررسی و آزمون قرار گرفته شده است.

۱-۱ رویکرد نسل‌های تاریخی^۴

کارل مانهایم^۵

به عقیده مانهایم، نسل محل ظهور و تداوم جهت‌گیری‌های فکری و فرهنگی جدیدی است که در زمینه

1. Generation

2. Value Intergeneration Gap

3. Criterion

4. View of Historical Generations

5. Karl Manheim

اجتماعی تاریخی ویژه‌ای که هر نسل معینی در آن رشد کرده، ریشه دارد. این جهت‌گیری‌ها به صورت اهداف، نیت و راه‌حل‌های نو برای فشارها و مشکلات زندگی به صورت سبک نسلی ظاهر می‌شود. (Manheim, 1952: 3)

مارگارت مید^۱

مید، تغییرات اجتماعی و سرعت آن را علت اصلی ایجاد فاصله نسلی می‌داند، زیرا چنین تغییراتی فرآیند مداوم و انتقال فرهنگ از نسلی به نسل دیگر را دچار وقفه و مشکل می‌کند و بین دو نسل مختلف، تجربه و فرهنگ متفاوت ایجاد می‌نماید.

رونالد اینگلهارت^۲

اینگلهارت، ضمن تقسیم‌بندی ارزش‌ها به دو دسته ارزش‌های مادی و ارزش‌های فرا مادی معتقد است که مجموعه‌ای از تغییرات در سطح نظام باعث تغییرات در سطح فردی و به همین ترتیب پیامدهایی برای نظام هستند. وی تغییرات در سطح سیستم را توسعه اقتصادی و فناوری، ارضای نیازهای طبیعی به نسبت وسیع تری از جمعیت، افزایش سطح تحصیلات، تجارب متفاوت گروه‌های سنی، گسترش و نفوذ رسانه‌های جمعی و افزایش تحرک جغرافیایی می‌داند. (اینگلهارت، ۱۳۷۳: ۶۱)

۱-۲ رویکرد گذار از سنت به مدرنیته^۳

جورج زیمل^۴ نظریات زیمل را می‌توان تبیین‌کننده رشد فردگرایی در دنیای جدید دانست. فردگرایی رو به تزاید در نسل جدید، موجب به وجود آمدن اخلاقیات و ارزش‌هایی می‌شود که تمام عرصه‌های زندگی و از جمله ملاک‌ها و معیارهای انتخاب را برای نسل جوان، متمایز از نسل گذشته‌اش می‌نماید. گروه مرجع در نسل جوان نیز تحت تأثیر این فردگرایی دارای تفاوت‌هایی با نسل‌های قبل می‌شود.

آنتونی گیدنز^۵

گیدنز منشأ دگرگونی فرهنگی را با تضاد بین سنت و مدرنیته و به تبع آن تقابل بین اختیار و خطرپذیری می‌بیند. گیدنز بر خلاف جامعه‌شناسان سلف خود، نه تنها الگوهای ارزشی نسل جدید را نشانه فساد نمی‌داند، بلکه آن‌ها را گونه‌ای دیگر از ملاک‌ها و معیارهای ارزشی می‌انگارد که حاکی از به وجود آمدن اخلاقیات جدید متناسب با دوران جدید است.

۱-۳ رویکرد ساختی - کارکردی^۶

تالکوت پارسونز^۷

پارسونز در متغیرهای الگویی خود^۸ بسیاری از تفاوت‌های ارزش‌های سنتی و ارزش‌های دنیای جدید

1. Margaret Mead

2. Ronald Inglehart

3. View of Tradition to Modernity Transition

4. George Simmel

5. Anthony Giddens

6. Structural- Functional View

7. Talcott Parsons

8. Pattern Variables

را در عرصه‌های مختلف بر می‌شمارد. از نظر پارسونز، همان‌گونه که در دنیای قدیم متغیرهای خاص آن دوران موجب برقراری نظم و ادامه حیات اجتماعی انسان‌ها شده است، در دنیای جدید نیز متغیرهای الگویی خاص آن، نظم را برای جامعه به ارمغان می‌آورد.

پارسونز معتقد است که عمل‌کننده، دارای انگیزه‌ای است که انرژی خود را صرف دستیابی به یک هدف می‌نماید که آن هدف، توسط نظام فرهنگی تعریف شده است. (ممتاز، ۱۳۷۲: ۱۳۴) برای مثال، عمل‌کننده (فرد) قصد ازدواج دارد، عمل (ازدواج) در شرایطی واقع می‌شود که راه‌هایی برای رسیدن به هدف و موانعی برای رسیدن به آن وجود دارد، اما نکته مهم این است که تمام عوامل بالا تحت تأثیر معیارهای هنجاری در نظام اجتماعی قرار دارند. (همان، ۱۳۸)

وابرت مرتن^۱

توجه ویژه مرتن به فرهنگ‌ها و جوامعی است که تأکید زائد الوصفی بر ارزش‌ها و اهداف فرهنگی داشته و در مقابل، اسباب و وسایل حصول به آن اهداف، کمتر تأکید و مشخص شده است. طبق نظریه مرتن، از نظر نسل جدید بین اهداف مورد قبول جامعه مثل ثروت، منزلت، زیبایی، شهرت و وسایل رسیدن به آن‌ها که از نظر جامعه عبارت از: علم، کاردانی، لیاقت، مهارت، تخصص و تجربه است، هماهنگی لازم و کافی وجود ندارد، لذا بسیاری از اعمال، رفتارها، معیارها و ارزشهای نسل جدید با نسل والد منطبق نبوده و بین آن‌ها چالش به وجود می‌آید. (محسنی تبریزی، ۱۳۸۰: ۱۵۰)

رویکرد جهان اجتماعی^۲

پی‌بروردیو^۳

فرد بر اساس ساختمان ذهنی^۴ منحصر به فرد خود که تحت تأثیر محیط اجتماعی او قرار دارد، جهان و محیط اجتماعی را می‌بیند و بر مبنای آن کنش انجام می‌دهد. طرز نشستن، لباس پوشیدن، سبک زندگی، باورها و نگرش‌ها، تقیدات و پایبندی‌ها، تبعیت از فرهنگ مدرن یا سنتی همه بازتاب ساختمان ذهنی اوست. ساختمان ذهنی انتقال‌پذیر و ماندگار است و با اینکه جهان اجتماعی را تولید می‌کند، خود نیز تولید شده جهان اجتماعی است. (ریتزر، ۱۳۷۷: ۷۲۱-۷۲۲)

۲. نظریات خُرد در موضوع ارزش‌ها و فاصله نسلی

نظریه مراحل رشد^۵

نظریه مراحل رشد می‌گوید: الگوی تأثیرگذاری میان والدین و فرزندان ممکن است در طول زمان تغییر کند. والدین مسن در سالهای آخر زندگی به بچه‌های در سن میانه‌شان به لحاظ نصیحت و اخلاقیات، بیشتر از قبل وابسته‌اند و این با انعکاس کاهش اقتدار فیزیکی و فقدان قدرت اجتماعی توأم است. بر حسب این نظریه بچه‌ها در حرکت زمان به صورت افزایشی بر والدینشان تأثیر می‌گذارند، درحالی‌که تأثیر والدین بر گرایش‌های فرزندان با حرکت زمان (پیرتر شدن) کاهش می‌یابد.

1. Robert K. Merton

2. Social World View

3. Pierre Bourdieu

4. Habitus

5. Theory of developmental Stage

آموزش^۱

در کشورهای در حال توسعه که بی‌سوادی گریبان گیر اکثریت مردم است، آموزش به عنوان عاملی پر قدرت و مطمئن در دگرگونی فرهنگی و روانی تلقی می‌گردد. ریشه می‌گوید: آموزش در این جوامع باعث ایجاد اشکال جدیدی از تفکر، گسترش دیدگاه‌ها و درک انسان‌ها از جهان می‌گردد و نیز موجب اسطوره زدایی در ارتباط با محیط طبیعی می‌شود، عقل‌گرایی را در شناخت و عمل توسعه می‌دهد و بالآخره قضاوت‌ها و روابط اجتماعی را به هنجارهای عمومی و خاصی مبدل می‌نماید». (روشه، ۱۳۶۶: ۲۳۲)

اشتغال والدین

از آنجایی که مادران شاغل زمان کمتری را صرف فرزندان می‌نمایند، تأثیر کمتری در مقایسه با پدر بر فرزندان دارند. از طرف دیگر، هرچند مادران شاغل زمان کمی را صرف فرزندان می‌نمایند و به احتمال زیاد با کاهش توجه به فرزند، وقتشان صرف کار و حرفه‌شان می‌گردد، با این حال این معاوضه و بده و بستان بین کاهش زمان صرف فرزند کردن و کسب دانش ویژه ممکن است به طور افزایشی در توجه به تربیت کودک مهم باشد.

درباره تأثیر اشتغال پدر باید گفت: به دلیل برخورد با زندگی شغلی، پدر بیشتر از مادر امکان انتقال ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی را به زندگی خانوادگی دارد، ولی از طرف دیگر، غیبت طولانی از خانه در مدت روز، مانعی اساسی بر سر راه انتقال ارزش‌ها به فرزندان است. (مه‌دوی، ۱۳۶۷: ۱۴۰)

کاهش اقتدار

لش^۲ ضمن مطرح کردن این مسئله که جامعه‌پذیری خانوادگی در آمریکا، به طور فزاینده‌ای اشکال اقتدار در جامعه‌پذیری سنتی را رها کرده، معتقد است که نبود اقتدار در جامعه‌پذیری، باعث خودشیفتگی^۳ می‌شود. وی می‌گوید: کاهش حضور پدر (والد) در خانه باعث کاهش اقتدار وی می‌گردد و منظور وی از غیبت پدر در خانه، فقط غیبت فیزیکی نیست، بلکه بیشتر غیبت احساسی است. لش تأکید می‌کند که عدم حضور پدر در جوامع معاصر، باعث وجود وقایع ناگواری در خانواده می‌گردد. از جمله مهم‌ترین آثار این نوع از جامعه‌پذیری خانوادگی غیر مقتدرانه، این است که افرادی که در چنین فضایی جامعه‌پذیری خود را سپری می‌نمایند، کمتر فشار اجتماعی را درونی می‌کنند، به عبارت دیگر، آن کسی که اقتدار را می‌شکند، می‌تواند نظام اخلاقی را هم مورد تهدید قرار دهد. (همان، ۱۴)

طبقه اقتصادی - اجتماعی

بنگستون^۴ معتقد است: والدین در طبقات اجتماعی و اقتصادی خاص به جامعه‌پذیری ارزش‌های خاص به فرزندانشان توجه نشان می‌دهند. افراد طبقات متوسط در ارزش‌هایشان به رویکرد درونی توجه دارند و از روش نصیحت و راهنمایی استفاده می‌نمایند. والدین طبقات پایین از روش خشک (تنبیه) استفاده می‌نمایند. به عبارت دیگر، شکاف در ارزش‌ها بین پیشرفته‌ها و عقب‌مانده‌ها از نظر آموزش و تحصیلات وجود دارد. (خلیفه، ۱۳۷۸: ۹۹-۱۰۸)

1. Education
2. Lasch
3. Narcissism
4. Bengston

همچنین، کوهن در کار خود معتقد است که یقه آبی‌ها (طبقه کارگر) ارزش هم‌نوابی را به بچه‌هایشان انتقال می‌دهند و یقه سفیدها (کارمندان) ارزش خود جهت‌دهی یا قضاوت مستقلانه را به بچه‌هایشان منتقل می‌نمایند. اعتماد^۱

به نظر اینگلهارت، کاهش اعتماد به حکومت بخشی از کاهش گسترده احترام به اقتدار است که با فرآیندهای مدرنیزاسیون و پست مدرنیزاسیون در ارتباط است. (خالقی فر، ۱۳۸۱: ۱۵۷)

بی‌اعتمادی نسل فرزندان به عاملان جامعه‌پذیری، در واقع بی‌اعتمادی به ارزش‌ها، عقاید و احکام آنان است که در نهایت طرد آن‌ها را به دنبال دارد.

وسایل ارتباط جمعی

مارتین سگالن^۲ در کتاب جامعه‌شناسی تاریخی خانواده، تأکید می‌کند که امروزه در کنار تفکیک جغرافیایی حوزه‌های کار و سکونت، ناپدید شدن پدیده همسایگی، وجود مادران شاغل و متخصصان مسئول مراقبت از اطفال و تأثیر تلویزیون از جمله عواملی هستند که به ایجاد شکاف بین دنیای کودکان و بزرگسالان کمک می‌کنند. (سگالن، ۱۳۷۰: ۸۳)

چارچوب نظری تحقیق

در شکل‌گیری چارچوب نظری در این تحقیق، دو دسته نظریات مورد استفاده قرار گرفته‌اند: نظریاتی که برای ساختن شاخص‌های متغیر وابسته تحقیق یعنی: معیارهای همسرگزینی در دو نسل والدین و فرزندان مد نظر بوده‌اند و نظریاتی که مربوط به متغیرهای زمینه‌ای و متغیرهای اصلی تحقیق هستند.

نظرات پارسونز مبنی بر اهمیت هنجارها و ارزش‌ها به منظور برقراری نظم اجتماعی توضیح‌دهنده برای انتخاب‌های افراد در صحنه‌های مختلف زندگی از جمله در گزینش همسر می‌باشند. در مکتب کارکردگرایی ساختاری، نظریات رابرت مرتن مبنی بر عصیان نسل جوان علیه هنجارهایی که از گذشته به آن‌ها تحمیل می‌شود نیز در تبیین بسیاری از کنش‌های نسل‌های مختلف می‌تواند راه گشا باشد. نظرات مارگارت مید، به تبیین کنش‌های کنشگران اجتماعی بر اساس تغییرات اجتماعی و تأثیرات آن به خصوص بر نسل‌های دوران انقلاب‌ها و تغییرات می‌پردازد وی هر دوران تاریخی را مستلزم افکار، عقاید، انتظارات و توقعات ویژه آن دوران می‌داند و به وجود آمدن فاصله نسلی را به ویژه در تحولات اجتماعی، امری الزامی می‌شمارد. نظریات متأخرین در جامعه‌شناسی مبنی بر تلفیق ساختار و عاملیت یا ساختار و کنشگر از جمله: نظریات بوردیو و گیدنز در تبیین رفتار نسل‌ها در این تحقیق مورد استفاده قرار گرفته‌اند. در موضوع همسرگزینی نیز نظریات گوناگونی از قبیل نظریه همسان‌همسری^۳، نظریه‌های تصور از همسر مطلوب^۴، نظریه مجاورت مکانی^۵ و نیز نظریه مبادله^۶ هومنز در تبیین موضوع مورد بحث در این پژوهش، مفید و مؤثر بوده‌اند.

مهم‌ترین نظریه مورد استفاده در شکل‌گیری مراحل این تحقیق، نظریه بوردیو در مورد تکوین ساختمان

1. Trust

2. Martine Segalen

3. The Theory of Homogamy

4. The Theory of Ideal Mate Image

5. The Theory of Proximity

6. Exchange Theory

ذهنی (عادت واره- منش) است. بورديو معتقد است که ذهن فرد را ساختارهای جامعه می‌سازند و درعین حال ساختارهای اجتماعی، متناسب با ذهنیت افراد ساختاربندی می‌شوند از همین روی، ساختمان ذهنی بر وفق ماهیت جایگاه افراد در جهان اجتماعی تغییر می‌پذیرد و برای همین است که افراد گوناگون، ساختمان ذهنی واحدی در جامعه ندارند. به هر روی، آن‌هایی که جایگاه واحدی در جهان اجتماعی دارند، از ساختمان ذهنی مشابهی نیز برخوردارند. (ریتزر، ۱۳۷۷: ۷۲۱)

هرچند در نظریات بورديو تأثیر طبقه اجتماعی مارکس، روح جمعی دورکیم، عقاید وبر مبنی بر تأثیر تحول در اندیشه در تحول کنش‌کنشگر و بسیاری دیگر از جامعه‌شناسان را می‌توان مشاهده نمود، اما بورديو توانسته است مجموع نظریات سابقین را جمع‌بندی و آن‌ها را متناسب با شرایط امروزه (دهه‌های منتهی به پایان قرن بیستم) تبیین نماید.

بنا بر آنچه گذشت، می‌توان چنین نتیجه گرفت که تفاوت نسلی در حوزه معیارهای همسرگزینی از یک‌طرف ناشی از تأثیر ساختارهای اجتماعی است که افراد هر نسلی را در درون شبکه‌هایی از ساختارهای اجتماعی و پایگاه‌های اقتصادی - اجتماعی ویژه‌ای قرار می‌دهند که آن نسل را ناگزیر از پذیرش ملزومات آن ساختارها و شبکه‌ها نموده و انتخاب‌هایشان را در ارتباط و متأثر از آن‌ها می‌نمایند و از طرف دیگر، کنشگران به عنوان افرادی که دارای نقش تعیین‌کننده در گزینش کنش‌های مناسب با حداقل هزینه و حداکثر پاداش (به تعبیر نظریه‌پردازان مکتب مبادله) هستند، می‌توانند در کنش‌هایشان سود و زیان خود را تشخیص داده و در انتخاب‌های خود، انتخاب عقلانی داشته باشند.

روش پژوهش

در این تحقیق، از روش پیمایش بهره گرفته شده است. روش گردآوری اطلاعات، پرسشنامه است. جامعه آماری در این تحقیق، شامل آن گروه از خانوارهای شهر تهران است که در زمان تحقیق، ساکن دائم در یکی از مناطق ۲۲ گانه این شهر بوده و دارای حداقل یک فرزند مجرد ۱۹ تا ۳۴ سال بودند. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۶۰۰ نفر محاسبه شد و نمونه‌ها برای هر یک از چهار موقعیت مختلف افراد در خانوارها شامل پدران، مادران، پسران و دختران به طور مساوی و به تعداد ۱۵۰ نفر تعیین گردید.

چگونگی جمع‌آوری اطلاعات

برای جمع‌آوری اطلاعات، ابتدا پرسشنامه‌های تحقیق پس از اصلاحات لازم به صورت پرسشنامه‌های اولیه‌ای برای چهار نوع موقعیت پاسخگویان در خانوارها (پدران، مادران، پسران و دختران) تهیه شد و مورد آزمون اولیه قرار گرفت. نتایج حاصل از این آزمون، مثبت ارزیابی شد، چرا که آزمون پایایی سؤالات تحقیق با استفاده از آزمون آلفا کرونباخ در نرم‌افزار spss بالای ۰/۷۵ بود که سؤالات تحقیق را دارای روابط درونی همگن نشان می‌داد. از نسل والدین در مورد معیارهای همسرگزینی آن‌ها در موقع ازدواج خودشان و هم معیارهایی که برای ازدواج فرزندانشان ترجیح می‌دهند، سؤال به عمل آمد، نسل فرزندان هم

1. Rational Choice
2. survey

در ارتباط با معیارهای همسرگزینی شان مورد پرسش قرار گرفته اند. به این ترتیب، فاصله نسلی در حوزه معیارهای همسرگزینی از یک طرف با توجه به معیارهای والدین در زمان گذشته و هنگام انتخاب همسر برای خودشان و از طرف دیگر، با توجه به آنچه که در حال حاضر برای همسرگزینی فرزندانشان مد نظر دارند، در مقایسه با معیارهای همسرگزینی فرزندان مورد تحقیق و بررسی قرار گرفت. برای سهولت در مصاحبه و پرسشگری، پرسشنامه‌های مزبور به صورت چهار نوع ویژه پدر، مادر، پسر و دختر تنظیم شدند که در هر یک از آن‌ها بعضی از کلمات و عبارات با توجه به نوع مخاطب، متفاوت می‌باشد، اما همه آن‌ها از محتوای یکسانی برخوردار هستند. پاسخگویی که پدر خانوار هستند، دارای فرزند پسر در سن ازدواج و مادران دارای دختران در سن ازدواج می‌باشند، لذا سؤالات پرسشنامه پدران در مورد ملاک‌های خودشان و نیز ترجیحات آن‌ها برای پسرانشان و سؤالات پرسشنامه مادران در مورد ملاک‌های ازدواج خودشان و نیز ترجیحات آن‌ها برای دخترانشان بوده است. در این تحقیق پدران، مادران، پسران و دختران از خانوارهای مختلفی بوده‌اند و مقایسه زوجی امکان‌پذیر نبوده است، لذا فاصله نسلی در این تحقیق عبارت از: میانگین مجموع قدر مطلق‌های تفاضل نظرات پدران با پسران و تفاضل نظرات مادران با دختران می‌باشد.

جدول ۱: خلاصه آزمون‌های مربوط به شاخص‌ها و گویه‌های متغیر وابسته (تفاوت معیارهای همسرگزینی نسل والدین در موقع ازدواج خودشان با معیارهای نسل فرزندان برای همسرگزینی)

شاخص‌ها و گویه‌ها	پدران پسران	پدران دختران	نسل والدین - نسل فرزندان	وضعیت معنی داری (نسل والدین - نسل فرزندان)
زیبایی ظاهری و خوش اندام بودن همسر	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	+
شیک پوش بودن و آراستگی همسر	۰/۰۰۰	۰/۰۰۱	۰/۰۰۰	+
معیارهای ظاهری و جسمی همسر	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	+
تمکن مالی خانواده همسر	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	+
شاغل بودن همسر	۰/۰۰۰	۰/۷۷۱	۰/۰۰۰	+
درآمد بالای همسر	۰/۳۸۷	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	+
موافقت پسر و خانواده‌اش با مهریه متناسب	-	۰/۷۸۴	۰/۷۸۴	-
جهیزیه دختر	۰/۰۰۰	-	۰/۰۰۰	+
موقعیت مالی و اقتصادی همسر و خانواده‌اش	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	+

-	۰/۳۵۵	۰/۰۷۹	۰/۶۸۲	خوش اخلاق بودن همسر
+	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	دین داری همسر
+	۰/۰۳	۰/۰۳	-	وقار و متانت پسر
+	۰/۰۰۰	-	۰/۰۰۰	محجبه بودن دختر
+	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	معیارهای اخلاقی و مذهبی همسر
+	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	حداقل تحصیلات همسر
+	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	تحصیلات دانشگاهی همسر
+	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	تحصیلات همسر
+	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	خویشاوند بودن همسر
+	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۲	همشهری بودن همسر
+	۰/۰۰۰	۰/۰۷۸	۰/۰۰۰	هم قوم بودن همسر
+	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	همسان همسری قومی - مکانی
-	۰/۸۵۷	۰/۲۶۶	۰/۳۸۳	عشق و علاقه بین دختر و پسر
+	۰/۰۰۴	۰/۰۸۰	۰/۰۲۳	تفاهم و درک متقابل بین دختر و پسر
-	۰/۰۶۴	۰/۰۷۰	۰/۴۱۶	عشق و علاقه و درک و تفاهم متقابل بین دختر و پسر
+	۰/۰۰۰	-	۰/۰۰۰	تبحر زن در کارهای منزل
-	۰/۵۱۵	۰/۵۱۵	-	مشارکت مرد در کارهای منزل
+	۰/۰۰۰	۰/۵۱۵	۰/۰۰۰	توانایی همسر در مدیریت منزل

همان گونه که در جدول ۱ ملاحظه می گردد، تفاوت میانگین های نظرات نسل والدین و نسل فرزندان در ۶ شاخص از ۷ شاخص کلی این متغیر، معنی دار و در یک شاخص فاقد سطح معنی داری لازم است و از نظرات ارائه شده به وسیله دو نسل والدین و فرزندان در مورد ۲۰ گویه مربوط به این شاخص ها، ۱۶ مورد معنی دار و ۴ مورد فاقد سطح معنی داری لازم است.

جدول ۲: آزمون تفاوت مجموع نظرات نسل والدین در مورد معیارهای همسرگزینی در موقع ازدواج خودشان با معیارهای نسل فرزندان برای همسرگزینی خود

t-test for Equality of Means						
	پدران	پسران	مادران	دختران	نسل والدین	نسل فرزندان
تعداد نمونه	۱۵۰	۱۵۰	۱۵۰	۱۵۰	۳۰۰	۳۰۰
میانگین	۳۸/۳	۶۰/۳	۴۱/۷	۵۳/۷	۴۰/۰۳	۵۷/۰۳
تفاوت میانگین‌ها	-۲۲/۰		-۱۲/۰		-۱۷/۰	
t	-۲۱/۰		-۱۱/۹		-۲۲/۵	
df	۲۹۸		۲۹۸		۵۹۸	
Sig. (2-tailed)	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰		۰/۰۰۰	

همان‌گونه که در جدول ۲ نشان داده شده است، تفاوت نظرات نسل والدین و نسل فرزندان در مورد مجموع ۱۶ گویه معنی‌دار نیز در سطح اطمینان ۹۵٪ معنی‌دار می‌باشند در نتیجه:

بین معیارهای نسل والدین در هنگام همسرگزینی خود با معیارهای نسل فرزندان برای همسرگزینی‌شان، تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

جدول ۳: فاصله معیارهای همسرگزینی نسل والدین در هنگام ازدواج خود با معیارهای نسل فرزندان برای همسرگزینی‌شان (فاصله نسلی)

گروه های پاسخگو			فاصله نسلی	جمع			
			پایین	متوسط	بالا		
پدران (در مقایسه با میانگین معیارهای پسران)			تعداد درصد	۱۱ ۷/۳	۸۵ ۵۶/۷	۵۴ ۳۶/۰	۱۵۰ ۱۰۰
پسران (در مقایسه با میانگین معیارهای پدران)			تعداد درصد	۱۵ ۱۰/۰	۷۵ ۵۰/۰	۶۰ ۴۰/۰	۱۵۰ ۱۰۰
مادران (در مقایسه با میانگین معیارهای دختران)			تعداد درصد	۶۳ ۴۲/۰	۷۶ ۵۰/۷	۱۱ ۷/۳	۱۵۰ ۱۰۰
دختران (در مقایسه با میانگین معیارهای مادران)			تعداد درصد	۶۰ ۴۰/۰	۸۰ ۵۳/۳	۱۰ ۶/۷	۱۵۰ ۱۰۰
جمع (نسل والدین در مقایسه با نسل فرزندان)			تعداد درصد	۱۴۹ ۲۴/۸	۳۱۶ ۵۲/۷	۱۳۵ ۲۲/۵	۶۰۰ ۱۰۰

همان‌گونه که در جدول ۳ ملاحظه می‌شود، در همه گروه‌های پاسخگو فاصله نسلی متوسط دارای بیش‌ترین میزان و فاصله نسلی پایین در کمترین میزان است.

نتایج محاسبه و تحلیل رگرسیون

آزمون‌های همبستگی بین متغیرهای مستقل و فاصله نسلی، متغیرهای واقع در جدول ۴ را با متغیر وابسته در سطح ۹۵ درصد معنی‌دار می‌دانند، لذا این متغیرها وارد تحلیل رگرسیون شده‌اند. سایر متغیرها دارای همبستگی معنی‌داری با فاصله نسلی نبوده‌اند.

جدول ۴: متغیرهای مستقل که دارای همبستگی معنی‌دار با فاصله نسلی بوده‌اند و وارد تحلیل رگرسیون شده‌اند

روابط بین متغیرهای مستقل و وابسته	سطح معنی‌داری
آزمون رابطه بین جنسیت و فاصله نسلی	۰/۰۰۰
آزمون رابطه بین سن و فاصله نسلی	۰/۰۰۰
آزمون رابطه بین وضعیت شغلی و فاصله نسلی	۰/۰۰۰
آزمون رابطه بین پایگاه اقتصادی، اجتماعی و فاصله نسلی	۰/۰۰۰
آزمون رابطه بین روابط با بستگان پدر خانوار و فاصله نسلی	۰/۰۲۰
آزمون رابطه بین میزان استفاده از ماهواره و فاصله نسلی	۰/۰۰۰
آزمون رابطه بین میزان استفاده از تلویزیون و فاصله نسلی	۰/۰۰۰
آزمون رابطه بین میزان استفاده از رادیو و فاصله نسلی	۰/۰۰۰
آزمون رابطه بین میزان استفاده از اینترنت و فاصله نسلی	۰/۰۰۰
آزمون رابطه بین میزان مطالعه روزنامه و مجله و فاصله نسلی	۰/۰۰۰
آزمون رابطه بین نوع شغل پاسخگویان و فاصله نسلی	۰/۰۰۰
آزمون رابطه بین میزان تحصیلات پاسخگویان و فاصله نسلی	۰/۰۰۰

جدول ۵ محاسبه ضریب رگرسیون و اثرات مجموعه متغیرهای مستقل را - که همبستگی معنی‌داری با متغیر وابسته داشته‌اند و وارد تحلیل شده‌اند - بر روی فاصله نسلی نشان داده است. مقدار ضریب تعیین در این جدول نشان می‌دهد که حدود ۴۹ درصد تغییرات در فاصله نسلی به وسیله مجموع متغیرهای مستقل مزبور قابل تبیین است. همچنین، جدول ۶ نیز معنی‌دار بودن رگرسیون و رابطه خطی میان متغیرها را بیان می‌کند و معنی‌دار بودن آن را در سطح ۹۹ درصد اطمینان مورد تأیید قرار می‌دهد. ضمن آنکه این سطح معنی‌داری، برازش قابل‌قبول نمونه را نیز نشان می‌دهد.

جدول ۵: نتایج آماره‌های تحلیل رگرسیون چند متغیره فاصله نسلی

ضریب همبستگی چندگانه R	ضریب تعیین R Square	ضریب تعیین تعدیل شده Adj. R Square	خطای استاندارد برآورد St. Er. Of Estimate
۰/۷۰۳	۰/۴۹۴	۰/۴۸۵	۰/۴۹۴

نتایج معادله رگرسیون متغیر وابسته (فاصله نسلی) با در نظر گرفتن ضرایب Beta (تأثیر متغیرهای مستقل) R (ضریب همبستگی رگرسیونی)، R Square (ضریب تعیین) و سطوح معنی داری را در این مرحله از تحلیل می توان به ترتیب زیر ذکر کرد:

متغیر نوع اشتغال با ضریب بتای ۰/۴۲۳ تأثیرگذارترین عامل، متغیر میزان استفاده از ماهواره با ضریب بتای ۰/۲۷۵ دومین عامل و متغیر میزان تحصیلات پاسخگویان با ضریب بتای ۰/۱۷۲ سومین عامل تأثیرگذار بر فاصله نسلی شهروندان تهرانی است که به طور مستقیم با فاصله نسلی رابطه دارند.

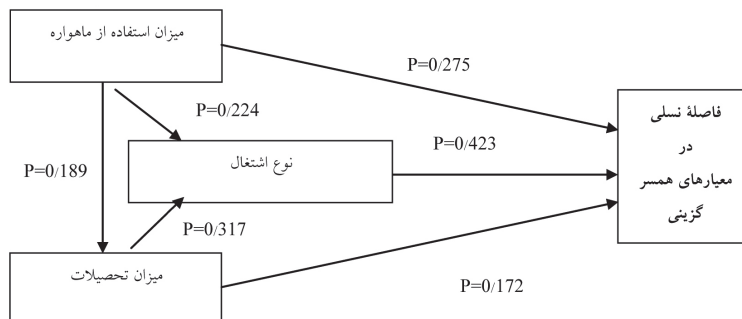
جدول ۶: نتایج معنی داری ضرایب بتای متغیرهایی که با فاصله نسلی رابطه همبستگی نشان داده اند

Sig.	t	Beta	St. Er.	B	
۰/۰۰۰	۱۲/۹۸	۰/۴۲۳	۰/۰۱۲	۰/۱۵۶	نوع اشتغال پاسخگویان
۰/۰۰۰	۸/۰۲	۰/۲۷۵	۰/۰۴۷	۰/۳۷۸	میزان استفاده پاسخگویان از ماهواره
۰/۰۰۰	۴/۸۵	۰/۱۷۲	۰/۰۲۴	۰/۱۱۹	میزان تحصیلات پاسخگویان

تحلیل مسیر

هر چند در نرم افزار spss برای تحلیل مسیر راه ویژه و اختصاصی تعبیه نشده است، اما از راه تحلیل رگرسیون می توان به تحلیل مسیر پرداخت. (جهانبخش، ۱۳۸۲: ۷۵) با توجه به تحلیل های رگرسیون انجام شده و ضرایب بتای مربوط به همبستگی هر یک از متغیرهای مستقل در هر مرحله و هر یک از متغیرهای وابسته در مراحل بعد، می توان نمونه مسیر و ضرایب اثرات مستقیم و غیرمستقیم هر یک از متغیرها را با متغیر وابسته اصلی تحقیق و نیز متغیرهای وابسته میانی به صورت زیر نشان داد:

نمونه مسیر

تفاوت معیارهای نسل والدین برای همسرگزینی فرزندان با معیارهای نسل فرزندان: همان گونه که در جدول ۷ مشاهده می شود، تفاوت میانگین های نظرات نسل والدین و نسل فرزندان در مورد ۳ شاخص از ۷ شاخص کلی این متغیر، معنی دار و در ۴ شاخص، فاقد سطح معنی داری لازم است و نظرات در مورد ۲۰ گویه مربوط به این شاخص ها ۷ مورد معنی دار و ۱۳ مورد فاقد سطح معنی داری لازم است.

جدول ۷: خلاصه آزمون های تفاوت معیارهای نسل والدین برای همسرگزینی فرزندان با معیارهای نسل فرزندان

شاخص ها و گویه ها	پدران - پسران	مادران - دختران	نسل والدین - نسل فرزندان	وضعیت معنی داری (نسل والدین - نسل فرزندان)
زیبایی ظاهری و خوش اندام بودن همسر	۰/۰۷۶	۰/۸۲۸	۰/۲۸۵	-
شیک پوش بودن و آراستگی همسر	۰/۰۶۷	۰/۱۸۹	۰/۷۰۳	-
معیارهای ظاهری و جسمی همسر	۰/۰۴۴	۰/۳۴۷	۰/۱۰۲	-
تمکن مالی خانواده همسر	۰/۰۰۸	۰/۶۶۹	۰/۰۲۷	+
شاغل بودن همسر	۰/۶۷۰	۰/۰۴۵	۰/۳۲۰	-
درآمد بالای همسر	۰/۰۲۲	۰/۴۰۵	۰/۰۶۵	-
موافقت پسر و خانواده اش با مهریه متناسب	-	۰/۲۸۱	۰/۲۸۱	-
میزان جهیزیه دختر	۰/۰۱۵	-	۰/۰۱۵	+
موقعیت مالی و اقتصادی همسر و خانواده اش	۰/۴۰۷	۰/۳۹۳	۰/۹۴۰	-
خوش اخلاق بودن همسر	۰/۸۵۶	۰/۳۸۶	۰/۴۶۲	-
دین داری همسر	۰/۰۰۰	۰/۰۰۱	۰/۰۰۰	+
وقار و متانت پسر	-	۰/۵۳۷	۰/۵۳۷	-
محبوبه بودن دختر	۰/۰۰۰	-	۰/۰۰۰	+
معیارهای اخلاقی و مذهبی همسر	۰/۰۰۰	۰/۰۹۸	۰/۰۰۰	+
حداقل تحصیلات همسر	۰/۰۳۰	۰/۵۵۰	۰/۱۶۲	-

-	۰/۱۹۲	۰/۲۶۷	۰/۰۰۳	تحصیلات دانشگاهی همسر
-	۰/۰۷۶	۰/۲۱۸	۰/۰۰۱	تحصیلات همسر
+	۰/۰۰۰	۰/۷۳۰	۰/۰۰۰	خویشاوند بودن همسر
+	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۵	همشهری بودن همسر
+	۰/۰۰۰	۰/۰۶۳	۰/۰۰۲	هم قوم بودن همسر
+	۰/۰۰۰	۰/۰۰۳	۰/۰۰۰	همسان همسری قومی - مکانی
-	۰/۲۹۸	۰/۳۲۳	۰/۰۱۲	عشق و علاقه بین دختر و پسر
-	۰/۸۷۷	۰/۷۱۱	۰/۸۶۵	تفاهم و درک متقابل بین دختر و پسر
-	۰/۴۴۳	۰/۶۸۷	۰/۱۳۱	عشق و علاقه و درک و تفاهم متقابل بین دختر و پسر
+	۰/۰۰۰	-	۰/۰۰۰	تبحر زن در کارهای منزل
-	۰/۲۵۲	۰/۲۵۲	-	مشارکت مرد در کارهای منزل
+	۰/۰۰۰	۰/۲۵۲	۰/۰۰۰	توانایی همسر در مدیریت منزل

میانگین مجموع گویه های مربوط به متغیر وابسته در این فرضیه نیز با $t - \text{test}$ آزمون شده اند که نتایج آن ها در جدول ۸ ملاحظه می شوند:

جدول ۸: آزمون تفاوت نظرات نسل والدین برای همسرگزینی فرزندان شان با معیارهای نسل فرزندان

t-test for Equality of Means						
نسل فرزندان	نسل والدین	دختران	مادران	پسران	پدران	
۳۰۰	۳۰۰	۱۵۰	۱۵۰	۱۵۰	۱۵۰	تعداد نمونه
۵۹/۸۴	۵۹/۱۴	۶۲/۶۸	۶۲/۶۹	۵۹/۲۲	۶۰/۵۰	میانگین
-۰/۷۱		۰/۰۱		۱/۲۸		تفاوت میانگین ها
-۰/۹۵۹		۰/۰۱۴		۱/۱۲۴		t
۵۹۸		۲۹۸		۲۹۸		df
۰/۳۳۸		۰/۹۸۹		۰/۲۶۲		Sig. (2-tailed)

همان‌گونه که جدول ۸ نشان می‌دهد، تفاوت میانگین‌ها برای پدران - پسران، مادران - دختران و برای نسل والدین و نسل فرزندان معنی‌دار نمی‌باشند. در نتیجه:

بین معیارهای نسل والدین برای همسرگزینی فرزندان با معیارهای همسرگزینی نسل فرزندان، تفاوت معنی‌داری وجود ندارد.

یافته های پژوهش

- تفاوت محسوسی بین پدران و مادران در زمان ازدواج خودشان و پسران و دختران از نظر ملاک‌های ظاهری و جسمی مشاهده می‌شود.
- داشتن شغل چه از نظر نسل والدین و چه از نظر نسل فرزندان اهمیت زیادی در همسرگزینی داراست.
- هر دو گروه پاسخگوی مادران و دختران اهمیت بالایی برای میزان مهریه متناسب قائل بوده‌اند.
- پسران اهمیت بیشتری نسبت به پدران در هنگام ازدواج خودشان، برای جهیزیه دختر اهمیت قائل هستند.
- «خوش‌اخلاق بودن همسر» در همه گروه‌های پاسخگو، دارای اهمیت بالایی است. آزمون‌های آماری نیز تفاوت‌های گروه‌های پاسخگو در مورد این معیار را معنی‌دار نمی‌داند.
- معیار اهمیت دین‌دار بودن همسر در همسرگزینی به طور محسوسی بین دو نسل والدین و فرزندان متفاوت بوده است.
- در مورد اهمیت محجبه بودن دختر به عنوان ملاک همسرگزینی، پدران چه هنگام ازدواج خودشان و چه برای همسرگزینی پسرانشان اهمیت بالایی برای این معیار قائل بوده‌اند. پسران در مجموع اهمیت زیادی برای محجبه بودن دختر قائل نبوده‌اند.
- ثبات داشتن و باوقار بودن پسر به عنوان معیار همسرگزینی برای مادران و دختران، دارای اهمیت بالایی بوده است.
- در مورد داشتن تحصیلات دانشگاهی به عنوان معیار همسرگزینی، پسران و دختران نسبت به نسل والدین در هنگام ازدواج خودشان اهمیت بیشتری قائل می‌باشند. پدران و مادران نیز برای همسرگزینی فرزندان اهمیت بالایی در مقایسه با هنگام ازدواج خودشان نسبت به داشتن تحصیلات دانشگاهی همسر آینده فرزندان، قائل می‌باشند.
- پدران در موقع ازدواج خودشان بسیار بیشتر از پسران، به خویشاوند بودن همسر آینده‌شان به عنوان ملاک همسرگزینی اهمیت می‌داده‌اند. مادران نیز در هنگام ازدواج خودشان، برای این معیار اهمیت بالایی قائل بوده‌اند.
- نسل والدین در مقایسه با نسل فرزندان، تمایل بیشتری نسبت به همشهری بودن همسر آینده، چه هنگام ازدواج خودشان و چه برای همسرگزینی فرزندان دارند. همچنین، تمایل نسل فرزندان نسبت به همشهری بودن همسر، بسیار بیشتر از خویشاوند بودن همسر است.
- بین پدران در هنگام ازدواج خودشان با پسران تفاوت محسوسی نسبت به هم قوم بودن همسر

آینده‌شان وجود دارد. تفاوت بین مادران و دختران در این زمینه کمتر است.
- نسل والدین نسبت به هم قوم بودن همسر فرزندشان در مقایسه با زمان ازدواج خودشان، تمایل کمتری را نشان داده‌اند.

- در مورد اهمیت معیار عشق و علاقه در همسرگزینی، نسل والدین و نسل فرزندان اهمیت بالایی به این معیار نشان می‌دهند و تفاوت قابل توجهی را بین گروه‌های پاسخگو از این نظر نمی‌توان استنباط نمود.
- در مورد معیار تفاهم و درک متقابل در همسرگزینی، دختران و پسران در مقایسه با نسل والدین اهمیت بیشتری قائل می‌باشند. نسل والدین برای همسرگزینی فرزندانشان نیز بیش از موقع ازدواج خودشان به این موضوع اهمیت می‌دهند.

- در مورد معیار تبحر زن در کارهای منزل در همسرگزینی، پدران در مجموع چه هنگام ازدواج خودشان و چه برای ازدواج فرزندانشان بیش از پسران، به این موضوع اهمیت داده‌اند.
- در مورد معیار مشارکت مردان در کارهای منزل در همسرگزینی، مادران و دختران به این موضوع اهمیت داده‌اند و تفاوت معنی‌داری در نظرات آن‌ها از این نظر مشاهده نمی‌شود.

نتایج به دست آمده در مورد عوامل مؤثر بر فاصله نسلی در معیارهای همسرگزینی

- هرچه افراد در نسل والدین مسن تر باشند، فاصله آن‌ها با نسل فرزندان در معیارهای همسرگزینی (فاصله نسلی) بیشتر است.

- فاصله نسلی مردان - فاصله معیارهای پدران با پسران - بیش از فاصله نسلی زنان - فاصله معیارهای مادران با دختران - است.

- فاصله نسلی پسران - در مقایسه با پدران - در معیارهای همسرگزینی بیش از دختران - در مقایسه با مادران - است.

- هرچه میزان تحصیلات پاسخگویان بیشتر باشد، فاصله نسلی‌شان بیشتر است.
- بین نوع اشتغال پاسخگویان و فاصله نسلی آن‌ها رابطه وجود دارد. دارندگان مشاغل ساده با دستمزد کم و زنان خانه‌دار و بازنشستگان دارای فاصله نسلی کمتر و دارندگان مشاغل مرتبه بالا با درآمد بالا، دارای بیش‌ترین فاصله نسلی هستند.

- هرچه پایگاه اجتماعی و اقتصادی بالاتر باشد، فاصله نسلی بیشتر است.
- بین میزان استفاده از ماهواره، کانال‌های داخلی تلویزیون، رادیو، اینترنت و میزان مطالعه روزنامه و مجله و فاصله نسلی رابطه مستقیم وجود دارد.

- بین میزان مطالعه کتاب و فاصله نسلی رابطه معنی‌داری وجود ندارد.
- هرچه روابط خویشاوندی با بستگان پدر خانوار بیشتر باشد، فاصله نسلی کمتر است.
- بین میزان روابط خویشاوندی با بستگان مادر خانوار و روابط با دوستان و فاصله نسلی، رابطه معنی‌داری وجود ندارد.

- بین میزان استفاده از مراکز هنری، ورزشی و تفریحی و نیز شرکت پاسخگویان در مراسم مذهبی فاصله نسلی، رابطه معنی‌داری وجود ندارد.

همچنین با استفاده از آزمون‌های تحلیل رگرسیون و تحلیل مسیر مشخص شد که مؤثرترین و

تعیین‌کننده‌ترین عوامل در فاصله نسلی - با توجه به داده‌های این تحقیق - نوع شغل، میزان تحصیلات و در نهایت میزان استفاده از ماهواره بوده‌اند. بین معیارهای نسل والدین برای همسرگزینی فرزندان با معیارهای نسل فرزندان برای همسرگزینی‌شان، تفاوت معنی‌داری وجود ندارد.

نتایج نظری از یافته‌های تحقیق

تفاوت نسلی در پایگاه‌های اجتماعی - اقتصادی بالا و متوسط به ترتیب بیش از پایگاه‌های پایین می‌باشند. به نظر می‌رسد که در جامعه مورد بررسی ما (شهروندان شهر تهران)، پایگاه پایین جامعه نیز همچون پایگاه متوسط از روش‌های درونی (خانوادگی) استفاده می‌نمایند و به این جهت، فاصله نسلی در آن‌ها نسبت به پایگاه بالا و متوسط، کمتر است. همچنین عامل تحصیلات و آموزش نیز می‌تواند همچون: نظرات بنگستون و سایر دانشمندان، تفاوت‌های بین نسلی در جامعه مورد بررسی ما را در موضوع معیارهای همسرگزینی تحت تأثیر قرار دهد و همان‌گونه که در تحلیل رگرسیون مشاهده شد، عامل تحصیلات یکی از عوامل در کنار اشتغال و تماشای برنامه‌های ماهواره بوده است. یکی دیگر از نظریاتی که یافته‌های تحقیق حاضر آن را تأیید می‌نماید، نظریه مراحل رشد است. طبق این نظریه، الگوی تأثیر بین والدین و فرزندان ممکن است در طول زمان تغییر کند و بچه‌ها در حرکت زمان به صورت افزایشی بر والدینشان تأثیر بگذارند.

همان‌گونه که در تجزیه و تحلیل داده‌های تحقیق مشاهده شد، معیارهای نسل والدین برای همسرگزینی فرزندان در بسیاری موارد در مقایسه با معیارهای آن‌ها برای ازدواج خودشان، در جهت معیارهای نسل فرزندان دگرگون شده است؛ به گونه‌ای که در مجموع تفاوت معنی‌داری بین نظرات این دو نسل مشاهده نشد و این در حالی بود که در بسیاری از معیارها، تفاوت معنی‌داری بین نظرات نسل والدین برای همسرگزینی خودشان با معیارهای نسل فرزندان وجود داشته است.

در مورد نقش آموزش و تحصیلات نیز یافته‌های این تحقیق مؤید نظریاتی است که در این مورد از طرف برخی صاحب‌نظران از جمله: جاکوبسن و همکارانش و نیز نوک در مطالعاتی که در خانواده‌های ترکیه‌ای داشته‌اند، ابراز شده است.

یکی دیگر از یافته‌های تحقیق، رابطه میزان استفاده از ماهواره و فاصله نسلی است. همان‌گونه که در تجزیه و تحلیل اطلاعات و در تحلیل رگرسیون مشاهده شد، میزان استفاده از ماهواره از عوامل تعیین‌کننده در تبیین واریانس فاصله نسلی در حوزه مورد مطالعه (معیارهای همسرگزینی) است. در توصیف یافته‌های تحقیق نیز مشاهده شد که اقشار مختلف اجتماعی در جامعه آماری مورد مطالعه (شهر تهران) از این وسیله ارتباطی استفاده می‌نمایند.

کاربردهای تحقیق و پیشنهادهای اجرایی در موضوع فاصله نسلی

این تحقیق و تحقیقات مشابه می‌توانند با شناخت جامعه مورد مطالعه به خصوص ارزش‌ها، توقعات و انتظارات نسل جوان، مسئولین فرهنگی و اجرایی را در فراهم نمودن امکانات لازم در جهت برنامه‌ریزی‌های

مناسب برای این قشر از جامعه یاری نمایند. بی تردید ریشه‌یابی ارزش‌ها و معیارهای نسل جوان در ابعاد مختلف زندگی اجتماعی‌شان از جمله: در مسئله ازدواج و همسرگزینی می‌تواند نقش زیادی در حل تعارضات نسل‌های والد و فرزندان داشته باشد. عدم توجه به خواسته‌های نسل جوان، هزینه‌های زیادی را هم برای خانواده‌ها و هم برای نهادهای مختلف جامعه در پی خواهد داشت. موضوع مورد مطالعه این تحقیق که در حال حاضر به طور مستقیم مسئله ازدواج جوانان را که یکی از مسائل مبتلا به جامعه و خانواده‌ها می‌باشد، مورد بررسی قرار می‌دهد، می‌تواند راهکارهای مفیدی را در نزدیک سازی افکار، عقاید، ارزش‌ها و معیارهای هر دو نسل فراهم نماید و از تنش‌های خانوادگی ناشی از تضارب افکار والدین و فرزندان و نیز تنش‌های موجود در جامعه که ناشی از عدم تفاهم و سازگاری نسل گذشته که مسئولین نهادهای اجتماعی و فرهنگی را نیز شامل می‌شود و نسل جدید که جوانان هستند، جلوگیری نماید. ایجاد کانون‌های فرهنگی و اجتماعی با مشارکت جوانان، میان‌سالان و بزرگسالان که با مشارکت، حمایت و همراهی نهادهای دولتی خواهد بود، می‌تواند به این امر کمک شایان توجهی نماید.

گسترش مراکز اوقات فراغت که در آن‌ها جوانان و بزرگسالان بتوانند در کنار یکدیگر به گذران اوقات بیکاری خود پرداخته و در تعامل با یکدیگر به فعالیت‌های گوناگون ورزشی، تفریحی، هنری و فرهنگی بپردازند، موجب تقریب افکار و عقاید آن‌ها شده و می‌تواند تفاهم و درک متقابل ارزش‌ها و خواسته‌های آن‌ها را به همراه داشته باشد. همچنین، استفاده هرچه بیشتر از تلویزیون به عنوان «رسانه ملی» در اجرای برنامه‌های گفتگو و مناظره بین دو نسل والدین و فرزندان می‌تواند در این زمینه بسیار تأثیرگذار باشد.

منابع

- اینگلهارت، رونالد (۱۳۷۳) تحول فرهنگی در جامعه پیشرفته صنعتی. مریم وتر. تهران: انتشارات کویر
- جهانبخش، اسماعیل (۱۳۸۲) راهنمای ساده کاربرد آزمون‌های آماری در پژوهش‌های علمی. اصفهان: انتشارات دانش‌پژوهان برین
- خالقی فر، مجید () بررسی ارزش‌های مادی و فرامادی دانشجویان دانشگاه های تهران، عوامل مؤثر بر آن و رابطه آن با برخی از نشانگان فرهنگی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، تهران: دانشگاه شهید بهشتی.
- خلیفه، عبدالطیف محمد (۱۳۷۸) بررسی روان‌شناختی تحول ارزش‌ها. سید حسین سیدی. مشهد: مؤسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی
- روشه، گی (۱۳۶۶) تغییرات اجتماعی. منصور وثوقی. تهران: نشر نی
- ریتزر، جورج (۱۳۷۷) نظریه‌های جامعه‌شناسی در دوران معاصر. محسن ثلاثی. تهران: انتشارات علمی
- سگالن، مارتین (۱۳۷۰) جامعه‌شناسی تاریخی خانواده. حمید الیاسی. تهران: نشر مرکز
- مانهایم، کارل (۱۳۸۰) ایدئولوژی و اتوپیا. فریبرز مجیدی. تهران: انتشارات سمت
- محسنی تبریزی، علیرضا (۱۳۸۰) آسیب‌شناسی اجتماعی جوانان: بررسی انزوای ارزشی (بیگانگی فرهنگی) و مشارکت فرهنگی در محیط‌های دانشجویی کشور. تهران: مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی
- ممتاز، فریده (۱۳۷۲) «جزوه درسی نظریه‌های جامعه‌شناسی ۲». تهران: دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه شهید بهشتی.
- مهدوی، محمد صادق (۱۳۷۷) بررسی تطبیقی تغییرات ازدواج. تهران: انتشارات دانشگاه شهید بهشتی

• Manheim, Karl (1952) **The problem of generation, in essays on the sociology of knowledge.** Routledge and Kegan Paul

برنامه ها و اقدامات کاهش تقاضای سوء مصرف مواد در کشورهای مختلف دنیا

محمدباقر صابری زفرقندی^۱

محمد مهدی شمسائی^۲

محسن روشن پژوه^۳

رکسانا میرکاظمی^۴

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۲/۹/۵
تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۲/۱۰/۲۲

پژوهش حاضر به منظور دستیابی به وضعیت برنامه ها و اقدامات کاهش تقاضای سوء مصرف مواد در کشورهای مختلف دنیا صورت گرفته است.

پژوهش کیفی حاضر با روش اسنادی و کتابخانه ای صورت گرفته و از نوع توصیفی-تحلیلی است. مهم ترین راهبردهای پیشگیری از سوء مصرف مواد در کشورهای مورد بررسی عبارتند از: آگاه سازی افراد درباره خطرات و مضرات مواد، افزایش مهارت های زندگی، تقویت فعالیت های جایگزین به جای مواد برای ارضای نیازهای روانی- اجتماعی، مشاوره و مداخله حین بحران های مختلف در طول زندگی، ارتقای فرهنگی و مذهبی، تقویت قوانین و مقررات مبارزه با مواد و درمان معتادان برای جلوگیری از سرایت اعتیاد. این راهبردها در قالب فعالیت های متمرکز بر فرد، آموزش و آگاه سازی والدین، معلمان و مدرسه، استفاده از رسانه ها، محل های کار و مکان های تجمع، استفاده از شبکه مراقبت های سلامتی اولیه و وضع و اجرای قوانین و مقررات، مورد بحث قرار می گیرند.

کشورهای مورد مطالعه و منابع بین المللی در رویارویی با مصرف مواد مخدر یک رویکرد متوازن، چندجانبه و متمرکز در حوزه جرائم مرتبط با مواد دارند. به طور کلی، رسیدگی مناسب به مشکلات جسمی

۱. عضو هیئت علمی انستیتو روان پزشکی تهران (مرکز تحقیقات سلامت روان)، دانشگاه علوم پزشکی ایران

۲. عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد بندرگز، گروه روانشناسی، استان گلستان (نویسنده مسئول)

E-mail: shamsaei@bandargaziau.ir

۳. روانپزشک و کارشناس کاهش تقاضای مواد، سازمان بهزیستی کشور

۴. متخصص سلامت عمومی و کارشناس کاهش تقاضای مواد، سازمان بهزیستی کشور

و ارضای مطلوب نیازهای روانی، اجتماعی و معنوی افراد جامعه به عنوان «ابعاد چهارگانه سلامت» - که همسو با تحولات و مقتضیات فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی کشور باشد- گام های اساسی در نقشه راه پیشگیری و کاهش تقاضای سوء مصرف مواد است.

واژگان کلیدی: برنامه، اقدامات، کاهش تقاضا و سوء مصرف مواد

مقدمه

سوء مصرف و وابستگی به مواد مخدر و روانگردان، یکی از مهم‌ترین مشکلات جوامع انسانی و تهدیدی جدی برای ساختارهای اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سلامتی به ویژه در قشر جوانان است. به همین لحاظ، سوء مصرف و وابستگی به مواد روانگردان، بسیاری از منابع و سرمایه های انسانی ارزشمند، امکانات و فرصت های اقتصادی و اجتماعی را از بین می برد. نیمی از مرگ و میر گروه سنی ۱۵-۶۴ سال، ناشی از سوء مصرف مواد است که معادل ۱۰۴ هزار تا ۲۶۳ هزار مرگ در سال می باشد. (دفتر مبارزه با مواد و جرم سازمان ملل، ۲۰۱۲) از بین بردن یا کاهش قابل ملاحظه سوء مصرف مواد تا سال ۲۰۰۸ که در جلسه عمومی سازمان ملل متحد (۱۹۹۸) مطرح شد، با افزایش شیوع سوء مصرف مواد در آن دهه، تبدیل به شعاری محقق نشده و شکستی دردناک شد. (همان)

برخلاف اقدامات کاهش عرضه مواد که بر میزان دسترسی و سهولت تهیه مواد توجه و تاکید دارد، اقدامات کاهش تقاضا بیشتر به نوجوانان و جوانان در معرض خطر مانند دانش آموزان، سربازان، زندانیان، دختران فراری و کودکان خیابانی یا دچار سوء مصرف و نیز تمام اقشار جامعه می پردازد. به دلیل توجه این رویکرد بر عوامل تأثیرگذار بر تقاضای سوء مصرف مواد، توجه ویژه همزمان به گستردگی پدیده هایی مانند فقر، بیکاری، همسر آزاری و کودک آزاری و نیز کیفیت خدمات کاهش تقاضای مواد ضروری است. میزان شیوع سوء مصرف مواد در کشورهایی که فعالیت های پیشگیرانه را از طریق کاهش تقاضا با جدیت پیگیری می نمایند، کاهش قابل ملاحظه ای یافته است. مداخلات پیشگیرانه باهدف کاهش تقاضا، ایجاد نوعی مصونیت ذهنی، روانی و ایمن سازی درونی شخص در برابر مواد روانگردان است. مطالعات، گویای بهبود مهارت های والدین، ارتباطات خانوادگی و کاهش رفتارهای انحرافی جوانان - که همراه با سوء مصرف مواد و جنایت های مرتبط با آن است- در اثر مداخلات پیشگیرانه است. (طهرانی، ۱۳۸۲) مقصود از پیشگیری اولیه، پیشگیری قبل از ایجاد بیماری از طریق کنترل علل و عوامل خطر است. (عزیزی، حاتمی و جان قربانی، ۱۳۷۹) افزایش حمایت در پنج سال اول زندگی هر فرد می تواند در کاهش بروز سطح وسیعی از مشکلات موثر باشد. (راهبرد کاهش تقاضا، ۲۰۱۰) پیشگیری ثانویه، تشخیص اولیه و به موقع بیماری و مداخله موثر و قاطع برای بهبود وضع سلامت فردی و اجتماعی است. (عزیزی، حاتمی و جان قربانی، ۱۳۷۹) پیشگیری ثالث نیز به کارگیری همه تدابیر موجود به منظور کاهش یا محدود کردن نقص عضو و ناتوانی های حاصل از بیماری و به حداقل رساندن رنج و آسیب ناشی از انحراف از سلامت کامل و همچنین ارتقای قدرت تطابق بیمار است. فقط از طریق ایجاد این تغییر دائمی در افراد است که ارتکاب جرمشان کمتر می شود و ضرر رساندن به خود و جامعه خاتمه می یابد و می تواند به طور موثری به جامعه شان خدمت کنند. (راهبرد کاهش تقاضا، ۲۰۱۰)

مطالعه برنامه های مبارزه با سوء مصرف مواد در کشورهای مختلف جهان به خصوص در سال های اخیر، موجب توجه خاصی به ارزیابی علمی از کارایی اجرایی برنامه های پیشگیری شده است. پیامد این ارزیابی ها با پایه های علمی، راهنمایی برای پایه ریزی، تدوین و تعبیرات احتمالی در برنامه های آتی پیشگیری از سوء مصرف مواد و همچنین، راه گشای برنامه ریزان و سیاست گذاران عرصه های مختلف سلامت به ویژه در حوزه جوانان خواهد شد. مهم تر این که شکست احتمالی و نقایص در برنامه های پیشگیری از سوء مصرف مواد می تواند سلامت روانی و جسمانی جامعه را به طور جدی در معرض خطر

قرار دهد. (جزایری، ۱۳۸۲) پس، دستیابی به برنامه ها و اقدامات کاهش تقاضای مواد سایر کشورها، گامی مهم برای استفاده از تجارب جهانی و استفاده از خرد جمعی در بازبینی و به روزرسانی برنامه ها و اقدامات حوزه کاهش تقاضای مواد در کشور، به ویژه در حوزه جوانان به عنوان ارزشمندترین سرمایه مادی و معنوی جامعه است. بر این اساس، پژوهش حاضر با هدف دستیابی به محورهای اصلی برنامه ها و اقدامات طراحی و اجرا شده در حوزه پیشگیری اولیه، ثانویه و ثالث در کشورهای مختلف دنیا صورت گرفته است و سؤالات پژوهش عبارت‌اند از:

برنامه ها و اقدامات طراحی و اجرا شده حوزه پیشگیری اولیه در کشورهای مورد بررسی دارای چه محورهای اصلی است؟

برنامه ها و اقدامات طراحی و اجرا شده حوزه پیشگیری ثانویه در کشورهای مورد بررسی دارای چه محورهای اصلی است؟

برنامه ها و اقدامات طراحی و اجرا شده حوزه پیشگیری ثالث در کشورهای مورد بررسی دارای چه محورهای اصلی است؟

روش پژوهش

شیوه پاسخگویی به سؤالات پژوهش کیفی حاضر، روش اسنادی و کتابخانه ای، از نوع توصیفی-تحلیلی است. جامعه آماری پژوهش، اسناد، مدارک و برنامه های معتبر کاهش تقاضای مواد در پایگاه های اطلاعاتی رسمی کشورهای دارای برنامه های کاهش تقاضای مواد، طی سال های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۱ است. با توجه به ضرورت جامعیت برنامه های مورد بررسی، برای انتخاب نمونه آماری، شش ویژگی شامل میزان سرانه درآمد، باورهای دینی (اسلامی و غیر اسلامی)، منطقه جغرافیایی (منطقه ای و بین المللی)، تنوع فرهنگی، تنوع جغرافیایی و تنوع زبانی (حداقل یک کشور اروپایی غیر انگلیسی زبان)، مورد توجه قرار گرفت. بر این اساس، با استفاده از روش نمونه گیری هدفمند، کشورهای کانادا، نروژ، استرالیا، برزیل، کرواسی، آمریکا، هندوستان، انگلیس و مالزی به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند.

یافته های پژوهش

برای پاسخگویی دقیق به سؤالات پژوهش، فعالیت ها و اقدامات کاهش تقاضای سوء مصرف مواد در کشورهای مورد بررسی، در چهار حوزه اصلی پیشگیری اولیه، پیشگیری ثانویه (درمان)، پیشگیری ثالث (توان بخشی و حمایت های اجتماعی) ارائه شده اند.

۱. پیشگیری اولیه

ارائه اطلاعات مورد نیاز به والدین، جوانان، معلمان، مقامات مجری قانون و جامعه که از سوء مصرف مواد بیشتر تحت تأثیر قرار می گیرند؛ تمرکز مجدد بر برنامه ها و خدمات پیشگیری مبتنی بر جامعه برای جوانان؛ توسعه رویکردهای پیشگیری برای دانش آموزان مدارس ابتدایی و متوسطه؛ ایجاد پویش جدید آگاه سازی عمومی و ملی؛ ارائه کمک مالی برای پروژه های محلی به منظور مقابله با رشد سوء مصرف مواد جوانان، از برنامه ها و اقدامات محوری کشور کانادا در حوزه پیشگیری اولیه است. (دفتر سلامت بریتیش

کلمبیا، ۲۰۰۵) در آمریکا جامعه باید خود در اقدامات کاهش تقاضا احساس مسئولیت و تصمیم گیری نماید و حکومت های ایالتی و محلی را برای حمایت از برنامه های خود قانع کند. برخی اولویت ها و اقدامات پیشگیری اولیه آمریکا عبارت اند از: توسعه نظام ملی پیشگیری مبتنی بر جامعه با تمرکز بر جوانان؛ ارائه اطلاعات مناسب خطر مصرف مواد برای جوانان و خانواده ها از طریق پویش ضد مواد در محل های کار، مدارس، مراکز دینی و سازمان های مدنی؛ تداوم برنامه جوامع عاری از مواد ۱ (برنامه ای که همه ذینفعان جامعه، جنبه های مختلف پیشگیری از سوء مصرف در جوانان را بررسی می کنند)؛ گسترش پژوهش در حوزه سوء مصرف مواد در جوانان و تلاش ملی برای آموزش جامعه در مورد خطر رانندگی تحت تأثیر مواد (راهبرد ملی کنترل مواد در آمریکا). افزایش مکان های درمان سوء مصرف مواد در مجتمع درمانی های تخصصی؛ اطمینان از ارائه برنامه درمانی منحصربه فرد برای هر فرد؛ تأمین مشاوران و متخصصین وابستگی به مواد در شهرستان ها؛ بالا بردن کیفیت خدمات با معرفی شاخص های کیفیت، ابزار تحلیل فنی اطلاعات، راهنما و دستورالعمل های حرف های؛ افزایش دانش و تدوین دستورالعمل های ارائه خدمات به کودکان والدین با مشکلات روانی و وابسته به مواد و توسعه رویکردی برای مداخله زودرس؛ تعیین نیازهای برآورده نشده در شهرداری ها و خدمات سلامتی تخصصی و تعیین جایزه برای پروژه های پیشگیری از سوء مصرف مواد توسط جوانان برخی از راهبردها و اقدامات حوزه پیشگیری اولیه در کشور نورژ است. (برنامه عمل ملی نورژ در داروها و الکل، ۲۰۱۰) برخی اقدامات حوزه پیشگیری اولیه در کشور استرالیا عبارت اند از: ترویج شیوه زندگی سالم؛ شکستن الگوهای انتقال بین نسلی سوء مصرف مواد؛ تداوم اجرا و حمایت از پویش های اجتماعی؛ استفاده از اینترنت و دیگر رسانه ها؛ افزایش دسترسی به طیف وسیع خدمات فرهنگی؛ در دسترس بودن و متناسب بودن خدمات مشاورهای تلفنی و اینترنتی و اجرای برنامه های حمایتی پیشگیرانه به افرادی که در مراحل گذار زندگی قرار دارند. (راهبرد ملی دارو، ۲۰۱۰-۲۰۱۵) در کشور برزیل، اقدامات پیشگیرانه باید برنامه ریزی شده، روشن، به روز، مبتنی بر اطلاعات علمی موثق، توجه به ویژگی های گروه هدف، استوار بر اصول اخلاقی با احترام به جنسیت، نژاد و تکرر فرهنگی باشد و به سمت ترویج ارزش های سلامت جسمی و روانی فرد، جامعه و به طور کلی رفاه، یکپارچگی اجتماعی و اقتصادی و ستایش روابط خانوادگی پیش رود. برخی اقدامات برای تحقق این اهداف عبارت اند از: اعمال اصلاحاتی توسط شهرداری ها به تناسب محله ای آسیب پذیر؛ ظرفیت سازی مداوم در پیشگیری از سوء مصرف برای والدین، نمایندگان سازمان های دولتی و بخش خصوصی، معلمان، مقامات مذهبی، دانشجویان، رهبران جامعه، دولت و شهرداری ها و دیگر قشرهای درگیر اجتماعی باهدف جلب حمایت از فعالیت های پیشگیرانه بر اساس مسئولیت مشترک؛ ترویج و حمایت مداوم ظرفیت سازی میان رشته ای با مشارکت همه اقشار درگیر در این فرایند باهدف گسترش، شکل دهی و تقویت شبکه های اجتماعی به منظور توسعه پیشگیری یکپارچه و برنامه های ارتقای سلامت عمومی؛ ارزیابی دائمی اقدامات پیشگیرانه؛ گنجاندن موضوع پیشگیری در مواد درسی مقطع ابتدایی و بالاتر، تقویت تحقیقات پایه، پژوهش های کیفی و نوآوری های فناوری در عوامل تعیین کننده خطر، پیشگیری، درمان، کاهش آسیب، ادغام مجدد اجتماعی توسط دولت و سازمان های غیردولتی و اطمینان از انتشار گسترده نتایج. (رویکردهای جدید سیاست مقابله

با مواد برزیل، ۲۰۱۰) قانونمندی، مبتنی بودن بر قانون اساسی، حفظ حقوق بشر، جامع بودن و تداوم رسیدگی به مشکل مواد، همکاری جهانی، پراکندگی غیرمتمرکز، تضمین امنیت شهروندان، کاهش عرضه و تقاضا - به خصوص در کودکان و جوانان- و داشتن رویکرد متوازن و چندجانبه؛ اصولی است که رویکرد کنترل مواد کرواسی بر آن استوار است و استانداردهایی مانند کیفیت، یکسانی، شفافیت و تمامیت در آن مد نظر است. مداخلات باید تلاش های نظام مندی باشد که کرامت انسانی، اخلاق حرف های و حقوق اساسی هر فرد را رعایت نماید و بر رفتار و نظام ارزشی افراد اثر گذارد. برنامه های پیشگیری باید ادغام کننده نظام آموزش و پرورش، باشگاه جوانان، سلامت و درمان و نهادهای تأمین اجتماعی، سازمان های غیردولتی، انجمن های مذهبی و رسانه ها باشد. مهمترین رویکرد مد نظر، آموزش نظام مند مسئولان پیشگیری است. نظام آموزش و پرورش، بیشترین مسئولیت را در اجرای برنامه های پیشگیری از مواد دارد و میتواند بر والدین، خانواده ها و مؤسسات اجتماعی درگیر در محافظت از جوانان، تأثیرگذار باشد. برخی اقدامات حوزه پیشگیری اولیه عبارت اند از: آموزش منظم والدین در سوء مصرف مواد و چگونگی شناسایی علائم آن؛ آموزش پیشگیری خانواده با سرفصل های والدگری موفق، آموزش والدین مسئول، مهارت های اجتماعی و احساس مسئولیت و تعلق به خانواده؛ حمایت های قانونی از خانواده ها و تأمین اجتماعی کودکان و جوانان در معرض خطر؛ مسئول بودن مراکز تأمین اجتماعی محلی؛ توجه به شرایط اجتماعی و خانوادگی و فرهنگ های خطرناک؛ تشویق شهروندان به مشارکت فعال و ارائه ابتکار و نیز پیشگیری از سوء مصرف در محل کار به خصوص کارهای با خطرات بالای سوء مصرف مواد در نظر گرفته شود. (برنامه ملی کنترل دارو در کرواسی، ۲۰۰۶-۲۰۱۲) طی سال های گذشته، دولت هند متوجه شد که سوء مصرف مواد نه تنها ناشی از در دسترس بودن مواد است، بلکه تا حد زیادی، متأثر از شرایط اجتماعی مانند از بین رفتن وابستگی های سنتی و تابوهای اجتماعی موثر، کمرنگ شدن تاکید بر خویشن داری و نظم و انضباط خانواده و جامعه است. به این لحاظ، رویکرد هندوستان به سوء مصرف مواد، متوجه ضعفی اجتماعی است که باید همه حوزه های فعالیت انسانی را هدف قرار دهد. لذا دولت رویکردی یکپارچه، همه جانبه با همگرایی و حمایت، پیشگیری و توان بخشی در برنامه و فعالیت های تمام دستگاه های دولتی و غیردولتی مرتبط اتخاذ کرده است. در افزایش آگاهی عمومی باید به مسائل فرهنگی توجه داشت و رویکردهای متفاوتی در آموزش عموم مردم و گروه های در معرض خطر در نظر داشت. برخی برنامه و اقدامات پیشگیری اولیه هند عبارت اند از: ایجاد آگاهی و آموزش مردم توسط مراکز داوطلبانه و استفاده از رسانه های نوشتاری، سمعی و بصری توسط وزارت عدالت اجتماعی؛ تأسیس مرکز ملی پیشگیری از سوء مصرف مواد؛ حساس کردن معلمان، والدین و گروه همسالان در محیط مدرسه؛ همکاری رسانه ها و سازمان های جوانان برای انتشار اطلاعات؛ همکاری با سازمان بین المللی؛ ظرفیت سازی ارائه دهندگان خدمات؛ توسعه زیرساخت ها به منظور تمرکززدایی؛ توسعه شبکه و ارتباط سازمان های دولتی و غیردولتی ذی ربط و سازمان ملل متحد و اطمینان از بومی شدن آموزش. (سیاست و راهبرد کنترل داروی هند و گزارش سالانه ۲۰۰۹) به طور کلی، شکستن زنجیره مصرف مواد از نسلی به نسل دیگر با حمایت از خانواده های آسیب پذیر؛ آموزش مطلوب و توصیه های مفید به جوانان و والدینشان برای مقاومت فعال در مقابل سوء مصرف؛ تشویق افراد به قبول مسئولیت سلامت خود؛ وضع و اجرای منظم مقررات برخورد با مواد؛ کمک به بازپروری افراد؛ برخورد مبتنی بر شواهد و تجربیات علمی، اقدامات محوری حوزه کاهش تقاضا در

انگلیس است. محورهای اصلی ارائه خدمات پیشگیری اولیه در انگلیس عبارت‌اند از: بهترین شروع ممکن (برنامه کودک سالم، همکاری مشارکتی پرستار کودک و خانواده و حمایت‌های فشرده و ساختار یافته از زمان حاملگی تا پنج سالگی است که به نیازهای سلامت و تکامل کودک در پنج سال اول زندگی توجه دارد)؛ آموزش و اطلاعات برای همه (همه جوانان، نیازمند دریافت آموزش و آگاهی کامل از مضرات مواد، مهارت و اعتماد به نفس کافی برای عدم استفاده از مواد هستند)؛ و مداخله به موقع و حمایت ویژه از افراد جوان در معرض خطر (ترک تحصیل کرده، دارای فرزند، مجرم، در معرض جرم و رفتارهای ضد اجتماعی، سلامت روانی پایین، دارای والدین مصرف کننده). دولت با در اختیار قرار دادن شواهد، تجربیات و توصیه‌های موفق از سایر مناطق، آن‌ها را حمایت خواهد کرد. (راهبرد کاهش تقاضای مواد، ۲۰۱۰). از لحاظ تاریخی، سیاست‌های مواد مخدر در مالزی با اقدامات خشن تنبیهی، زندان و اعدام برای جرائم قاچاق همراه بوده است. از سال ۲۰۰۵، هر چند دستگیری، زندانی کردن، تنبیه بدنی و مجازات مرگ همچنان ادامه دارد، اما برنامه ادغام کاهش آسیب‌ها در نظام‌های سلامت مالزی، تأثیر مهمی در درک اساسی از وابستگی به مواد و بخش سلامت عمومی گذاشته و منجر به تغییرات مهم در مدیریت تنظیم حضانت (در زندان و بازداشتگاه) و حضور و تعامل با جامعه مدنی گشته است. (پاسکال، ۲۰۱۱) در زمینه برنامه‌های پیشگیرانه، واحد متحرک پیشگیری از سوء مصرف از سال ۱۹۹۰ در سراسر مالزی حرکت کردند و در رابطه با مشکلات مواد و راهبردهای دولت در مقابل آن، اطلاع‌رسانی کردند؛ سیاستمداران، رهبران ملی و مذهبی، مدیران و کارشناسان مرتبط در رسانه‌ها به بحث در مورد تهدید مواد مخدر برای ملت و نقش جامعه در مبارزه با آن پرداختند. از سال ۲۰۰۷ طرح «حمله رعدآسا جامعه در برابر مواد مخدر» باهدف بسیج کردن منابع و سازمان‌ها در سطوح محلی برای مقابله با سوء مصرف و کمک به بخش حساس جامعه، در نه گفتن به مواد و تبدیل جوانان به گوش‌ها و چشم‌های جامعه در مقابله با مواد و انواع جرائم مرتبط با مواد، ارائه شد. به موجب این طرح، فعالیت‌های زندگی سالم، ساختارمند و اجرا شد. رسانه‌ها نیز از طریق ارائه پوشش اطلاعاتی ملی و بین‌المللی اجلاس‌ها، به راه‌اندازی پوشش‌های تلویزیونی و رادیویی پرداختند. سازمان‌های غیردولتی هم تشویق شدند، در سازمان‌دهی فعالیت‌های زیر نظر «حمله رعدآسا جامعه در برابر مواد مخدر» شرکت کنند. (ویکناسینگام، ۲۰۱۱)

۲. پیشگیری ثانویه

در حوزه پیشگیری ثانویه، کشور کانادا به پشتیبانی از روش‌های ابتکاری و موثر، به درمان افرادی که خطری جدی برای خود و جامعه دارند، پرداخته و همکاری دولت و سازمان‌های حمایت‌کننده باهدف افزایش دسترسی به خدمات درمان صورت می‌گیرد. برخی از اقدامات حوزه پیشگیری ثانویه در کانادا عبارت‌اند از: حمایت از سلامت و درمان بومیان؛ ارائه برنامه‌های درمانی مجرمین جوان دچار سوء مصرف مواد؛ توانمندسازی پلیس ویژه کانادا برای ارجاع جوانان دچار سوء مصرف مواد به برنامه‌های درمان و پشتیبانی از ارزیابی نمونه‌های جدید درمان. (دفتر سلامت بریتیش کلمبیا، ۲۰۰۵) افزایش ظرفیت درمان میان‌رشته‌ای تخصصی سوء مصرف مواد برای ارائه درمان جامع، منسجم، هدفمند و متنوع با در نظر گرفتن نیازهای فرد، مشارکت بیشتر دریافت‌کنندگان در طراحی و ارائه خدمات باهدف بهبود کیفیت، موارد مدنظر کشور نروژ در پیشگیری ثانویه است. (برنامه عمل ملی نروژ در داروها و الکل، ۲۰۱۰) بهبود دسترسی به غربالگری و مداخلات هدفمند برای گروه‌های در معرض خطر؛ افزایش درک جامعه از مداخلات موثر

دارویی؛ ارائه نمونه‌های درمانی مبتنی بر نیازها؛ توسعه کیفیت خدمات درمانی؛ ایجاد انگیزه شروع درمان و توسعه استانداردهای بالینی بومی برای خدمات سوء مصرف مواد؛ نکات مدنظر کشور نروژ در پیشگیری ثانویه است. (راهبرد ملی دارو، ۲۰۱۰-۲۰۱۵) برخی اقدامات مطرح در حوزه پیشگیری ثانویه در برزیل عبارت‌اند از: بهبود و بازگشت به اجتماع و شغل در فرایندی مداوم، در دسترس، دارای صلاحیت و تضمین‌شده در ارائه خدمت؛ تاکید بر بازگشت به خانواده، جامعه و شغل در فاز بهبود؛ تقویت کنترل و مسئولیت اجتماعی مشترک بین دولت و جامعه؛ ترویج و حصول اطمینان از ادغام شبکه ملی مداخلات برای درمان، بهبود، کاهش آسیب اجتماعی و بازگشت به شغل با نظام سلامت و درمان و نظام واحد کار اجتماعی با تخصیص غیرمتمرکز و نظارت بر توزیع منابع فنی و مالی عمل می‌کند؛ تعریف استانداردهای اولیه برای تنظیم کار مؤسسات ارائه‌دهنده خدمات؛ تدوین رویه‌های ارزیابی فرایندها بر اساس پارامترهای مشترک و واقعیت‌های منطقه‌ای به منظور امکان مقایسه نتایج در مؤسسات؛ اطمینان از نحوه هزینه کرد وجوه دریافتی صندوق ملی مبارزه با مواد مخدر در درمان، بهبود، بازگشت به جامعه و اشتغال؛ همکاری با دانشگاه‌ها و تنظیم خدمات سلامتی اختلالات روانی و سوء مصرف مواد به منظور حصول اطمینان از درمان مناسب بر مبنای سیاست‌های ملی سلامت. (پالو و سیاست ملی مواد برزیل، ۲۰۱۰) در کشور کرواسی درمان باید در فرایندی منسجم در نظام مراقبت‌های سلامتی درمانی انجام و اقدامات خاص درمانی و توانبخشی میتواند در خارج از نظام سلامت و درمان انجام شود. با توجه به مزمن بودن بیماری، اساس درمان در کرواسی سرپایی و مستلزم همکاری و فعالیت‌های مشترک تعداد زیادی از بیمارستان‌ها، نظام خدمات سلامتی درمانی ملی و شهرستانی است. این نمونه، در دسترس بودن گستره‌ای از خدمات درمانی که توسط متخصص هدایت می‌شود را امکان‌پذیر می‌سازد. این مراکز، محل ارائه مراقبت‌های اولیه، تخصصی، درمانی و روانی-اجتماعی به افراد مبتلاست. این مراکز در سازمان‌دهی آموزش به مشاغل و داوطلبان، برگزاری پویش‌های مبارزه با مواد با رسانه‌ها و ارائه کمک‌های حرف‌های برای توسعه شبکه باشگاه‌های افراد بازپروری‌شده، همکاری می‌نمایند. درمان با توجه به نیازهای فرد، برنامه ریزی، اجرا و در صورت نیاز تغییر می‌یابد. فلسفه درمان ایجاب می‌کند که از متادون، برای جذب مبتلایان به هروئین و پیوستن به برنامه درمان، استفاده شود. همراهی و کمک‌های افراد همسال باید جزیی از برنامه پیشگیری ثانویه جوانانی باشد که به تازگی مصرف را شروع کرده‌اند. درمان اجباری فقط در مواردی که ایمنی، سلامتی و جان فرد یا دیگران در خطر جدی باشد، اجرا خواهد شد. برخی اقدامات حوزه پیشگیری ثانویه عبارت‌اند از: ارائه مشاوره تلفنی شبانه روزی به والدین مصرف‌کنندگان؛ درمان اجباری با حکم دادگاه؛ ارائه روش‌های هدایت دانش‌آموزان ترک تحصیل‌کرده یا اخراج‌شده به نظام سلامت و درمان، توسط مراقبین سلامت مدارس. (سیاست ملی کنترل مواد جمهوری کرواسی، ۲۰۱۲-۲۰۰۶) حمایت از تولید داروهای جدید و اجرای طرح پروتکل‌های درمانی به کمک داروی جایگزین؛ بهبود کیفیت و شواهد تجربی درمان (حتی شواهد درمان در خانه)؛ و اعلام استاندارد تالار ملی گفتگو (خدمتی اجتماعی، داوطلبانه و مشارکتی بخش خصوصی و دولتی سلامت و درمان برای ایجاد نگرشی مشترک در ارتقای کیفی ارائه خدمات)؛ برخی اولویت‌ها و اقدامات پیشگیری ثانویه در کشور آمریکا هستند. (سیاست ملی کنترل مواد، ۲۰۱۰) پیشگیری ثانویه در هند، طیف گسترده‌ای از شیوه‌های درمانی علمی روز و سازگار با آداب و رسوم، سنت‌ها و فرهنگ را در برمی‌گیرد. ارائه یکنواخت خدمات در سراسر کشور با حداقل استانداردهای

اولیه، یک چالش بزرگ برنامه پیشگیری از مواد است. ارائه مصاحبه انگیزشی، درمان، پیگیری و ادغام مجدد اجتماعی مبتلایان بهبود یافته؛ استفاده از حداکثر حمایت خانواده ها و جامعه؛ انتشار کتابچه راهنمای حداقل استانداردهای خدمات با انعطاف پذیری و سازگاری کافی با نیازهای منطقه ای؛ ایجاد آموزش حرف های به ارائه دهندگان خدمات؛ تسهیل شبکه سازمان های غیردولتی برای استفاده از تجربه یکدیگر و اطمینان از پیاده سازی حداقل استاندارد خدمات برخی از اقدامات این حوزه است. (سیاست و راهبرد کنترل مواد هند؛ گزارش سالانه ۲۰۰۹) برخی از اولویت ها و اقدامات پیشگیری ثانویه در انگلیس عبارتند از: جوانان مبتلا باید به سرعت به متخصص معرفی شوند؛ چارچوب محکومیت های سوء مصرف باید غیر از زندان باشد تا فرد محکوم بتواند به حل سوء مصرف خود پردازد؛ عملکرد و ارتباط نظام قضایی با مجرمین مبتلا به سوء مصرف به نحوی باشد که در اولین برخورد، تشویق به درمان و بازپروری شوند؛ توسعه و بررسی گزینه های درمان در متن جامعه؛ جداسازی جوانان آسیب پذیر در نظام عدالت اجتماعی به نحو مطلوب و پاسخ موثر همه قسمت های درگیر مشکل مواد به تغییرات الگوی مصرف. (سیاست کاهش تقاضای مواد، ۲۰۱۰) قانون درمان و بازپروری (۱۹۸۳) مالزی، فرصت درمان اجباری دو ساله در یک مرکز بازپروری، با دو سال نظارت برای درمان در جامعه را به افراد دستگیر شده، می دهد. مراکز درمانی اجباری، تحت نظارت وزارت کشور و توسط آژانس ملی ضد مواد مدیریت می شوند. پس از بازداشت، اگر مثبت بودن آزمایش ادراری که توسط مأموران گرفته می شود، با آزمایش مسئولین سلامت در بیمارستان تأیید شود؛ مظنون به دادگاه فرستاده خواهد شد. اگر سوء سابقه وجود نداشت، فرد تحت نظارت و مراقبت افسر آژانس ملی مبارزه با مواد، به مدت دو سال در جامعه قرار خواهد گرفت. طی این مدت، فرد باید ماهیانه آزمایش ادرار بدهد. با یک یا دو آزمایش مثبت، افسر مسئول، از مداخلاتی مانند: مشاوره، پشتیبانی گروه همسالان و غیره استفاده خواهد کرد. پس از آزمایش مثبت سوم، فرد ملزم به شروع دارودرمانی اجباری شده یا در موارد نادر به زندان فرستاده خواهد شد. اگر فرد، سوء سابقه مربوط به مواد داشته باشد، دادگاه وی را به مراکز درمان اجباری خواهد فرستاد. در صورت داشتن تمایلات خشونت آمیز یا رفتارهای تهاجمی در مرکز، ممکن است به زندان منتقل شود. خدمات درمانی در درمانگاه های درمان و مراقبت به طور داوطلبانه، در دسترس، محرمانه، داوطلبانه، رایگان، بدون شرط اتمام دوره درمان و عاری از پیامدهای قانونی ارائه می شود. یک راه حل و رویکرد قطعی برای همه وجود ندارد و مصرف کنندگان، یک گروه منحصر به فرد تلقی می شوند که نیاز به درمان از طریق مفاهیم، رویکردها و روش های مختلف دارند. گسترش ساختار عدالت اجتماعی شامل نظارت جامعه نیز مد نظر است. (پاسکال، ۲۰۱۱ و ویکناسینگام، ۲۰۱۱)

۳. پیشگیری ثالث

الف: توان بخشی

افزایش تحقیق و توسعه در سازمان ها و مهارت های حرف های در خدمات اجتماعی؛ بهبود مشارکت محکومین در نیروی کار؛ بهبود وضعیت زندگی فرد برای توان بخشی، سلامت و کرامت مانند: طرح «راهی به یک خانه دائمی»؛ اطمینان از انتقال افراد از سکونتگاه های موقت به دائم؛ فراهم آوردن امکانات زندگی در اقامت های شبانه، مراقبت و پیگیری بلندمدت مبتلایان؛ بهبود همکاری خدمات مختلف؛ کمک به کودکان افراد مبتلا با اقداماتی مانند: ارزیابی نیاز به تنظیم قانون برای حفاظت از نیازهای کودکان بیماراران روانی و افراد مبتلا به سوء مصرف مواد؛ تعیین تعداد کودکان و جوانانی که یک یا چند نفر از اعضای خانواده آنها

دچار مشکلات روانی و سوء مصرف مواد هستند؛ ایجاد شبکه های واجد صلاحیت برای پیشگیری و درمان مشکلات این فرزندان؛ اشتراک گذاشتن تجربیات کار با این فرزندان؛ افزایش دانش و ارزیابی اقدامات برای زنان باردار مبتلا به سوء مصرف مواد و زنانی که در زمان دارودرمانی، باردار شده اند؛ بهبود دسترسی به خدمات برای زندانیان و محکومین سوء مصرف مواد با اقداماتی از قبیل: بهبود همکاری بین خدمات سلامتی شهری، متخصص خدمات سلامتی، خدمات اجتماعی شهرداری و خدمات تأدیی، بهبود خدمات برای زندانیان در زمان آزادی، برخی از برنامه های کشور نروژ در حوزه پیشگیری ثالث است. (برنامه عمل ملی الکل و داروی نروژ) برنامه های پیشگیری ثالث در سه سطح جامعه، خانواده و فرد از طریق کاهش عواقب سوء مصرف مواد بر سلامت، اجتماع و اقتصاد در استرالیا حاصل می شود. ایجاد امنیت بیشتر در جوامع محلی و مکان های عمومی؛ توسعه و تکمیل قوانین باهدف شفاف سازی قوانین سوء مصرف مواد؛ حمایت های جدید برای افراد خط مقدم (مثل پلیس، خدمات اورژانس پزشکی، امدادگران، کارکنان بخش اورژانس و خدمات رفاه) به منظور مدیریت برخورد با افراد سوء مصرف کننده و آگاهی بخشیدن جامعه در مورد خطرات ناشی از لابراتوارهای زیرزمینی، از جمله اقدامات برای تأمین امنیت و آرامش جامعه است. اقدامات حوزه خانواده عبارت اند از: توجه به عملکردهای درمانی مواد که نسبت به خانواده ها و اطفال حساس است؛ ایجاد رویکرد ادغام خدمات رفاهی جامعه، به خانواده و کودکان؛ پوشش های اطلاع رسانی و مشاوره به والدین در مورد تأثیرات الکل بر سلامت و آسیب های اجتماعی ناشی از آن. اقدامات حوزه فردی عبارت اند از: بهبود کیفیت درمان و خدمات مربوطه، به ویژه برای افراد محروم؛ تداوم برنامه های موفق مبارزه با مواد؛ حمایت از رویکردهای مبتنی بر استفاده از گروه همسالان برای کاهش مضرات مصرف مواد در افراد و تداوم برنامه های تشویق روش های تزریقی ایمن. (راهبرد ملی دارو، ۲۰۱۵-۲۰۱۰) برخی اقدامات مطرح در رویکرد کاهش آسیب که توسط بند ۱۹۶ قانون اساسی برزیل حمایت می شود، عبارت اند از: اطمینان از حمایت در تضمین فنی، سیاسی، مالی، اجرا، گسترش و پیگیری طرح های کاهش آسیب سازمان های دولتی و غیردولتی در انطباق با سیاست های سلامت عمومی؛ ظرفیت سازی و نظارت فنی بر متخصصان فعال در کاهش آسیب؛ آموزش و ازدیاد آژانس های فعال در کاهش آسیب برای دستیابی به مشارکت بیشتر جامعه؛ اضافه نمودن کاهش آسیب در رویکردهای ارتقای سلامت و پیشگیری در آموزش و پرورش؛ پشتیبانی و اطلاع رسانی نتایج پژوهش های کاهش آسیب به منظور اصلاح سیاست ها؛ ترویج مشارکت و ارائه کمک های فنی برای تغییر قانون بر اساس یافته های پژوهشی کاهش آسیب و تعهد دولت به تأمین بودجه، تدوین، اجرا و ارزیابی برنامه های کاهش آسیب. (پاول و سیاست ملی داروی برزیل) در کرواسی مبتلایان به سوء مصرف باید به عنوان همکار فعالیت های پیشگیری ثالث، در نظر گرفته شوند. برخی اقدامات این حوزه در کرواسی عبارت اند از: تأسیس گروه های خود یار؛ درمان زندانیان مبتلا بر اساس رأی دادگاه؛ ارائه اطلاعات مربوط به سوء مصرف مواد به گروه های ویژه مانند: زنان خودفروش، مادران مبتلا به سوء مصرف و باردار. (راهبرد ملی کنترل مواد جمهوری کرواسی، ۲۰۱۲-۲۰۰۶) برخی اولویت ها و اقدامات پیشگیری ثالث در آمریکا عبارت اند از: تحت پوشش بیمه و خدمات حمایت درمانی قرار دادن افراد مبتلای فقیر؛ ارائه برنامه پیشگیری از سرنگ مشترک همراه با خدمات درمانی مانند: تست HIV، هپاتیت B و C؛ استفاده توأم داروی ضد ویروسی هارت^۱ و

سوء مصرف مواد؛ افراد مبتلا و خانواده هایشان باید مراقبت های سلامتی درمانی با کمیت و کیفیت بالا دریافت کنند؛ درمان خانواده نه تنها استفاده از مواد، بلکه خشونت خانوادگی، آزار جنسی و سایر آسیب های دیگر را هم پوشش دهد؛ توسعه برنامه بازپروری در مدارس، برنامه های هدایت شده با گروه همسالان، گروه های کمک دوجانبه و مراکز حمایت از بازپروری؛ ارائه کارت اعتباری برای افراد مبتلا تا به طور مجانی خدمات بالینی درمانی، خدمات بازپروری شامل: مسکن موقت، مراقبت از اطفال آنها، حمل و نقل به محل کار یا جلسات ملاقات در مرحله بازپروری، مشاوره با گروه همسالان دریافت دارند؛ بازنگری قوانینی که مانع از بازپروری می شود؛ مسئولیت دادن به سازمان های محلی دینی یا اجتماعی برای پیشگیری از ارتکاب جرم؛ تشویق مشارکت بین تنفیذ قانون و سازمان های مدنی برای افزایش همکاری و تفاهم؛ تشویق و حمایت از روش های جایگزین زندان؛ کم کردن مصرف مواد تحت نظر نظام عدالت کیفری و کم نمودن مجازات سنگین و اعطای عفو مشروط؛ اجباری کردن درمان و نظارت دادگاه ها بر افرادی که مدت طولانی مرتکب جرائم مربوط به مواد شده اند؛ حمایت از تلاش های جلوگیری از زندانی شدن مجدد مانند: کمک به یافتن شغل، تسهیل دسترسی به مناطق مسکونی دارای ممنوعیت وجود مواد و توسعه و انتشار بیشتر نمونه های موثر، برای مقابله با سوء مصرف مواد در جوانان در نظام عدالت کیفری. (راهبرد ملی کنترل داروی آمریکا، ۲۰۱۰) تمام برنامه های پیشگیری ثالث در هند باید، مشاوره روانی فرد و خانواده؛ استفاده از گروه همسالان؛ آموزش حرفه ای؛ بازسازی و برنامه جامع مراقبت پس از درمان و پیگیری را در نظر بگیرند. بنابراین، رویکردی چند رشته ای مبتنی بر نیازهای هر فرد باید به کار برده شود. برگزاری دوره های سه ماه مشاوره ترک و توان بخشی برای پرورش متخصصان توان بخشی؛ حمایت، سمینار، اجلاس و دوره های آموزشی در سراسر کشور با همکاری دولت و سازمان های غیردولتی، برخی از اقدامات این حوزه است. (سیاست و راهبرد کنترل داروی هند و گزارش سالانه ۲۰۰۹) در انگلیس پیشگیری ثالث بر سه اصل تندرستی، شهروندی و رهایی از مصرف مبتنی است. محورهای اصلی ارائه خدمات پیشگیری ثالث عبارت اند از: تمرکز بر فرد (طراحی تعداد زیادی از خدمات در سطح محلی و اختصاصی برای درمان و حمایت از فرد؛ کمک به مصرف کنندگان داروهای جایگزین برای آغاز بازپروری)؛ تمرکز بر سرمایه های فرد (سرمایه های اجتماعی: حمایت های دریافتی و مسئولیت ها در قبال دیگران؛ سرمایه های فیزیکی: پول، مسکن و غیره؛ سرمایه های انسانی: مهارت ها، سلامت روانی و جسمی، شغل و غیره؛ سرمایه های فرهنگی: ارزش ها، اعتقادات و نگرش ها)؛ تمرکز بر نظام های محلی؛ تمرکز بر نتایج مطلوب (رهایی، جلوگیری از مرگ ناشی از سوء مصرف و بیماری های منتقل شونده با خون، کم شدن جرائم و تکرار جرم، اشتغال پایدار، توانایی داشتن و حفظ مسکن، وضعیت روانی و جسمی مطلوب، ارتباط مطلوب با دیگران، رفتارهای والدینی موثر)؛ تمرکز بر جامعیت بازپروری (فراهم آوردن امکان تحصیل، اشتغال، مسکن، حمایت خانواده، خدمات سلامتی درمانی یا برخورد های قضایی و به طور کلی پاسخگویی به همه نیازهای فرد)؛ تمرکز بر انگیزه ارائه دهنده خدمات (القای اطمینان به موفقیت و اعتقاد به امکان بازپروری مبتلایان)؛ تمرکز بر حمایت شبکه های بازپروری (ایجاد گروه های خود یار، اجرای طرح قهرمانان بازپروری برای تقدیر از کمک به بازپروری مبتلایان و تشویق افرادی که خود بازپروری را با موفقیت گذرانده و اکنون حمایت گر دیگران هستند)؛ حفاظت از فرزندان و بازسازی خانواده (حفظ امنیت و حمایت اطفالی که مورد آزار قرار گرفته یا در معرض خطر می باشند)؛ تمرکز بر بازگشت به جامعه (بازپروری فقط از بین رفتن علائم ابتلا نیست، بلکه بازگشت موفق فرد به جامعه، برخورداری از مسکن و توانایی برقراری ارتباط سازنده

با جامعه است)؛ تمرکز بر نیاز مسکن (برخورداری از مسکن، موجب افزایش امکان پیگیری مداوا، بهبود وضعیت کلی سلامت و روابط اجتماعی، برخورداری از شغل پایدار و کاهش جرم میگردد)؛ تمرکز بر یافتن اشتغال دائم (بخش دولتی باید در استخدام و عقد قرارداد کاری با این افراد نقش ایفا کند)؛ تمرکز بر سرمایه گذاری های اثربخش (هدایت بودجه دهی به نظام های محلی به سمتی که پیامد آن رسیدن به بازپروری کامل باشد؛ کاهش کاغذبازی تا حد امکان؛ خودداری از مطالعات و پروژه های تکراری و مشابه؛ وجود یک نظام واحد بررسی در همه مراکز برای ارائه مقرون به صرفهترین خدمات با بیشترین بهره وری). (راهبرد کاهش تقاضای داروی انگلیس، ۲۰۱۰) تعهد مالی دولت مالزی در پیگیری ثالث، سبب ارائه خدمات نوآورانه شد؛ به عنوان مثال، تبدیل مسجد عبدالرحمان به مرکز نگهداری خدمات درمان متادون از آوریل ۲۰۰۹ باعث شد این مسجد، اولین مسجد در جهان برای ارائه خدمات پیگیری ثالث شود. برنامه های عدالت اجتماعی به جای زندان، خروج از نظام عدالت کیفری برای درمان را تشویق می کند. وزارت سلامت و درمان برای پیاده سازی خدمات کاهش آسیب، به همکاری دانشگاهیان، مؤسسات تحقیقاتی، آژانس ملی ضد مواد، اداره زندان، نیروی پلیس سلطنتی و از همه مهم تر بر شورای ملی ایدز تکیه دارد. (پاسکال، ۲۰۱۱ و ویکناسینگام، ۲۰۱۱)

ب: حمایت های اجتماعی

بالا بردن کیفیت خدمات سازمان های داوطلبانه با اقداماتی از قبیل: کمک های مالی به سازمان های داوطلبانه با تمرکز بر هدف مشخص؛ پیگیری نظارت و مقررات کنترل داخلی مؤسسات خصوصی درمانی؛ انتشار تجارب سازمان های داوطلبانه؛ بهبود همکاری سازمان های ذینفع عمومی و داوطلبانه در چارچوب نمونه های همکاری، از جمله اقدامات کشور نروژ در این حوزه است. (برنامه عمل ملی الکل و داروی نروژ) در استرالیا تشویق اعضای خانواده برای دسترسی و استفاده از خدمات پشتیبانی برای کمک به مبتلایان؛ ایجاد و تقویت ظرفیت های والدین، خانواده و جامعه برای حمایت از توسعه مثبت کودکان؛ تداوم آموزش مهارت های مقابله با شرایط دشوار و حمایت از مشارکت افراد در معرض خطر در فعالیت های اجتماعی، برخی از اقدامات حوزه حمایت اجتماعی استرالیا است. (راهبرد ملی دارو، ۲۰۱۵-۲۰۱۰) برخی از اقدامات حوزه حمایت های اجتماعی در کرواسی عبارتند از: آموزش رفتارهای والدینی موفق، مهارت های اجتماعی، ایجاد احساس مسئولیت و تعلق به خانواده؛ مشارکت گسترده تر جامعه مدنی در تمام مراحل بسط، اتخاذ و اجرای اسناد حقوقی و راهبردی در ارتباط با مواد؛ اجرای برنامه های ترک، به ویژه در افراد زیر سن قانونی؛ مراقبت های پس از درمان برای افراد زیر سن قانونی و بزرگسالان آزادشده از زندان و دارالتأدیب؛ آموزش درمان سرپایی به مددکاران اجتماعی؛ پیدا کردن روش هایی برای اشتغال افراد ترک کرده؛ ایجاد جوامع درمانی و بازپروری؛ ایجاد امکان اقامت دو یا سه ساله در جامعه درمانی برای مبتلایانی که انگیزه داشتن زندگی عاری از مواد دارند؛ کمک به افراد درمان شده، برای به پایان رساندن تحصیلات ابتدایی، متوسطه یا بازآموزی؛ تشویق طرح های اشتغال برای مبتلایانی که برنامه های بازسازی در جوامع درمانی را تکمیل نموده اند؛ توجه خاص به بازگشت به جامعه، برای افرادی که در گذشته در سایر برنامه های ترک شرکت کرده اند؛ همچنین برنامه های بازگشت به جامعه باید شامل افرادی که نمی خواهند یا قادر به ترک نیستند هم بشود. (راهبرد ملی کنترل مواد جمهوری کرواسی، ۲۰۱۲-۲۰۰۶) استفاده از زیرساخت ها و خدمات دولتی و غیردولتی برای مقابله با مشکلات سلامتی مرتبط؛ تلاش برای ارائه دانش مرتبط با توان بخشی و درمان به پزشکان و متخصصین حرفه پزشکی؛ ارائه آموزش حرف های

به سازمان های غیردولتی برای ارائه خدمات موثرتر، از جمله اقدامات حوزه حمایت اجتماعی در هندوستان است. (سیاست و راهبرد کنترل داروی هند و گزارش سالانه ۲۰۰۹) در برنامه های حمایتی انگلیس، اطلاعاتی متناسب و مخصوص وضعیت هر فرد (تک دوزی شده) در اختیار والدین یا اطرافیان شرکت کننده گذاشته می شود تا بتوانند، در پیشگیری یا ترک مواد به وی کمک کنند. (راهبرد کاهش تقاضای داروی انگلیس، ۲۰۱۰) تعدادی از سازمان های مدنی مالزی در حوزه سوء مصرف مواد، کار می کنند که مهمترین آن ها، شورای ملی ایدز به عنوان کانال سرمایه گذاری وزارت سلامت برای جامعه با مسئولیت نظارت بر طیف گستردهای از فعالیت ها در سراسر مالزی تلقی می شود. شورای ملی ایدز، شریک سازمان ملی «جامعه برای اقدام اجتماعی برای پروژه کاهش آسیب» و در حال بررسی ایجاد همکاری با شبکه ملی از وکلا به منظور تسهیل دسترسی به کمکهای حقوقی به افراد با جرائم مربوط به مواد است. (پاسکال، ۲۰۱۱ و ویکناسینگام، ۲۰۱۱)

بحث و نتیجه گیری

رویکرد کلی کاهش تقاضا در کنار کاهش عرضه، بر این مهم تاکید دارد که سوء مصرف مواد تنها ناشی از وجود و دسترسی به مواد نیست؛ لذا باید بر عوامل تأثیرگذار بر تقاضای سوء مصرف مواد نیز توجه ویژه نمود. طبق درس های آموخته شده از بررسی برنامه کشورهای مورد مطالعه و منابع بین المللی در مواجهه با سوء مصرف مواد یک رویکرد متوازن، چندجانبه و متمرکز، در حوزه جرائم مرتبط با مواد، کاهش تقاضای مواد در سه حوزه پیشگیری اولیه، ثانویه و ثالث اجتناب ناپذیر است که نیازها و توانایی های افراد استفاده کننده از خدمات، باید نقطه شروع خدمات باشد. (برنامه عمل ملی الکل و داروی نروژ) مهمترین راهبردهای پیشگیری از سوء مصرف مواد در جهان عبارت اند از: آگاهسازی افراد در مورد خطرات و مضرات مواد، افزایش مهارت های زندگی، تقویت فعالیت های جایگزین به جای مواد برای ارضای نیازهای روانی اجتماعی، مشاوره و مداخله حین بحران های مختلف در طول زندگی، ارتقای فرهنگی و مذهبی، تقویت قوانین و مقررات مبارزه با مواد و درمان معتادان برای جلوگیری از سرایت اعتیاد. این راهبردهای در قالب فعالیت های متمرکز بر فرد، متمرکز بر آموزش و آگاه سازی والدین، متمرکز بر معلمان و مدرسه، استفاده از رسانه ها، محل های کار و مکان های تجمع، استفاده از شبکه مراقبت های سلامتی اولیه و وضع و اجرای قوانین و مقررات، مورد بحث قرار می گیرند.

یکی از مهم ترین عوامل موثر در تداوم بازپروری و درمان، میزان سرمایه هایی است که در هر فرد وجود دارد؛ سرمایه های فرد از قبیل: سرمایه های اجتماعی؛ حمایت های دریافتی و مسئولیت هایی که در قبال افراد دارد، سرمایه های فیزیکی و سرمایه های انسانی مانند: مهارت ها، سلامت روانی و جسمی، شغل و غیره، سرمایه های فرهنگی؛ ارزش ها، اعتقادات و نگرش افراد، به فرد در شروع درمان و ادامه بازپروری کمک می کند. به طور کلی، رسیدگی مناسب به مشکلات جسمی و ارضای مطلوب نیازهای روانی، اجتماعی و معنوی افراد جامعه به عنوان ابعاد چهارگانه سلامت که همسو با تحولات و مقتضیات فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی کشور باشد؛ گام های اساسی در نقشه راه پیشگیری و کاهش تقاضای سوء مصرف مواد است.

تجزیه و تحلیل اطلاعات حاصله از چارچوب ها و ماتریس های متصل به هم از بدنه های انفرادی

هر یک از برنامه های پیشگیرانه، در کلیت تصویر روشنی از رسیدن به اهداف فوق را به متخصصان و محققان و برنامه ریزان می دهد. برای دستیابی به اهداف تعیین شده در برنامه ریزی ها، باید ارزیابی هایی در زمینه های امکان پذیری، کارایی های بالقوه، تحلیل داده های موجود، تقویت برنامه های فعلی و ارزیابی اولویت های آینده صورت گیرند. همچنین، دستورالعمل ها و چارچوب های مرتبط با مؤثر بودن^۱، راهکارها^۲ و سازمانی^۳ باید به شکل دقیق تدوین شود.

منابع

- جزایری، علیرضا (۱۳۸۲) «پیشگیری از اعتیاد؛ نوین ترین راهنمایی ها در برنامه ریزی مؤثر». سخنرانی ماهانه انجمن روانشناسی ایران.
- جزایری، علیرضا، رفیعی، حسین و نظری، محمدعلی (۱۳۸۲) «نگرش دانش آموزان مقطع راهنمایی شهر تهران درباره اعتیاد». فصلنامه رفاه اجتماعی. ۲(۷). صص: ۲۱۷-۲۳۰.
- طهرانی، عاتکه (۱۳۸۲) «پیشگیری اولیه از اعتیاد مبتنی بر خانواده». مجله رفاه اجتماعی معاونت امور فرهنگی و پیشگیری سازمان بهزیستی کشور. ۲(۸). صص: ۲۶۵-۲۹۰.
- عزیزی، فریدون و حاتمی، حسین وجانقربانی، محسن (۱۳۷۹) اپیدمیولوژی و کنترل بیماری های شایع در ایران.

- Annual Report(2009) «Narcotic Control Bureau». Ministry of Home Affairs. Government of India.
- «Drug Control Strategy & Policy». India. Available from: narcoticsindia.nic.in/Drugcontrolstra.htm.
- DRUG STRATEGY (2010) «Reducing Demand, Restricting Supply, Building Recovery: Supporting People to Live a Drug Free Life».
- HEALTH OFFICERS COUNCIL OF BRITISH COLUMBIA(2005) «A Public Health Approach To Drug Control in Canada». Discussion Paper.
- «National Drug Control Strategy in the Republic Of Croatia»(2006 – 2012) Available; from: www.Coe.Int/T/Dg3/.../Croatianrugsstrategy2006-2012_En.Pdf.
- «National Drug Control Strategy»(2010) USA. Available from: www.whitehouse.gov/sites/default/files/ondcp/policy.../ndcs2010.pdf.
- «National DrugStrategy»(2010–2015) <http://www.health.gov.au/internet/drugstrategy/publishing.nsf/Content/consult>.
- «National Policy on Drugs inBrazil». www.obid.senad.gov.br/portais/OBID/biblioteca/.../326981.pdf.
- «Network drug-related emergency room visits and CDC data on HIV infections attributable to drug use (2b); National Survey on Drug Use and Health and National Highway Traffic Safety Administration (NHTSA) roadside survey (2c)»
- «Norwegian National Action Plan on Alcohol and Drugs, National Action Plan». Norwegian Ministry of Health and Care Services. Available from: www.regjeringen.no/upload/HOD/.../TiltaksplanRusf08engweb.pdf.

- Pascal Tanguay (2011) «**IDPC Briefing Paper Policy responses to drug issues in Malaysia**». Available from:
 - www.idpc.net/.../policy-responses-to-drug-issues-in-malaysia.
 - Paulo Roberto Yog de Miranda Uchôa .« **Brazilian Drug Policy New Approaches to Public Security and Drug Policy**». Available from www.citizenship.icosgroup.net/documents/New.../08_EN_Uchoa.pdf.
 - Vicknasingam ,B and Mahmud Mazlan M« **Malaysian Drug Treatment Policy: An Evolution from Total Abstinence to Harm Reduction**». Jurnal Antidadah Malaysia. pp:107-121.
- World Drug Report (2010) «**United Nations Office for Drug and Crime (UNODC**.
- World Drug Report (2011) «**United Nations Office for Drug and Crime (UNODC)**».

بررسی عوامل اجتماعی پدیده خشونت در بین جوانان

زهرا حضرتی صومعه^۱

حسین اسدی^۲

سید مالک صادقیان^۳

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۱/۳/۱۸

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۱/۶/۸

این تحقیق با هدف بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر گرایش جوانان ۱۵ تا ۲۹ ساله شهر ایلام به خشونت در سال ۱۳۹۱ صورت گرفته و برای چارچوب نظری از نظریه های جامعه شناختی در دو پارادایم اثبات گرا و بر ساخت گرا و نظریه پردازانی نظیر: باندورا و ساترلند، برگس، ایکرز و بکر استفاده شده است. روش تحقیق حاضر، توصیفی و از نوع پیمایشی است. جامعه آماری آن، جوانان سنین ۱۵ تا ۲۹ ساله شهر ایلام به تعداد ۷۶ هزار و ۷۹۶ نفر بودند. با استفاده از فرمول نمونه کوکران، حجم نمونه ۴۰۰ نفر تعیین شد. روش نمونه گیری چند مرحله ای بود که ابتدا از طریق نمونه گیری مطابق متناسب با حجم اقدام شد. آن گاه برای انتخاب افراد از روش تصادفی ساده نیز استفاده گردید. ابزار اصلی پژوهش حاضر پرسشنامه و ابزار تکمیلی مراجعه به کتابخانه بوده، در این تحقیق پرسشنامه دارای اعتبار سازه ای و مقدار آلفای کرونباخ محاسبه شده برای ضریب پایایی ۸۵ درصد بود. نتایج و یافته های تحقیق نشان داد که متغیرهای «پایگاه اقتصادی-اجتماعی، قربانی خشونت بودن، برچسب خشونت خوردن و باورهای مشوق به خشونت با خشونت جوانان رابطه مستقیم و معنا داری داشتند.

واژگان کلیدی: پدیده خشونت، جوانان، پایگاه اقتصادی-اجتماعی، قربانی خشونت و باورهای مشوق

خشونت

۱ استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد تاکستان

۲ استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد آشتیان

۳ کارشناسی ارشد جامعه شناسی (نویسنده مسئول)

مقدمه

کشور ما و به تبع آن استان ایلام، صاحب یکی از جوان ترین جمعیت هاست؛ به طوری که نزدیک به نیمی از افراد آن کمتر از نوزده سال و حدود دو سوم کمتر از ۳۵ سال سن دارند. این ارقام خود بیش از هر چیز بیانگر ضرورت توجه جدی و فوری به امور جوانان و برنامه ریزی علمی و دقیق برای آموزش و پرورش بهینه، اشتغال مفید، مولد و به ویژه انتقال هنجارها و ارزش های فرهنگی به آن هاست. متأسفانه امروزه شاهدیم که ناهنجاری های رفتاری جوانان روز به روز گسترده تر می شود و نرخ بزهکاری، خشونت و قانون شکنی های آن ها پیوسته فزونی می یابد. از این رو، باید به منظور شناخت و شناسایی علل و عوامل مهم و تأثیرگذار خشونت در بین جوانان حرکت منسجمی صورت گیرد تا کارگزاران، خانواده ها و مردم با درک واقعیت ها و رفع موانع، در راستای سلامت نسل جوان -به عنوان نیروی رشد و توسعه کشور - گام های عملی مؤثری بردارند. این تحقیق سعی دارد به بررسی عوامل اجتماعی گرایش جوانان شهر ایلام به خشونت بپردازد.

بیان مسأله

جوانی بهار زندگی انسان ها و بهترین فرصت برای خودسازی، پویایی و سازندگی در عرصه های فردی و اجتماعی است و جوانان ارزنده ترین ذخایر و سرمایه های جوامع انسانی به شمار می آیند. از این رو، رشد، تعالی و پیشرفت هر کشور در گرو برخورداری از نسل جوان سالم، سرزنده، شاداب، خلاق، مبتکر و نوآور است.

بررسی وضعیت جمعیت و روند تحولات بین المللی نشان از تأثیر بالای قشر جوان در مقوله های مختلف فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی جوامع مختلف دارد. در واقع، این نتیجه نشان داد که لازم است مسأله جوانان در دستور کار همه دولت های جهان قرار گیرد.

تا آن جا که تاریخ نشان می دهد افراد به دلایل گوناگون با یکدیگر، درگیری های خشونت آمیز داشته اند؛ اما در جوامع امروزی خشونت به شکل های مختلف آن به یک معضل اجتماعی و به عنوان بخشی از رفتار معمولی تبدیل شده است (محسنی تبریزی، ۱۳۷۹: ۱۹۴).

خشونت جوانان یکی از قابل رؤیت ترین اشکال خشونت در جامعه است، روزنامه ها و رسانه های خبری، سراسر جهان، روزانه خشونت باندها در مدارس و جوانان در خیابان ها را گزارش می کنند. تقریباً در همه جا قربانیان و عوامل اصلی خشونت نوجوانان و جوانان هستند (Kurg. EG, 2001: 104). آربلاستر عمل خشونت آمیز شامل: صدمه، آسیب یا خسارت به انسان یا غیر انسان و یا یک شیء است (basant, 1999: 6). گلاس (۱۹۹۹) معتقد است خشونت به مجموعه ی عامل جرم و قربانی اطلاق می شود و بنابراین، ممکن است به عنوان یک پاسخ جسمانی به شخص دیگری تعریف شود. کشور ما یکی از جوان ترین کشورهای دنیاست. در یک طبقه بندی کلی، بیشتر کشورهای جهان سوم جمعیتی جوان دارند، و کشورهای توسعه یافته غالباً جمعیتی مسن و کهنسال دارند (آشفته تهرانی، ۱۳۷۵: ۷۵).

شهر ایلام با داشتن ۷۶ هزار و ۷۶۹ هزار نفر جوان (۳۸ هزار و ۸۰۳ نفر دختر و ۳۷ هزار و ۹۹۳ نفر پسر) از جوان ترین شهرهای استان به شمار می آید (گزارش سازمان ملی جوانان، ۱۳۸۴: ۲). اکنون، باید توجه کرد که کشور ما و بالطبع استان ایلام به دلیل آن که در گروه کشورها و استان های در حال توسعه قرار

دارد، مشمول معضلات و مشکلات خاصی است. عدم توازن و هماهنگی میان رشد جمعیت با سطح رشد اقتصادی و توسعه، وضعیت اجتماعی‌ای را ایجاد کرده است که تبعات زیان بار آن تنها به بخش اقتصاد مربوط نمی‌شود؛ بلکه آثار اجتماعی و فرهنگی قابل ملاحظه‌ای به ویژه رفتارهای خشونت آمیز در سطح جامعه را از خود به جای گذاشته است که حل و فصل آن‌ها توان و انرژی گسترده‌ای را می‌طلبد و زمینه ساز نگرانی جدی مسئولان شده است.

به نظر می‌رسد این مسأله در ایلام با توجه به جوانی جمعیت جدی‌تر باشد؛ چرا که بیشترین مرتکبان خشونت و دیگر رفتارهای ضد اجتماعی در هر جامعه‌ای را نوجوانان و جوانان تشکیل می‌دهند. آمار و ارقام قوه قضائیه نشان می‌دهد که از سال ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۶ ایلام با داشتن ۸۰۵ پرونده از لحاظ میزان خشونت در رتبه ی پنجم قرار دارد (صدیق سروستانی، ۱۳۸۷: ۱۱۶). بر اساس آمار دفتر تحقیقات کاربردی نیروی انتظامی استان ایلام در شش ماهه ی نخست سال ۱۳۹۰، ۱۸ فقره قتل، ۷۳ فقره نزاع جمعی و ۴۶۴ فقره نزاع فردی در ایلام به وقوع پیوسته است. افزایش وقوع پدیده قتل و نزاع‌های خیابانی، همسر آزاری و خودکشی در سال‌های اخیر در ایلام نشان می‌دهد که این گونه معضلات اجتماعی با پدیده ی خشونت در ارتباط هستند.

می‌توان گفت خشونت و پرخاشگری جوانان یکی از معضلات و مشکلات عمده جامعه امروزی ماست. که باید برای درمان و پیشگیری آن به صورت جدی اقدام نمود و چنان چه به موقع اقدام نشود زیان جبران ناپذیری به همراه خواهد داشت. در این پژوهش تلاش شده بررسی خشونت جوانان بررسی شود. در واقع، به دنبال پاسخگویی به این سؤال هستیم که مهم ترین عوامل اجتماعی گرایش جوانان شهر ایلام به خشونت کدامند؟

اهمیت و ضرورت پژوهش

خشونت جوانان از لحاظ سلامت اجتماعی قابل توجه است و ممکن است موجب تنش‌هایی بین خانواده‌ها، همسایگان و دیگران شود. بررسی مسأله خشونت جوانان هم از لحاظ وقت و نیرویی که دولت‌ها صرف حل آن‌ها می‌کنند و هم از نظر شناسایی زمینه ساز خطر قربانی شدن و مرتکب شدن جوانان به اعمال خشونت آمیز اهمیت دارد. اهمیت و ضرورت این مطالعه چه از بعد نظری یا شناخت بهتر مسأله و چه از بعد عملی (برنامه ریزی برای پیشگیری و کاهش نابهنجاری و نیز خلأ یک پژوهش در زمینه خشونت جوانان) ضروری به نظر می‌رسد. یافته‌های این پژوهش می‌تواند مورد استفاده دستگاه‌های فرهنگی و متولی امور جوانان نظیر: وزارت ورزش و جوانان، آموزش و پرورش، مراکز آموزش عالی، سازمان بهزیستی، نیروی انتظامی و سایر دستگاه‌های مرتبط با جوانان قرار گیرد. با شناسایی عوامل مؤثر بر خشونت جوانان و سنخ شناسی نوع خشونت و پرخاشگری آنان، می‌توان در راستای کنترل این پدیده اجتماعی تلاش نمود؛ زیرا مقابله با آسیب‌های اجتماعی زمانی میسر است که ابعاد آسیب برای برنامه ریزان مشخص باشد تا بتوانند راهکار متناسب با آسیب موجود اعمال نمایند. با کنترل خشونت جوانان، احساس امنیت اجتماعی و اعتماد اجتماعی در جامعه بالا خواهد رفت. می‌دانیم که این دو مؤلفه از عناصر اساسی سرمایه اجتماعی به شمار می‌روند، افزایش میزان سرمایه اجتماعی سبب تعالی جامعه خواهد شد. از سویی دیگر، کنترل خشونت در جامعه سبب می‌شود که سطح تعاملات اجتماعی افراد گسترش و توسعه یابد.

اهداف پژوهش

هدف کلی: بررسی عوامل اجتماعی گرایش جوانان ۱۵ تا ۲۹ ساله شهر ایلام به خشونت
اهداف جزئی و خاص
بررسی رابطه بین پایگاه اقتصادی - اجتماعی خانواده بر میزان گرایش جوانان به خشونت؛
بررسی رابطه بین قربانی خشونت شدن بر میزان گرایش جوانان به خشونت؛
بررسی رابطه بین برجسب خشونت خوردن و میزان گرایش جوانان به خشونت؛
تعیین میزان باورهای مشوق به خشونت در فرد؛
ارایه راهکارهایی به منظور کنترل خشونت جوانان.

پیشینه پژوهش

- محمود علمی و همکاران (۱۳۸۸) تحقیقی با عنوان « تعیین میزان شیوع خشونت و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن » انجام داده اند. نتایج یافته های تحقیق نشان داده که متغیرهای عدم دلبستگی به والدین ، عدم نظارت والدین بر رفتار فرزندان ، بد رفتاری والدین یا فرزندان ، تضاد والدین باهم ، داشتن دوستان بزهکار ، عدم پای بندی به دستورات اخلاقی ، تنبیه در مدرسه و سخت گیری والدین با خشونت دانش آموزان رابطه مستقیم و معنا داری داشتند.

- مهربان پارسامهر و دیگران (۱۳۸۹) تحقیقی با عنوان «رابطه پیوند اجتماعی ایجاد شده توسط خانواده با خشونت میان فردی نوجوانان پسر در شهر یزد» انجام داده اند. نتایج نشان داده بین چهار عامل مؤثر در جامعه پذیری (که در خانواده وجود دارند) و رفتارهای خشونت آمیز نوجوانان ، همبستگی منفی و معنا داری وجود دارد. نتایج رگرسیون سلسله مراتبی نشان داده که متغیرهای کنترل والدین و دلبستگی به خانواده برای خشونت کلامی؛ متغیرهای کنترل والدین، دلبستگی به خانواده ، سن و پایه ی تحصیلی برای خشونت جسمانی ملایم و شدید؛ متغیرهای کنترل والدین، دلبستگی به خانواده، توافق والدین، سن و پایه تحصیلی برای خشونت میان فردی، در مجموع پیش بینی کننده های برجسته تری بودند.

- مسعود غلامعلی لواسانی و همکاران (۱۳۸۵) تحقیقی با عنوان «فراوانی و علل رفتارهای خشونت آمیز در مدارس دوره ی راهنمایی لرستانی : از دیدگاه معلمان ،معاونان و دانش آموزان» انجام داده اند. نتایج نشان داده که دانش آموزان پسر میزان خشونت کلامی و بدنی در مدرسه را به صورت معنا دار بیشتر از دختران گزارش می دهند. همچنین مقایسه سه گروه نشان داده که معلمان و معاونان مدارس بر اهمیت عوامل فردی ، خانوادگی و اجتماعی در خشونت در مدرسه بیش از دانش آموزان تأکید کرده اند.

- گیلیگان (۲۰۰۵: ۱۴۷) در تحقیقات خود رفتار خشونت آمیز زندانیان را در طی سالهای طولانی بررسی کرده است. او نتیجه گرفته که در تمامی حالات خشونت با تجربه احساس شرمندگی^۱ و بی احترامی^۲ و مسخره شدن^۳ همراه است.

1. Experience of feeling shamed
2. Humiliated
3. Ridiculed

چارچوب نظری

این مطالعه سعی کرده از طریق گزینش تلفیقی بهینه از نظریه‌های مرتبط و مقتضی، به شناخت و تبیین بهتری از خشونت جوانان دست یابد. از این رو، از میان مجموعه‌ی نظریه‌ها و رویکردها، رویکرد تلفیقی (اثبات گرا و برساخت گرا) با توجه به متغیرهای اصلی آن جهت هدایت نظری تحقیق انتخاب شده است.

فرصت‌های مشروع افتراقی

رابرت مرتون معتقد است انحراف (کژرفتاری) برای این پیش می‌آید که جامعه دستیابی به برخی هدف‌ها را تشویق می‌کند؛ ولی وسایل ضروری برای رسیدن به این هدف‌ها را در اختیار همه اعضای جامعه قرار نمی‌دهد. در نتیجه، برخی افراد یا باید هدف‌های خاصی را برای خود برگزینند و یا برای رسیدن به هدف‌هایی که فرهنگ جامعه‌شان تجویز کرده، باید وسایل نامشروعی را به کار ببرند. در واقع، این نظریه انحراف را به عنوان نتیجه فشارهای ساختاری می‌داند که مردم را تحت فشار قرار می‌دهد (ستوده، ۱۳۸۵: ۱۲۹).

ناکامی کوهن

آلبرت کوهن منشأ این رفتارها را عدم دسترسی به هدف مورد قبول جامعه می‌داند. او کجروی را اعتراض ناشی از یأس و نومیدی، ناکامی و حرمان طبقه محروم جامعه ذکر کرده که به شکل ویرانگری، تخریب و خشونت نمایان می‌شود. کوهن معتقد است در بسیاری موارد ارتکاب جرایم گوناگون به خاطر یک هدف سودمند گرایانه انجام نمی‌گیرد، بلکه هدف از ارتکاب جرم سرگرمی و لذت جویی می‌باشد (مؤمنی، ۱۳۸۸: ۱۰۳). بنابراین، با توجه به نظریه فشار می‌توان گفت: پایگاه اجتماعی-اقتصادی پایین والدین و ناکامی در ارتکاب خشونت جوانان و دیگر رفتارهای خطرناک تأثیر عمده‌ای دارد (سلیمی و داوری، ۱۳۸۶: ۳۴۴).

نظریه بی‌سازمانی اجتماعی

نظریه بی‌سازمانی اجتماعی جرم و خشونت را ناشی از بی‌سازمانی محلات می‌داند. بر طبق این نظریه پایین بودن کنترل اجتماعی غیر رسمی در محلات، کاهش همبستگی اجتماعی، ناهمگونی جمعیت، پایین بودن پایگاه اقتصادی - اجتماعی افراد محله موجب افزایش جرم و خشونت می‌شود (ممتاز، ۱۳۸۵: ۸۶).

نظریه یادگیری اجتماعی

نظریات یادگیری اجتماعی، کجروی را پدیده‌ای می‌دانند که اشخاص آن را در خلال شیوه‌های متفاوت یادگیری فرا می‌گیرند. آنها معتقدند که جرم همانند دیگر رفتارها در اثر یادگیری هنجارها، ارزش‌ها و رفتارهای مرتبط با فعالیت مجرمانه آموخته می‌شود. یکی از قوی‌ترین نقاط نظریه یادگیری این است که بر یگانگی افراد تأکید دارد و اعتقاد دارد که ممکن است افراد به دلایل متفاوت مرتکب جرم یا بزهکاری مشابه شوند. به این دلیل انگیزه‌ها و انتظارات هر کس را بر اساس تجربیات وی می‌سنجند.

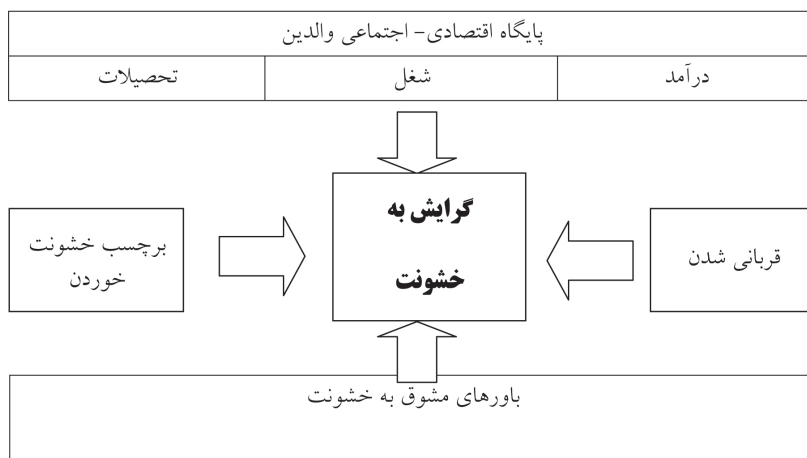
دیدگاه بوم‌شناختی (اکولوژی)

لوتیز ورث، رابرت پارک و ارنست برگس در دیدگاه اکولوژی به توزیع پدیده‌ها و رابطه آنها با محیط می‌پردازند و جرم را تابعی از تغییرات اجتماعی می‌دانند که جدایی از تغییرات محیطی به وقوع می‌پیوندد برگس و همکارانش تلاش کردند رابطه بین جرم و اکولوژی را در شیکاگو تبیین کنند. آنها شهر را به عنوان

یک موجود زنده در نظر می گرفتند که رشد می کند و کل پیکره آن موجود را تشکیل می دهد و حوزه های متعدد شهر را به عنوان اندام هایی در نظر می گرفتند که برای کارهای مختلفی به خدمت گرفته می شوند. از نگاه مرتون (۱۹۳۸-۱۹۵۷)، بریدگی میان هدف ها و وسایل نهادی شده ممکن است به سبب وسعت یافتن هدف ها و محدود شدن تعریف راه های مشروع برای دست یافتن به هدف ها پدید آید. او مدعی است که پیامدهای این گسستگی و انفصال موجب ضعف تعهد فرد می گردد و او را در وضعیت بی هنجاری قرار می دهد. در نتیجه، دچار کجروی می شود و دست به رفتارهای خشونت آمیز می زند. به اعتقاد کوهن جوانان و نوجوانان طبقه پایین علاقه مند به دستیابی به منزلت بالا هستند که نتیجه عدم دستیابی به چنین هدفی بی شک به شکست آنان می انجامد و دچار سرخوردگی و ناکامی می شوند. در بین این جوانان خرده فرهنگ دیگری شکل می گیرد و ارزش های متفاوتی به وجود می آید و زمینه انجام اعمال غیرقانونی و کجروی در بین آنها بوجود می آید. کوهن معتقد است ارتکاب رفتارهای کجروانه نه به خاطر یک هدف سودمند، بلکه در بسیاری موارد نوعی لذت بردن و تفریح به حساب می آید. از دیدگاه نظریه بی سازمانی اجتماعی نه تنها منشأ کجروی را به ساخت اجتماعی و فرهنگ مربوط می سازد، بلکه این توجیه را به دست می دهد که چرا افراد برخی اعمال کجروانه را مرتکب می شوند. نظریه یادگیری اجتماعی بر تأثیرات متقابل بین رفتار و محیط تأکید دارد و بر الگوهایی از رفتار متمرکز می شود که فرد آنها را برای کنار آمدن با محیط در خود پرورش می دهد. در این زمینه باندورا مدعی است که غالباً رفتارهای انسان از طریق مشاهده و در طول فرایند الگو سازی آموخته می شود. دیدگاه بوم شناختی بر نحوه توزیع فعالیت های اجتماعی در فضا و زمان تأکید دارد. در واقع، میزان کجروی در یک منطقه معیار اصلی بی سازمانی اجتماعی است و بی سازمانی اجتماعی خود علت کجروی و کج رفتاری است.

مدل تحلیلی

مدل تحلیلی زیر (برگرفته از چارچوب نظری تحقیق) بیان کننده رابطه بین مهم ترین متغیرهای مستقل تأثیرگذار بر خشونت جوانان است.

فرضیه های پژوهش

- به نظر می‌رسد بین پایگاه اقتصادی - اجتماعی والدین و خشونت جوانان رابطه وجود دارد.
- به نظر می‌رسد بین قربانی خشونت شدن و میزان خشونت جوانان رابطه وجود دارد.
- به نظر می‌رسد بین برچسب خشونت خوردن و میزان خشونت جوانان رابطه وجود دارد.
- به نظر می‌رسد بین باورهای مشوق خشونت و میزان خشونت جوانان وجود دارد.

تعریف مفاهیم و اصطلاحات

جوانی: در کشورهای مختلف تعاریف متفاوتی از جوان و جوانی در نزد برنامه ریزان امور جوانان وجود دارد. برای نمونه، جوانان در جمهوری اسلامی ایران گروه سنی ۱۴ تا ۲۹ سال، در اتریش گروه سنی ۱۵ تا ۲۵ سال، در مالزی گروه سنی زیر ۴۰ سال، و در تایلند گروه سنی صفر تا ۳۵ سال تعریف شده اند.

خشونت: خشونت^۱ می تواند به معنای تهاجم فیزیکی مرد برای اعمال کنترل مورد استفاده قرار گیرد. به عبارتی دیگر، خشونت یعنی، کاربرد نیروی فیزیکی یا تهدید به کاربرد آن به نحوی که بتواند لطمات جسمی یا معنوی به شخص یا اشخاص وارد آورد. در این مورد، خواست و رضایت فرد یا افراد دیگر یا ملاک نیست یا این که این عمل علی رغم میل آنان به منصفی ظهور می رسد (هافمن؛ به نقل از افتخاری، ۱۳۷۹: ۴۶).

روش تحقیق: روش تحقیق پژوهش حاضر، توصیفی و از نوع پیمایشی است.

جامعه آماری: جوانان بین سنین ۱۵ تا ۲۹ ساله ی شهر ایلام، به تعداد آنها ۷۶ هزار و ۷۶۹ نفر شامل: ۳۸ هزار و ۸۰۳ دختر و ۳۷ هزار و ۹۹۳ پسر بودند.

شیوه نمونه گیری: روش نمونه گیری چند مرحله ای بود. ابتدا، از طریق نمونه گیری مطبّق متناسب با حجم اقدام شده؛ آن گاه برای انتخاب افراد از روش تصادفی ساده نیز استفاده گردید. صفت مورد نظر در نمونه گیری مذکور، جنس پاسخگویان است.

حجم نمونه: حجم نمونه ی برآورد شده با استفاده از روش نمونه گیری کوکران ۳۸۲ نفر بوده است که با توجه به احتمال کاهش نمونه و نیز به منظور تحقق فرایند تعمیم نتایج، حجم نمونه به تعداد ۴۰۰ نفر افزایش یافت.

ابزار گردآوری اطلاعات: ابزار اصلی پرسشنامه بود که با ۹۸ سؤال اصلی؛ ۱۳ سؤال زمینه ای؛ ۸۳ سؤال بر اساس طیف لیکرت و ۲ سؤال باز طراحی شد.

روش تجزیه و تحلیل اطلاعات: پس از جمع‌آوری پرسش‌نامه‌ها، داده‌ها در نرم‌افزار آماری SPSS ثبت شد؛ و سپس داده‌ها در دو بخش آمار توصیفی و استنباطی: آزمون t استیودنت (t گروه‌های مستقل)، ضریب اسپرمن و رگرسیون مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

تعیین اعتبار و پایایی ابزار اندازه گیری: در این تحقیق، پرسشنامه دارای اعتبار سازه ای بود. برای

محاسبه ضریب پایایی در مطالعه حاضر از روش آلفای کرونباخ^۱ استفاده شده است. مقدار آلفای محاسبه شده ۸۵ درصد بوده است که بیانگر آلفای مورد قبول سؤالات پرسشنامه می باشد.

یافته های تحقیق

توصیف داده ها: از بین تمامی پاسخگویان ۸۱٫۵ درصد آنان را مردان و ۱۸٫۵ درصد را زنان تشکیل داده بودند. حداقل سن پاسخگویان ۱۸ سال و حداکثر سن آنان ۲۹ سال بود. ضمناً میانگین سنی پاسخگویان ۲۲ سال بوده است.

۸۵ درصد افراد پاسخگو اظهار نموده اند: پدر آنان در قید حیات است و تنها ۱۵ درصد گفته اند که پدرشان دارفانی را وداع گفته است. ۸۵ درصد افراد پاسخگو اظهار نموده اند مادر آنان در قید حیات است و تنها ۴٫۵ درصد گفته اند مادرشان دارفانی را وداع گفته است

۳۰ درصد پاسخگویان اظهار داشته اند پدرشان بی سواد است. ۴۶٫۵ درصد دارای پدرانی با تحصیلات دیپلم و زیر دیپلم و پدر ۲۳٫۵ درصد آنان دارای تحصیلات عالیه بوده اند. ۴۴٫۵ درصد پاسخگویان اظهار داشته اند مادران شان بی سواد است. مادر ۵۲ درصد دارای با تحصیلات دیپلم و زیر دیپلم و مادر ۳٫۵ درصد آنان دارای تحصیلات عالیه بوده اند

پدر ۱۶ درصد پاسخگویان بی کار، ۲۵٫۵ درصد دارای شغل آزاد، ۴۴٫۵ درصد دارای شغل دولتی و ۱۴ درصد کارگر و کشاورز بوده اند. مشاغل عالی تنها یک درصد از کل مشاغل را اشغال کرده اند مادر. ۹۰٫۵ درصد پاسخگویان، خانه دار، ۸٫۵ درصد دارای مشاغل دولتی و یک درصد دارای مشاغل آزاد بوده اند. متوسط درآمد خانواده ها ۷۰۰ هزار تومان در ماه، و میزان هزینه های آنان ۶۵۶ هزار تومان در طول ماه بوده است.

۷۸ درصد پاسخگویان در منازل شخصی و پدری، ۱۷ درصد در منازل استیجاری، و ۳٫۵ درصد در منازل سازمانی زندگی می کنند.

۸۷٫۵ درصد پاسخگویان اظهار داشته اند با والدین خویش زندگی می کنند. ۳۲ درصد از کسانی که ادعا داشته اند با والدین خود زندگی نمی کنند، علت این امر را فوت یکی از والدین دانسته اند. ۴ درصد علت امر را طلاق، ۵۲ درصد متارکه و ۱۲ درصد سایر بیان کرده اند.

حدود ۵۶٫۵ درصد پاسخگویان دارای پایگاه اقتصادی اجتماعی متوسط، ۲۹٫۵ درصد پایین و تنها ۱۴ درصد دارای پایگاه اقتصادی اجتماعی بالایی بوده اند.

آزمون فرضیه ها

فرضیه اول: به نظر می رسد بین پایگاه اقتصادی - اجتماعی والدین و خشونت جوانان رابطه وجود دارد.

جدول ۱: فرضیه رابطه بین پایگاه اقتصادی - اجتماعی والدین و خشونت جوانان

نتیجه آزمون	sig	r	عنوان آزمون
پذیرش فرض تحقیق	۰,۰۰۰	۰,۷۳	ضریب همبستگی اسپرمن

با توجه به محاسبات جدول شماره (۱) چون سطح معنا داری به دست آمده ($\text{sig}=0,43$) بیشتر از سطح معنا داری معین ($\text{sig}=0,05$) است؛ بنابراین، فرضیه ی تحقیق مورد پذیرش واقع می شود. به عبارت دیگر، بین پایگاه اقتصادی - اجتماعی و خشونت جوانان همبستگی وجود دارد. میزان ضریب همبستگی محاسبه شده بیانگر قوی بودن همبستگی بین دو متغیر است.

جهت ضریب همبستگی منفی بوده و بیانگر همبستگی معکوس بین دو متغیر است. به عبارت دیگر، با بالا رفتن پایگاه اقتصادی - اجتماعی از میزان خشونت کاسته خواهد شد. یا این که میزان خشونت در افراد وابسته به پایگاه اقتصادی-اجتماعی پایین بیشتر از افراد متناسب پایگاه بالاست. فرضیه ی دوم: به نظر می رسد بین قربانی خشونت شدن و میزان خشونت جوانان رابطه وجود دارد.

جدول ۲: فرضیه رابطه بین بین قربانی خشونت شدن و میزان خشونت جوانان

نتیجه آزمون	sig	r	عنوان آزمون
پذیرش فرض تحقیق	۰,۰۰۰	۰,۶۰	ضریب همبستگی اسپرمن

با توجه به محاسبات جدول شماره (۲) چون سطح معنا داری به دست آمده ($\text{sig}=0,000$) کمتر از سطح معنا داری معین ($\text{sig}=0,05$) است؛ از این رو، فرضیه تحقیق مورد پذیرش واقع می شود. به عبارتی دیگر، بین قربانی خشونت بودن و خشونت جوانان همبستگی وجود دارد. جهت ضریب همبستگی مثبت بوده و بیانگر همبستگی مستقیم بین دو متغیر است. به عبارت دیگر، با افزایش میزان قربانی خشونت بودن بر تمایلات پرخاشگرانه افراد نیز اضافه می شود. شدت ضریب همبستگی محاسبه شده ($r=0,60$) بیانگر میزان همبستگی قوی بین دو متغیر است.

فرضیه ی سوم: بین برچسب خشونت خوردن و گرایش جوانان به خشونت رابطه وجود دارد.

جدول ۳: فرضیه رابطه برچسب خشونت خوردن و گرایش جوانان به خشونت

نتیجه آزمون	sig	r	عنوان آزمون
پذیرش فرض تحقیق	۰,۰۰۰	۰,۷۳	ضریب همبستگی اسپرمن

با توجه به محاسبات جدول شماره (۳) چون سطح معنا داری به دست آمده ($\text{sig}=0,000$) کمتر از سطح معنا داری معین ($\text{sig}=0,05$) است؛ از این رو، فرضیه تحقیق مورد پذیرش واقع می شود. به عبارت دیگر، بین برچسب خشونت خوردن و خشونت جوانان همبستگی وجود دارد. جهت ضریب همبستگی مثبت بوده و بیانگر همبستگی مستقیم بین دو متغیر است. به عبارتی دیگر، با افزایش میزان برچسب خشن خوردن بر تمایلات پرخاشگرانه افراد نیز اضافه می شود. شدت ضریب همبستگی محاسبه شده ($r=0,73$) بیانگر میزان همبستگی خیلی قوی بین دو متغیر است

فرضیه چهارم: به نظر می رسد بین باورهای مشوق خشونت و گرایش جوانان به خشونت رابطه وجود دارد.

جدول ۴: فرضیه رابطه بین باورهای مشوق خشونت و گرایش جوانان به خشونت

نتیجه آزمون	sig	r	عنوان آزمون
پذیرش فرض تحقیق	0,000	0,79	ضریب همبستگی اسپرمن

با توجه به محاسبات جدول شماره (۴) چون سطح معنا داری به دست آمده ($\text{sig}=0,000$) کمتر از سطح معنا داری معین ($\text{sig}=0,05$) است؛ از این رو، فرضیه تحقیق مورد پذیرش واقع می شود. به عبارت دیگر، بین باورهای مشوق خشونت داشتن و خشونت جوانان همبستگی وجود دارد. جهت ضریب همبستگی مثبت بوده و بیانگر همبستگی مستقیم بین دو متغیر است. به عبارت دیگر، با افزایش باورهای خشونت افراد بر تمایلات پرخاشگرانه افراد نیز اضافه می شود. شدت ضریب همبستگی محاسبه شده ($r=0,79$) بیانگر میزان همبستگی قوی بین دو متغیر است.

بحث و نتیجه گیری

محور اصلی پژوهش حاضر، بررسی عواملی اجتماعی گرایش جوانان ۱۵ تا ۲۹ ساله شهر ایلام به خشونت است.

در فرضیه نخست که بیانگر وجود همبستگی بین پایگاه اقتصادی- اجتماعی و میزان خشونت جوانان بود، جهت ضریب همبستگی منفی بوده و نشان از همبستگی معکوس بین دو متغیر داشت. به عبارت دیگر، با بالا رفتن پایگاه اقتصادی - اجتماعی از میزان خشونت کاسته خواهد شد یا این که میزان خشونت در افراد وابسته به پایگاه اقتصادی- اجتماعی پایین بیشتر از افراد منتسب به پایگاه اجتماعی بالاست.

در فرضیه دوم که داعیه دار وجود همبستگی بین قربانی خشونت شدن و میزان خشونت جوانان بود، جهت ضریب همبستگی مثبت بوده و بیانگر همبستگی مستقیم بین دو متغیر است. به عبارت دیگر، با افزایش میزان قربانی خشونت بودن بر تمایلات پرخاشگرانه افراد نیز اضافه می شود. شدت ضریب همبستگی محاسبه شده ($r=0,60$) بیانگر میزان همبستگی قوی بین دو متغیر است.

در فرضیه سوم که داعیه دار وجود همبستگی بین برچسب خشونت خوردن و گرایش جوانان به خشونت بود، جهت ضریب همبستگی مثبت بوده و بیانگر همبستگی مستقیم بین دو متغیر است. به عبارت

دیگر، با افزایش میزان برچسب خشن خوردن بر تمایلات پرخاشگرانه افراد نیز اضافه می شود. شدت ضریب همبستگی محاسبه شده ($r=0.73$) بیانگر میزان همبستگی خیلی قوی بین دو متغیر است.

در فرضیه چهارم که بیان کننده ی وجود همبستگی بین باورهای مشوق خشونت و گرایش جوانان به خشونت بود، جهت ضریب همبستگی مثبت بوده و بیانگر همبستگی مستقیم بین دو متغیر است. به عبارت دیگر، با افزایش باورهای خشونت افراد بر تمایلات پرخاشگرانه افراد نیز اضافه می شود. شدت ضریب همبستگی محاسبه شده ($r=0.79$) بیانگر میزان همبستگی قوی بین دو متغیر است

براساس فرضیه احساس ناکامی، کجروی به پایگاه اجتماعی و طبقات اجتماعی مرتبط بوده و منشأ این رفتارها را عدم دسترسی به هدف مورد قبول جامعه می داند. کوهن کجروی را اعتراض ناشی از یأس و نومییدی، ناکامی و حرمان طبقه محروم جامعه ذکر کرده که به شکل ویرانگری، تخریب و خشونت نمایان می شود. نتایج پژوهش حاضر بیانگر وجود همبستگی بین ناکامی و گرایش جوانان به خشونت بود. جهت ضریب همبستگی مثبت بوده و بیانگر همبستگی مستقیم بین دو متغیر است.

طبق نظریه برچسب اجتماعی، جامعه و نظام هنجاری در مقابل افراد کجرو واکنش نشان داده و برچسب کجروی را به آنها وارد آورد. بکر معتقد است که که گاه فرد، آگاهانه یا ناآگاهانه، دورنمایه برچسب وارد آمده بر خود را می پذیرند. تصویری جدید را از خویش، در ذهن ساخته و پرداخته می کند و شروع به رفتار مناسب با آن می نماید. آنجاست که رفتار وی، شکل کجروی دومین را به خود می گیرد. مفهومی حاکی از نوعی درگیری مستمر در رفتارهای کجروانه، به گونه ای که برچسب کجرو بودن را بر خود پذیرفته و آن را یکی از ویژگی های شخصیتی خود محسوب داشته است. نتایج این پژوهش بیانگر همبستگی مستقیم بین دو متغیر است. به عبارت دیگر، با افزایش میزان برچسب خشن خوردن بر تمایلات پرخاشگرانه افراد نیز اضافه می شود.

پیشنهاها

برای موشکافی دقیق تر خشونت نوجوانان و جوانان، ابعاد دیگر آن از قبیل خشونت جنسی و خشونت عاطفی مورد توجه قرار گیرد.

برای بررسی دقیق تر پدیده خشونت جوانان بهتر است فقط یکی از عوامل خانوادگی، اجتماعی، فردی و یا محیطی مطالعه و بررسی شود.

اگر امکانات مالی و زمان کافی اجازه دهد، این مسأله به صورت طولی بررسی شود.

پدیده خشونت با روش کیفی و مطالعه عمیق نیز بررسی شود.

پیشنهادهای کاربردی

برقراری روابط عاطفی با فرزندان به ویژه در محیط خانوادگی؛

کاهش کشمکش ها و تضادها و درگیری های خانوادگی به ویژه والدین با یکدیگر خاصه در حضور فرزندان.

اجتناب از تنبیه بدنی، تحقیر بچه ها در جمع و انگ زدن به آنها در خانه و مدرسه و اجتماع؛

مشارکت جویی و مسئولیت پذیری جوانان و نوجوانان یکی از راهکارهای مهم تقویت سرمایه اجتماعی و به تبع آن کاهش خشونت در بین جوانان می باشد؛

استفاده از زبان ملایم و محبت آمیز در برخورد با جوانان و به کارگیری عوامل تشویقی و سیاست های ایجابی به جای استفاده از عوامل تهدید آمیز و سیاست های سلبی در آموزش و ارشاد آنان؛ کاهش نابرابری و بی عدالتی اجتماعی و فراهم آوردن فرصت های برابر برای اقشار مختلف جامعه در زمینه های مختلف؛ ایجاد رابطه گرم و صمیمی با جوانان و تقویت پیوندهای خانوادگی از طریق توجه به خواسته های جوانان، اهمیت قائل شدن برای نظرشان و مشارکت دادن آن ها در تصمیم گیری های خانوادگی.

منابع

- آشفته تهرانی (۱۳۷۰) جامعه شناسی جمعیت. اصفهان: انتشارات جهاد دانشگاهی
- افتخاری، اصغر (۱۳۷۹) خشونت و جامعه. تهران: نشر سفیر
- پورنگاش تهرانی، سید سعید (۱۳۸۴) "بررسی خشونت خانوادگی در خانواده های تهرانی". در ماهنامه علمی- پژوهشی دانشور رفتار. دانشگاه شاهد سال دوازدهم، دوره جدید، شماره ۱۳-آبان ۸۴
- ریاحی، غلامحسین (۱۳۷۰) روان شناسی در خدمت اولیا و مربیان. تهران: نشر اشرفیه
- سازمان ملی جوانان (۱۳۸۴) گزارش ملی جوانان. تهران: دفتر مطالعات و تحقیقات
- ستوده، هدایت اله و دیگران (۱۳۸۵) جامعه شناسی انحرافات. تهران: مؤسسه انتشارات آوای نور
- سلیمی، علی و داوری محمد (۱۳۸۶) جامعه شناسی کجروی. قم: پژوهشکده حوزه و دانشگاه قم
- پارسا مهر، مهربان و همکاران (۱۳۸۸) "رابطه پیوند اجتماعی ایجاد شده توسط خانواده؛ خشونت میان فردی نوجوانان پسر در شهر یزد". دانشگاه یزد: یزد.
- صدیق سروستانی، رحمت اله (۱۳۸۷) جامعه شناسی انحرافات اجتماعی. تهران: انتشارات سمت
- علمی، محمود و دیگران (۱۳۸۸) "تعیین میزان شیوع خشونت و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن". مجموعه مقالات دومین همایش جامعه ایمن شهر تهران. تهران.
- غلامعلی لواسانی و دیگران (۱۳۸۵) "فراوانی و علل رفتارهای خشونت آمیز در مدارس دوره راهنمایی لرستان: از دیدگاه معلمان، معاونان و دانش آموزان". مجله روان شناسی و علوم تربیتی. سال سی و هشتم، شماره ۲: ۷۷-۱.
- محسنی تبریزی، علیرضا (۱۳۷۹) "مبانی نظری و تجربی وندالیسم: مروری بر یافته های یک تحقیق". نامه علوم اجتماعی. شماره ۱۶: ۱۹۳-۲۲۷.
- ممتاز، فریده (۱۳۸۱) انحرافات اجتماعی، نظریه ها و دیدگاه ها. تهران: شرکت سهامی انتشار
- مؤمنی، سعید (۱۳۸۸) "مطالعه جامعه شناختی عوامل مؤثر بر گرایش جوانان به خشونت در شهر سرآبله". دانشگاه آزاد واحد تهران شمال.
- Krug EG, Mercy JA. (2001) **Epidemiology of violent in death the world.** Injury prerention, 1:104-111.
- Bassant, judilh, Hil, Richard, Watt, Rob, and webber, Ruth, (1999) **Thinking the problem of youth violence and families.** Australion institute of criminology. evil. London Rider. 2007.
- Cilligan, J (2005) **The Resolve to stop the violence project,** journal of public Health

مقایسه سلامت روان، شادکامی و بهزیستی شخصی در زنان میانسال با فعالیت هوازی منظم، نامنظم و غیرفعال

سیده افروز موسوی^۱
 مهرانگیز پیوسته گر^۲
 لیلا مقتدر^۳

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۲/۷/۲۱

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۲/۹/۱۱

هدف از پژوهش حاضر مقایسه سلامت روان، شادکامی و بهزیستی زنان میانسال با فعالیت هوازی منظم، نامنظم و غیرفعال است. روش پژوهش به صورت علی - مقایسه ای و نمونه مورد مطالعه شامل ۲۰۰ نفر از زنان مراجعه کننده به مراکز خانه سلامت بودند که به صورت نمونه گیری در دسترس انتخاب شدند. ۷۵ نفر آن ها دارای فعالیت هوازی منظم، ۷۴ نفر فعالیت هوازی نامنظم و ۵۱ نفر آن ها غیرفعال بودند. آزمودنی ها، پرسشنامه سلامت عمومی (GHQ)، پرسشنامه شادکامی آکسفورد و پرسشنامه بهزیستی شخصی را پر کردند. به منظور تجزیه و تحلیل آماری داده ها از روش های آماری تحلیل واریانس یک راهه و آزمون تعقیبی توکی استفاده شد. نتایج پژوهش حاضر نشان داد که زنان غیرفعال، دارای اضطراب، نشانه های جسمانی و افسردگی بیشتری نسبت به زنان با فعالیت هوازی منظم و نامنظم هستند. همچنین، نتایج نشان داد که بین شادکامی، بهزیستی و سلامت روان در زنان با فعالیت هوازی منظم و نامنظم تفاوت معناداری وجود ندارد. به عبارت دیگر، فعالیت هوازی با هر وضعیتی به خصوص اوقات فراغت می تواند موجب افزایش سلامت روان زنان گردد. در این تحقیق تفاوت معنادار شاخص های سلامت روان، شادکامی و بهزیستی بین زنان با فعالیت هوازی منظم و نامنظم با زنان غیرفعال، بیانگر تأثیر مهم فعالیت هوازی به عنوان یکی از عوامل پیشگیری از اختلالات روانی و کمک به آن ها در سازگاری با عوامل فشارزاست.

واژگان کلیدی: سلامت روان، شادکامی، بهزیستی شخصی و فعالیت هوازی

E-mail:afrooz2d1386@yahoo.com

۱. دانشجوی دکتری روان شناسی ورزش، دانشگاه امام رضا (ع) (نویسنده مسئول)

۲. استادیار دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی، دانشگاه الزهرا (س)

۳. دانشجوی دکتری روان شناسی عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری

مقدمه

زنان به عنوان رکن اصلی توسعه اجتماعی و محور اساسی سلامت خانواده می باشند که در خانواده و اجتماع دارای وظایف و نقش‌های مهمی هستند. لازمه اجرای این نقش‌ها و وظایف، برخورداری از سلامت کامل جسمی و روانی است. میان‌سالی یکی از مهم‌ترین دوره‌های زندگی زنان است. گذر از دوره میان‌سالی در واقع گذر از جوانی به سالمندی و مرحله رشدی است که بزرگ‌ترین بخش از حیات بزرگ‌سالی محسوب می‌شود. (لیت، ۲۰۰۴؛ کیز، ۲۰۰۹) سال‌های میانی زندگی با حداکثر عملکرد روانی - اجتماعی و تغییرات کلیدی نظیر تغییرات بیولوژیکی، تغییر در وضعیت سلامتی، کاهش توان جسمی، تغییر در ظاهر، از دست دادن اعضای خانواده یا دوستان، تغییرات شغلی، تغییر دیدگاه‌ها و همچنین، دوره‌های انتقالی نظیر یائسگی و ترک فرزندان همراه است و به طور معمول، ترکیبی از احساسات پیچیده و الگوهای مختلف پاسخ به تغییرات در این سال‌ها مشاهده می‌شود که می‌تواند در سلامت روان آن‌ها نقش داشته باشد. (بلیک^۱، ۲۰۰۶)

اهمیت فعالیت بدنی به عنوان بخش مکمل یک زندگی سالم گسترش یافته است؛ به طوری که فعالیت بدنی منظم به عنوان یک رفتار مهم ارتقا دهنده سلامت باعث پیشگیری و یا به تأخیر انداختن انواع بیماری‌های جسمی و روحی می‌گردد. مک کنویل^۲ (۲۰۰۳) عواملی را در ایجاد شادکامی و سلامت روانی مهم دانسته که یکی از مهم‌ترین آن‌ها پرداختن به ورزش و فعالیت‌های بدنی است. شواهد علمی حاکی از فواید سلامت بخش تمرین و ورزش است. تحقیقات نشان داده‌اند که تمرینات ورزشی هوازی، تأثیر معنی‌داری بر افزایش میزان شادی و لذت از زندگی و سلامت روان افراد شرکت‌کننده دارد. (کوپر، ۱۹۸۹) ورزش هوازی به فعالیت‌های طولانی مدتی اطلاق می‌شود که بدون کمبود اکسیژن در عضلات ادامه می‌یابد. برای برقراری این نوع متابولیسم هوازی، باید شدت ورزش کم و مدت آن طولانی باشد. به دنبال تمرین هوازی، تغییرات مفید و سودمندی در شش‌ها، قلب و رگ‌های خونی ایجاد می‌شود. علاوه بر این، متخصصین به این نتیجه رسیدند که تمرینات هوازی وسیله مناسبی برای جلوگیری از بیماری‌های قلبی - عروقی و بهبود سیستم تنفسی است. مزیت مهم دیگری که این نوع تمرین دارد، بهبود سلامت روانی است. (وست و بوچر، ۱۳۸۶)

از نظر سازمان جهانی بهداشت، سلامت روان به حالت بهزیستی کامل جسمی، روانی و اجتماعی گفته می‌شود که بین این سه بعد، تأثیر متقابل و پویا وجود دارد. سلامت روان به عنوان «یکی از دو رکن سلامتی» لازمه یک زندگی مفید، مؤثر و رضایت‌بخش فردی است. (کیز، ۲۰۰۷) سلامت روان همچون اختلالات روانی در سطح و میزان خاصی در فرد مشخص می‌شود که می‌تواند شامل ابعاد مختلف شناختی، رفتاری و هیجانی باشد. (سلیگمن و همکاران، ۲۰۰۷)

از طرفی، شادکامی^۳ هدف نهایی و مشترک همه انسان‌هاست که از اجزای شناختی، عاطفی - هیجانی و اجتماعی تشکیل یافته است و فرایند پیشرفت قابل قبول به سمت هدف است. در تعریف شادکامی، به سه بعد توجه می‌گردد: رضایت از زندگی، حداکثر عاطفه مثبت و حداقل عاطفه منفی. از دیدگاه نظریه پردازان

1. Blake

2. Macconvil

3. happiness

شناختی، شادی چیزی است که فرد در مسیر هدف تجربه می کند. (داینر و همکاران، ۲۰۰۰) لازاروس (۱۹۹۱) معتقد است که هیجان‌های مثبتی مثل شادی، برای تسهیل و حفظ رفتار هدفمند وجود دارند.

بهبودی شخصی^۱، در واقع ارزیابی‌های فردی از زندگی کنونی و سال‌های قبل را در برمی‌گیرد و شامل جنبه‌های هیجانی و شناختی است که دربردارنده واکنش هیجانی فرد به حالات روانی و قضاوت‌های آن‌ها در خصوص میزان رضایتشان از زندگی، کمال و بسندگی است. به طور کلی، بهبودی شخصی به مطالعه آنچه که مردم آن را شادمانی و رضایت می‌نامند، می‌پردازد. (استینبرگر، ۲۰۰۷) بعضی بهبودی شخصی را معنادار بودن زندگی، نیرومندی روانی و شادی می‌نامند و برخی دیگر، بهبودی شخصی را رضایت کلی از زندگی، احساس انسجام و پیوستگی در زندگی و تعادل عاطفی در زندگی معرفی می‌کنند. (کاراداماس، ۲۰۰۶)

از طرفی طبق تحقیقات انجام‌شده، شرکت در فعالیت‌های ارزشمند و تلاش در جهت رسیدن به اهداف شخصی برای خوشبختی، رضایتمندی و بهبودی مهم است. این اهداف و فعالیت‌ها، خوشبختی را از طریق احساس هدفمندی شخصی، دادن نظم و معنا به زندگی روزانه و تعهد نسبت به زندگی افزایش می‌دهد. (گایلوت و همکاران، ۲۰۰۴)

فونتاين (۲۰۰۷) تحقیقی در مورد فعالیت هوازی و بهبود سلامت روانی انجام داد که نشان می‌دهد: فعالیت بدنی فردی و گروهی، بهداشت روانی و سلامت جسمی را بهبود می‌بخشد و به کاهش اضطراب و افسردگی کمک می‌کند. زین^۲ و همکاران (۲۰۰۷) نیز نشان داده‌اند که مشارکت در ورزش و فعالیت بدنی منظم مزایای زیادی مانند پیشرفت در بهبودی اجتماعی، بدنی و سلامت روان دارد. همچنین، میزان مشارکت زنان جوان در فعالیت بدنی کمتر از سطح مطلوب است.

سازوکارهای مختلفی توضیح می‌دهند که چرا فعالیت بدنی و هوازی، نشانه‌های افسردگی را کاهش می‌دهند. این سازوکارها شامل سازوکار بیوشیمی (فرضیه آندروفین و منوآمین‌ها)، سازوکار فیزیولوژی (عوامل ژنتیکی، فرضیه سلامت قلبی - عروقی و بهبود خواب) و فرضیه‌های روان‌شناختی و روانی - اجتماعی مانند خود کارآمدی، افزایش عزت نفس یا افزایش عاطفه مثبت و رهایی از محرک فشارهای روزانه می‌باشد. (کلارک و واتسون، ۱۹۹۱؛ وایت، کندریک و یاردلی، ۲۰۰۹)

در بررسی مروری، رابطه بین فعالیت هوازی و احتمال بروز افسردگی در بزرگسالان مشخص شد. در بیشتر مطالعات، فعالیت هوازی با هر شدتی با کاهش احتمالی افسردگی مرتبط بوده و چند مطالعه نشان داده‌اند که فعالیت بدنی در اوقات فراغت اثر بیشتری بر افسردگی نسبت به فعالیت بدنی در زمان‌های دیگر دارد. (تیچن، بال و سالمون، ۲۰۰۸)

از طرفی در پژوهشی در مورد درک باورهای ورزشی زنان مهاجر کانادا، مشخص شد، زنانی که ورزش را به عنوان یک فعالیت لذت‌بخش درک می‌کنند، سطح شادکامی و تعادل آن‌ها افزایش می‌یابد. (جت و ویتنسکی، ۲۰۱۱) همچنین، در بررسی اثر تمرینات بدنی در وضعیت سلامت روان بزرگسالان مشخص شد که تمرینات بدنی، ارتباط منفی با شروع اختلالات خلقی و اضطرابی بعد از سازگاری با مواجهه دارد، در واقع تمرینات بدنی جنبه پیشگیری‌کننده دارد. (هیو و همکاران، ۲۰۱۱)

1-Personal Well-being

2-Xin

در ارتباط بین فعالیت بدنی و سلامت روان مشخص شد که افرادی که به میزان مطلوب به فعالیت بدنی می‌پردازند، سلامت روان بیشتری را گزارش کردند و میزان مطلوب فعالیت بدنی برای افزایش سلامت روان، دو و نیم تا هفت و نیم ساعت در هفته است. (کیم و همکاران، ۲۰۱۲)

همچنین، در بررسی اثرات هم افزایی نیت و افسردگی بر کنترل اعمال و نقش پیش‌بینی کننده ورزش بعد از توان‌بخشی، مشخص شد که بیمارانی که علائم افسردگی بیشتری دارند، در استفاده از راهبردهای خود تنظیمی برای انجام ورزش، شکست می‌خورند و میزان علائم افسردگی افراد در خود تنظیمی و میزان مشارکت فرد در تمرینات بدنی مؤثر است. (پامپ و همکاران، ۲۰۱۰)

در ایران نیز برنا و همکاران (۱۳۸۹) در بررسی تأثیر تمرینات منظم بر میزان شادکامی و سلامت روان سالمندان زن، نشان دادند، زنان سالمندی که در تمرینات بدنی و فعالیت‌های ورزشی شرکت می‌کنند، در مقایسه با سالمندان غیر ورزشکار از سلامت روانی و شادکامی بیشتری برخوردارند.

زنان در میان‌سالی با مسایلی چون: تغییرات جسمی و خلقی همراه با سالمندی نظیر چروکیدگی صورت، ضعف جسمانی، اضافه‌وزن، خلق منفی و ... مواجه‌اند و در نتیجه در معرض کاهش اعتمادبه‌نفس، کاهش احساس ارزشمندی، احساس عدم کنترل بر زندگی، کیفیت زندگی پایین و افزایش میزان افسردگی و مشکلات روانی قرار دارند. با توجه به اهمیت این برهه از زندگی زنان که سبب ایجاد تغییراتی در کلیه ابعاد جسمی، روانی، اجتماعی و خانوادگی می‌شود، انجام پژوهشی برای بررسی سلامت روان، شادکامی و بهزیستی‌شان با توجه به نوع فعالیت بدنی آن‌ها ضروری به نظر می‌رسد. سؤال پژوهش حاضر این است که آیا فعالیت هوازی نامنظم هم می‌تواند در زنان میان‌سال در بهبود سلامت روان و بهزیستی و شادکامی آن‌ها مفید باشد؟ فرضیه پژوهش حاضر به این صورت است که شاخص‌های شادکامی، سلامت روان و بهزیستی شخصی در سه گروه زنان میان‌سال با فعالیت هوازی منظم، نامنظم و غیرفعال متفاوت است.

روش پژوهش

طرح پژوهش حاضر به صورت علی - مقایسه‌ای است و نمونه پژوهش ۲۰۰ نفر از زنان خانه‌دار بین ۴۸ تا ۵۹ سال با تحصیلات دیپلم و وضعیت اقتصادی اجتماعی متوسط است که به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. انتخاب آزمودنی‌ها به این صورت بود که از میان خانه‌های سلامت شهرداری منطقه ۲ تهران، سه خانه سلامت مورد بررسی قرار گرفت و پس از انجام مصاحبه و مطرح کردن میزان فعالیت هوازی از نظر منظم یا نامنظم بودن، زنان میان‌سال مراجعه‌کننده به این مراکز از نظر نوع فعالیت هوازی به سه گروه تقسیم شدند: ۷۵ نفر جزء گروهی که فعالیت هوازی منظم داشتند، به صورت منظم سه بار در هفته به مدت ۴۰ تا ۶۵ دقیقه تمرینات کششی، پیاده‌روی تند و کار با دستگاه‌های مختلف ورزشی در پارک‌های ورزشی زیر نظر مربی انجام می‌دادند و بیشتر از ۶ ماه مشغول انجام تمرینات ورزشی بودند. ۷۴ نفر جزو گروهی که همان فعالیت هوازی را به صورت نامنظم داشتند و کمتر از ۳ ماه تمرین می‌کنند و زمان ورزشی آن‌ها در اوقات فراغت و وقت‌های آزاد زندگی‌شان می‌باشد که در پارک‌های ورزشی انجام می‌دهند و ۵۱ نفر جزء گروهی که غیرفعال بودند. برای اندازه‌گیری متغیرهای مورد مطالعه از پرسش‌نامه سلامت عمومی، شادکامی آکسفورد و پرسش‌نامه بهزیستی شخصی استفاده شد. منظم یا نامنظم بودن فعالیت‌های هوازی زنان میان‌سال نیز مورد تأیید مربیان نیز قرار گرفته بود.

ابزار پژوهش

پرسشنامه سلامت عمومی (GHQ)^۱: در پژوهش حاضر از فرم ۲۸ سؤالی استفاده شده است. این فرم توسط گلد برگ و هیلر در سال ۱۹۷۹ (به نقل از تقوی، ۱۳۸۰) ساخته شده است و برای سرند کردن اولیه احتمال وجود اختلال روانی در جمعیت عمومی و بزرگسال به کار می رود. این پرسشنامه دارای چهار خرده مقیاس شامل علائم جسمانی، اضطراب، ناکارآمدی اجتماعی و افسردگی است. تقوی (۱۳۸۰) ضریب آلفای کرونباخ را برای کل مقیاس ایرانی ۰/۹۰ و روایی مقیاس‌ها را ۰/۵۵ گزارش نموده است. در این تحقیق نیز ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه سلامت عمومی ۰/۹۱ بوده است.

پرسشنامه شادکامی آکسفورد (OHI)^۲: این ابزار در سال ۱۹۹۰ توسط آرچیل و لوآتهیه شده است. آرچیل پس از ریزنی با «بک»، جملات مقیاس افسردگی او را معکوس کرد تا سایر جنبه‌های شادکامی را در بر گیرد. در نهایت، فرم نهایی ۲۹ سؤالی پرسشنامه آماده گردید که شامل ۲۹ گویه و هر گویه به صورت ۴ گزینه‌ای طراحی شده است. با روش دو نیمه کردن به روش اسپیرمن براون مقدار ۰/۹۲ و از طریق همسانی درونی و آلفای کرونباخ ۰/۹۳ به دست آمده است. (علی پور و نوربالا، ۱۳۷۸) پاییزی و همکاران (۱۳۸۶) نیز پایایی این پرسشنامه را روی دانش‌آموزان به روش آلفای کرونباخ به منظور بررسی همسانی درونی، ۰/۹۱ به دست آوردند. هادی نژاد و زارعی (۱۳۸۸) برای اندازه‌گیری پایایی پرسشنامه از طریق باز آزمایی بافاصله زمانی ۴ هفته، ضریب همبستگی پرسشنامه شادکامی را ۰/۷۸ به دست آوردند.

پرسشنامه بهزیستی شخصی: نشانگر بهزیستی شخصی - مقیاس بزرگسالان دربرگیرنده هفت آیت رضایتمندی از زندگی است و بر اساس پژوهش‌های موجود از اعتبار و پایایی قابل قبولی برخوردار است. کامینز (۲۰۰۵) ضریب آلفای کرونباخ سؤالات این نشانگر را بین ۰/۷۰ تا ۰/۸۵ گزارش کرده است. در ایران نیز ضریب آلفای کرونباخ مقیاس بزرگسالان این پرسشنامه ۰/۸۴ مشاهده شده است. (آقایوسفی، ۱۳۸۴) همچنین، در پژوهشی دیگر ضریب آلفای کرونباخ این نشانگر ۰/۸۶ و در بررسی روایی میزان R^۲ برابر ۰/۶۳ گزارش شده است. (آقایوسفی و شریف، ۱۳۸۵)

یافته‌های پژوهش

نتایج مربوط به مقایسه شاخص‌های سلامت عمومی زنان میان‌سال با فعالیت‌های هوازی منظم، نامنظم و غیرفعال در جدول ۱ آمده است. برای بررسی و مقایسه تفاوت میانگین سه گروه در شاخص سلامت عمومی، شادکامی و بهزیستی از روش تحلیل واریانس یک طرفه استفاده شده است.

1. General Health Questionnaire
2. Oxford Happiness Questionnaire
3. Argyle&Luo-

جدول ۱: آمار توصیفی و نتایج تحلیل واریانس و آزمون تعقیبی توکی در شاخص سلامت عمومی برای زنان با فعالیت هوازی مختلف

سلامت عمومی	تعداد	میانگین	انحراف معیار	F	تفاوت میانگین (توکی)	خطای انحراف استاندارد	معناداری
زنان غیرفعال (۱)	۵۱	۲۰,۳۱	۴,۹۴	۵,۸۵	(۱)و(۲)	۳,۴۰۱	۱,۰۲
زنان با فعالیت بدنی منظم (۲)	۷۵	۲۳,۷۱	۳,۶۴	۰,۰۱۲	(۱)و(۳)	۱,۳۷	۱,۰۶
زنان با فعالیت بدنی نامنظم (۳)	۷۴	۲۳,۲۹	۵,۳۶۷	۰,۰۱۷	(۲)و(۳)	۰,۴۲۵	۲,۷۰

همان‌گونه که جدول ۱ نشان می‌دهد، تفاوت سه گروه در متغیر سلامت عمومی از نظر آماری معنی‌دار است و میانگین سلامت عمومی زنان میانسال با فعالیت هوازی منظم و نامنظم از زنان غیرفعال بیشتر است. با توجه به نتایج موجود، در سطح معنی‌داری $P < ۰,۰۵$ سلامت عمومی زنان با فعالیت هوازی منظم و نامنظم با زنان غیرفعال متفاوت است. با توجه به تحلیل توکی، می‌توان گفت که در همان سطح معنی‌داری، سلامت عمومی زنان با فعالیت هوازی منظم و زنان با فعالیت بدنی نامنظم از زنان غیرفعال بیشتر است.

جدول ۲: آمار توصیفی و نتایج تحلیل واریانس و آزمون تعقیبی توکی در زیر مقیاس‌های شاخص سلامت عمومی

زیر مقیاس	گروه	تعداد	میانگین	انحراف معیار	F	تفاوت میانگین (توکی)	خطای انحراف استاندارد	معناداری
نشانه بیماری جسمانی	زنان غیرفعال (۱)	۵۱	۷,۷۱	۱,۱۱	۶,۰۴۵	(۱)و(۲)	۰,۹۵۹	۰,۰۷۳
	زنان با فعالیت هوازی منظم (۲)	۷۵	۶,۸۶	۱,۹۹		(۱)و(۳)	۱,۳۵	۰,۳۶۷
	زنان با فعالیت هوازی نامنظم (۳)	۷۴	۶,۳۷	۱,۶۰	۰,۰۲۲ ۰,۷۱۸	(۲)و(۳)	۰,۵۰۶	۰,۷۱۶

۰,۵۶	۱,۵۲	(۱)و(۲)	۰,۲۳۴	۲,۶۳	۶,۵۸	۵۱	زنان غیرفعال (۱)	اضطراب
	۱,۲۷۲	(۱)و(۲)	۰,۰۱۸	۳,۶۸	۵,۴۳	۷۵	زنان با فعالیت هوازی منظم (۲)	
۰,۹۹۵	۰,۱۲۸	(۲)و(۳)	۰,۰۱۱	۳,۰۳	۵,۳۱	۷۴	زنان با فعالیت هوازی نامنظم (۳)	
	۰,۶۴۳	(۱)و(۲)	۷,۷۴۱	۲,۶۹	۳,۶۶	۵۱	زنان غیرفعال (۱)	افسردگی
	۰,۷۰۸	(۱)و(۲)	۰,۰۱۸	۲,۰۵	۳,۰۷	۷۵	زنان با فعالیت هوازی منظم (۲)	
۰,۹۹۵	۰,۰۶۵	(۲)و(۳)	۰,۰۱۱	۱,۹۹	۲,۳۳	۷۴	زنان با فعالیت هوازی نامنظم (۳)	

همان طور که جدول ۲ نشان می‌دهد، با توجه به تحلیل توکی می‌توان گفت که سلامت عمومی زنان با فعالیت بدنی منظم و نامنظم از زنان غیرفعال بیشتر است. همچنین، مقایسه زیر مقیاس‌های سلامت عمومی نشان می‌دهد که اضطراب، افسردگی و نشانه بیماری جسمانی زنان با فعالیت بدنی منظم و نامنظم به طور معنی‌داری $P < 0,05$ کمتر از زنان غیرفعال است. در زیر مقیاس اختلال در عملکرد اجتماعی، تفاوت معنی‌داری بین سه گروه مشاهده نشد.

جدول ۳: آمار توصیفی و نتایج تحلیل واریانس و آزمون تعقیبی توکی در شاخص شادکامی برای زنان با فعالیت بدنی مختلف

شادکامی	تعداد	میانگین	انحراف معیار	F	تفاوت میانگین (توکی)	خطای انحراف استاندارد	معناداری
زنان غیرفعال (۱)	۱,۱۶	۱۸,۵۷	۵۱	(۱)	۰,۰۲۲ و ۳,۱۴۱	۱,۴۳	(۲) ۰,۶۵
زنان با فعالیت بدنی منظم (۲)	۱,۴۰	۳۲,۲۱	۷۵	(۱)	۰,۰۱۳	۱,۷۶	(۳) ۰,۲۵
زنان با فعالیت بدنی نامنظم (۳)	۱,۳۳	۲۸,۸۱	۷۴	(۲)	۰,۸۶	۲,۷۱	(۳) ۰,۴۲

با توجه به نتایج موجود در جدول ۳، میانگین شاخص شادکامی در زنان با فعالیت هوازی منظم با مقدار بسیار کمی اختلاف با زنان با فعالیت هوازی نامنظم، از میانگین شاخص شادکامی در زنان غیرفعال بیشتر

است. با توجه به نتایج موجود در سطح معنی داری $P < 0,05$ شادکامی زنان با فعالیت هوازی منظم و نامنظم با زنان غیرفعال متفاوت است و با توجه به تحلیل توکی، می توان گفت که در همان سطح معنی داری شادکامی زنان با فعالیت هوازی منظم و نامنظم از زنان غیرفعال بیشتر است. با مراجعه به جدول ۴ می توان پی برد که میانگین شاخص بهزیستی در زنان با فعالیت هوازی منظم با مقدار بسیار کمی اختلاف با زنان با فعالیت هوازی نامنظم از میانگین شاخص بهزیستی در زنان غیرفعال بیشتر است.

جدول ۴: آمار توصیفی و نتیجه تحلیل واریانس و آزمون تعقیبی توکی در شاخص بهزیستی برای زنان با فعالیت های هوازی مختلف

بهبودی	تعداد	میانگین	انحراف معیار	F	تفاوت میانگین (توکی)	خطای انحراف استاندارد	معناداری
زنان غیرفعال (۱)	۱۲,۱۷	۵۹,۶۱	۵۱	(۱)	۲,۵۷ ۴,۵۷۷	۸,۲۷ (۲)	۰,۰۱۵
زنان با فعالیت بدنی منظم (۲)	۱۶,۹۶	۶۷,۸۸	۷۵	(۱)	۳,۰۹	۵,۸۵ (۳)	۰,۰۳۲
زنان با فعالیت بدنی نامنظم (۳)	۱۶,۲۳	۶۵,۴۷	۷۴	(۲)	۶,۸۷	۰,۴۱ (۳)	۰,۹۱۲

با توجه به نتایج موجود، در سطح معنی داری $P < 0,05$ بهزیستی زنان با فعالیت هوازی منظم و نامنظم با زنان غیرفعال متفاوت است و با توجه به آزمون تعقیبی توکی می توان گفت که در همان سطح معنی داری، بهزیستی زنان با فعالیت هوازی منظم و نامنظم از زنان غیرفعال بیشتر است. در هیچ کدام از شاخص ها تفاوت زنان با فعالیت هوازی منظم و نامنظم معنی دار نبوده است.

بحث و نتیجه گیری

نتایج پژوهش نشان داد که شاخص های شادکامی، بهزیستی و سلامت روان در زنان با فعالیت هوازی نامنظم، کمتر از زنان با فعالیت هوازی منظم نیست که این نشان دهنده تأثیر فعالیت هوازی به صورت های منظم و نامنظم در افزایش شاخص های سلامت روان، شادکامی و بهزیستی است. نتیجه این پژوهش با نتیجه لگرانده و هیوز^(۲۰۰۷) متناقض است. آن ها نشان دادند، کسانی که فعالیت بدنی با شدت زیاد دارند، در مقایسه با افرادی که فعالیت بدنی با شدت کم دارند، سطح افسردگی شان کاهش بیشتری داشته است.

با توجه به این که اثرات ورزش و فعالیت بدنی در مورد افرادی که اختلالات روانی - مانند افسردگی و اضطراب شدید - دارند، بهتر مشخص می‌شود و در تحقیق حاضر نیز آزمودنی‌ها اختلالات روانی نداشتند، دلیل اصلی این تناقض مشخص می‌گردد که مربوط به اثرات نوع آزمودنی‌ها است. از طرفی نتیجه این پژوهش با پژوهش تیچن، بال و سالمون (۲۰۰۸) همسو می‌باشد. در تبیین این نتیجه می‌توان به اثر فعالیت بدنی در زمان فراغت اشاره نمود که تیچن، بال و سالمون (۲۰۰۸) در بررسی مروری مشخص نمودند که فعالیت بدنی در زمان فراغت اثر بیشتری بر پیشگیری از افسردگی نسبت به فعالیت بدنی در زمان‌های دیگر دارد و فعالیت بدنی با هر شدتی با کاهش احتمالی افسردگی مرتبط است. در این پژوهش نیز زنان با فعالیت هوازی نامنظم به دلیل انجام آن در اوقات فراغت از نظر شادکامی، سلامت روان و بهزیستی تفاوت معنی‌داری با زنان دارای فعالیت بدنی منظم نداشتند. به عبارت دیگر، ورزش و فعالیت بدنی با هر وضعیتی به خصوص در اوقات فراغت می‌تواند با افزایش سلامت روان، شادکامی و بهزیستی مرتبط باشد.

همچنین، نتایج نشان داد که سلامت عمومی زنان با فعالیت هوازی منظم و نامنظم از زنان غیرفعال بیشتر است. نتایج پژوهش حاضر با پژوهش‌های رابرتسون و همکاران (۲۰۱۲) لگراند و هیوز (۲۰۰۷) تیچن، بال و سالمون (۲۰۰۸) زین و همکاران (۲۰۰۷) همسو است. همچنین، مقایسه زیر مقیاس‌های سلامت عمومی نشان می‌دهد که اضطراب، افسردگی و نشانه‌های بیماری جسمانی در زنان با فعالیت هوازی منظم و نامنظم، کمتر از زنان غیرفعال است. نتیجه این پژوهش با پژوهش دی ملو و همکاران (۲۰۱۳) همسو است. در این پژوهش، طی بررسی رابطه فعالیت هوازی و نشانه‌های افسردگی و اضطراب مشخص شد، افرادی که فعالیت هوازی انجام نمی‌دهند، نشانه‌های افسردگی و اضطراب را دو برابر بیشتر از افرادی که فعالیت هوازی منظم انجام می‌دهند، نشان می‌دهند. همچنین، شیوع بیشتر نشانه‌های افسردگی و اضطراب در میان کسانی مشاهده شد که فعالیت هوازی منظم نداشتند. از طرفی این پژوهش با پژوهش الواسکی و گلد^۱ (۲۰۰۹) نیز همسو است، آن‌ها نشان دادند، کسانی که فعالیت هوازی انجام نمی‌دهند، در مقایسه با کسانی که فعالیت هوازی منظم انجام می‌دهند، شانس بیشتری برای بروز نشانه‌های افسردگی و اضطراب دارند.

همچنین، بین اختلال در کارکرد اجتماعی زنان با فعالیت هوازی منظم و نامنظم و غیرفعال تفاوتی وجود نداشت. این یافته با نتیجه تحقیق دومن و کورو^۲ (۲۰۱۰) مغایر است. البته نیکولسون، براون و هوی^۳ (۲۰۱۲) نشان دادند که تفاوت در نوع، علاقه و شدت فعالیت ورزشی در سازمان‌های ورزشی، اثر معناداری بر قدرت رشد حمایت اجتماعی ندارد. به نظر می‌رسد در این پژوهش، زنان غیرفعال در زمینه‌های دیگری غیر از فعالیت هوازی مشغول بودند و فعالیت اجتماعی آن‌ها در حوزه‌های دیگر باعث شده است که از نظر اختلال در عملکرد اجتماعی، تفاوت معناداری با زنان فعال نداشته باشند.

در این پژوهش مشخص شد که شادکامی زنان با فعالیت هوازی منظم و نامنظم بیشتر از زنان غیرفعال است. نتیجه این پژوهش با هانگ و هامفریز^۴ (۲۰۱۲) و برنا و همکاران (۱۳۸۹) همسوست. مطابق این

1. Elavsky, Gold

2. Duman, Kuru

3. Nicholson, Brown, & Hoyer

4. Huang, Humphreys

پژوهش‌ها فعالیت هوازی و مشارکت ورزشی در توسعه خود پنداره مثبت، افزایش اعتمادبه‌نفس و عزت نفس مؤثر است و موجب احساس شایستگی، خویش‌داری، استقلال، پایداری هیجانی، قاطعیت و احساس هدفمندی و معناداری در زندگی می‌شود، در نتیجه افراد احساس رضایت از زندگی و شادکامی بیشتری می‌کنند.

یافته‌های دیگر این مطالعه نشان داد که فعالیت هوازی بر بهزیستی زنان تأثیر داشته و نمرات بهزیستی زنان با فعالیت هوازی منظم و نامنظم از زنان غیرفعال بیشتر است. این یافته‌ها با نتایج وایت لاو همکاران (۲۰۱۰) و کازی و همکاران (۲۰۱۲) همسو است. این پژوهش‌ها نشان دادند که فعالیت هوازی باعث بهبود بهزیستی افراد می‌شود. فعالیت بدنی از طریق توسعه انعطاف‌پذیری و افزایش تونوس عضلانی، موجب بهبود وضعیت قامت و احساس بهزیستی می‌شود. مطالعات طولی نشان داده‌اند که ورزش نه تنها به عنوان یک فعالیت تفریحی است، بلکه به عنوان یک ابزار آموزشی است که اهداف اجتماعی و روان‌شناختی را به دنبال دارد. همچنین، ورزش باعث تعادل و ثبات هیجانی، تصویر بدنی مثبت، احساس شایستگی، خودمختاری و خود کارآمدی می‌گردد، در نتیجه باعث بهبودی بیشتر سلامت روان، بهزیستی و شادکامی می‌گردد. از آن جایی که پس از ۵۰ سالگی کیفیت‌های جسمانی نظیر هماهنگی و استقامت عضلانی تقلیل می‌یابند، برای کاستن مؤثر علائم پیری و اختلالات روانی، باید تمرین جسمی منظم با شیوه زندگی مردم به خصوص زنان که قشر آسیب‌پذیر جامعه هستند، در آموزد.

محدودیت این پژوهش، در نظر نگرفتن فعالیت‌های اجتماعی زنان میان‌سال است. پیشنهاد می‌شود با در نظر گرفتن فعالیت اجتماعی و پژوهشی در خصوص تأثیر فعالیت هوازی منظم و نامنظم بر سلامت روان و شادکامی زنان صورت گیرد.

منابع

- آقا یوسفی، علیرضا (۱۳۸۴) مقایسه فشار روانی و پیامدهای آن در خانواده‌های شاهد و ایتارگر قم. قم: سازمان بنیاد شهید و امور ایتارگران استان
- آقا یوسفی، علیرضا و شریف، نسیم (۱۳۸۵) «برآورد مقدماتی میزان پایایی و روایی نشانگر بهزیستی شخصی مقیاس نارسایی‌های شناختی و نشانگر بهزیستی شخصی - مقیاس بزرگسالان در کودکان عقب‌مانده ذهنی و مادران آن‌ها». پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور تهران.
- برنا، صبا و همکاران (۱۳۸۹) «تأثیر هشت هفته تمرینات منظم پیاده‌روی بر میزان شادکامی و سلامت روان سالمندان زن». چکیده مقالات همایش ورزش و سلامت روان. تهران: آکادمی ملی المپیک.
- پاییزی، مریم و همکاران (۱۳۸۶) «بررسی اثربخشی آموزش ابراز وجود بر شادکامی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر پایه دوم رشته علوم تجربی دبیرستان‌های تهران». مجله مطالعات روان‌شناختی دانشگاه الزهرا. دوره ۳، شماره، ۲۵-۴۳. ص: ۳۲.
- تقوی، س.م (۱۳۸۰) «بررسی روایی و پایایی پرسشنامه سلامت عمومی». مجله روان‌شناسی. ۲۰. صص: ۸۱-۹۸.
- علی پور، احمد و نوربالا، احمدعلی (۱۳۷۸) «بررسی مقدماتی پایایی و روایی پرسشنامه شادکامی آکسفورد در دانشجویان دانشگاه‌های تهران». اندیشه و رفتار. سال ۵، شماره ۱ و ۲. صص: ۵۵-۶۵.
- وست، دیورا و بوچر، چارلز آ (۱۳۸۶) *مبانی تربیت بدنی*. احمد آزاد. انتشارات نور
- هادی نژاد، حسن و زارعی، فاطمه (۱۳۸۸) «پایایی، اعتبار و هنجاریابی پرسشنامه شادکامی آکسفورد». پژوهش‌های روان‌شناختی. دوره ۱۲، شماره ۱ و ۲.
- Argyle, M. and Lu, L. (1990) «The happiness of extraverts». Journal of personality and Individual differences. 11. pp: 1011-1017.
- Blake, J. (2006) «Menopause: Evidence based practice». Best practice Research. 2(6). pp: 799-839.
- Clark, L. A and Watson, D. (1991) «Tripartite model of anxiety and depression: psychometric evidence and taxonomic implications». Journal of Abnormal Psychology. 100. 316-336. <http://dx.doi.org/10.1037/0021-843X.100.3.316>.
- Cooper, K. (1989) *Aerobic program or total well-being* Bantam Books. Toronto: Human Kinitics publish Inc
- Cummins, R.A. (2005) *Personal Wellbeing Index – Adult*. The Australian Center on Quality of Life. Deakin University. 2 nd ed. pp: 9-12
- De Mello, M.T and et al. (2013) «Relationship between physical activity and depression and anxiety symptoms: A population study». Journal of Affective Disorders. In Press, Corrected Proof, Available online 13 March 2013.

- Diener,E , Suh,E and Oishi,S. (2000)« **Recent findings on subjective well-being**». Journal of clinical psychology .Volume 61. pp: 27-56.
- Duman,S and Kuru,E. (2010)« **Social integration levels of Turkish students doing sports, not doing sports and living in Germany**». Procedia - Social and Behavioral Sciences. Vol 2, 2.pp: 4991-4995.
- Elavsky,S and Gold,C.H. (2009)« **Depressed mood but not fatigue mediate the relationship between physical activity and perceived stress in middle-aged women**». Maturitas. Vol64, Issue 4.pp:235-240.
- Fontine,K.R (2007). «**Physical activity improves mental health**». Journal of physicians and sports medicine.28.p:10.
- Gailliot, M. T, Plant, E. A, Butz, D. A and Baumeister, R. F. (2004) **Increasing self regulatory strength can reduce the depleting effect of suppressing stereotypes**. Manuscript submitted for publication
- Have,M , Graaf,R.D and Monshouwer,K. (2011)« **Physical exercise in adults and mental health status:Findings from the Netherlands Mental Health Survey and Incidence Study (NEMESIS)**». Journal of Psychosomatic Research. Vol 71, 5.pp:342-348.
- Huang,H and Humphreys,B.R. (2012) « **Sports participation and happiness: Evidence from US microdata**». Journal of Economic Psychology. Vol 33, 4.pp: 776-793.
- Jette,S and Vertinsky,P .(2011)« **Exercise is medicine’: Understanding the exercise beliefs and practices of older Chinese women immigrants in British Columbia, Canada**». Journal of Aging Studies. Vol 25, 3.pp: 272-284.
- Karademas, C. (2006) «**Self-efficacy, social support and well-being: The mediating role of optimism**». Personality and Individual Differences.40 (6).pp: 1281-1290.
- Kazi,A, Haslam,C , Duncan,M, Clemes,S, Kerr,L and Twumasi,R .(2012)« **Physical activity interventions to promote employee health and wellbeing: A Stage of Change approach**». Journal of Science and Medicine in Sport. Vol 151.p 234.
- Kase NG. (2009) « **Impact of hormone therapy for women aged 35 to 65 years, from contraception to hormone replacement**». Gender Medicine. 6. pp: 37-59.
- Keyes, C. L. M. (2007) **A complementary strategy for improving national mental health**. American psychologist
- Kim,Y.S and et al. (2012)«**Relationship between physical activity and general mental health**». Preventive Medicine. Vol. 55. 5.pp:458-463
- Lagrand, F and Heuze, J. (2007) «**Antidepressant effects associated with different aerobic exercise condition in participants with depression**». Journal of sport&

exercise psychology. 29. pp: 348-364.

- Lazarus,R. (1991)«**Progress on a cognitive-motivational relational theory of emotion**».American Psychologist.46.pp:819-834.
- Li T, Mc S, C.A. (2004) «**Multidimensional impacts of transitional midlife health care**». Hu Li Za Zhi. 51(1).pp: 9-13.
- Macconvil,Ben. (2003)« **Revealed: nine ways to find your inner happiness**». www. The cost man. Co. uk/inde: 1262.
- Nicholson,M , Brown,K and Hoyer,R. (2013)«**Sport's social provisions**». Sport Management Review. In Press. Corrected Proof. Available online 13 September 2012.
- Pomp,S , Lippke,S, Fleig,L and Schwarzer,R. (2010) «**Synergistic effects of intention and depression on action control: Longitudinal predictors of exercise after rehabilitation**». Mental Health and Physical Activity. Vol 3, 2.pp: 78-84.
- Robertson,R , Robertson,A ,Jepson,R and Maxwell,M. (2012) «**Walking for depression or depressive symptoms: A systematic review and meta-analysis**». Mental Health and Physical Activity .5.pp:66-75.
- Seligman, Martin E.P, Schulman, P and Trayon, A.M (2007). « **Group prevention of depression and anxiety symptoms**». Behavior Research and Therapy. 45. pp: 1111-1126.
- Steenbarger,B. (2007) « **Subjecting well-being: why its important**». journal of soc psycho. 63(1).pp: 364-385.
- Teychenne,M ,Ball,k and Salmon,J (2008). « **Physical activity and likelihood of depression in adults: A review**». Preventive Medicine. Vol 46, Issue 5.pp: 397-411.
- Xin, H, Ya-going,L and Zhi-young,W. (2007). «**Physical activity and its colleration with depression among high school in NANJING**». Nanjing municipal center for disease control and prevention, Nanjing (210003), China. Chinese Journal of school health. 12. pp: 208-233.
- White, K, Kendrick, T and Yardley, L. (2009) « **Change in self-esteem, self-efficacy and the mood dimensions of depression as potential mediators of the physical activity and depression relationship: exploring the temporal relation of change**». Mental Health and Physical Activity. 2. 44e52. <http://dx.doi.org/10.1016/j.mhpa.2009.03.001>
- Whitelaw,S ,Teuton, J, Swift,j and Scobie,G. (2010)« **The physical activity – mental wellbeing association in young people: A case study in dealing with a complex public health topic using a ‘realistic evaluation’ framework**». Mental Health and Physical Activity. Vol 3, 2.pp: 61-66.

بررسی و مقایسه نقش ورزش همگانی و قهرمانی در تقویت اعتماد ملی

غلامرضا شعبانی بهار^۱

محمدرضا نیک نژاد^۲

ابوالفضل فراهانی^۳

عباس صمدی^۴

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۲/۹/۲۰

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۲/۱۱/۸

اعتماد، بنیاد مسایل اجتماعی و سیاسی است و از اصول اجتماع و روابط آن به حساب می آید. لذا هدف از پژوهش حاضر، بررسی و مقایسه نقش ورزش همگانی و قهرمانی در تقویت اعتماد ملی از دیدگاه مدیران ورزشی و غیر ورزشی استان هاست.

پژوهش حاضر به لحاظ اجرا، از نوع پیمایشی است. نمونه آماری شامل ۵ نفر از مدیران ورزشی و ۵ نفر از مدیران غیر ورزشی است که در مجموع ۱۰۰ نفر می باشند (جامعه آماری برابر با نمونه آماری است). ابزار جمع آوری اطلاعات در تحقیق حاضر، پرسش نامه است. برای سنجش میزان روایی از روش همبستگی درونی گویه ها و همچنین «آلفای کرونباخ» استفاده گردید. تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از SPSS ۱۶ صورت گرفت.

تجزیه و تحلیل داده ها نشان می دهد کارکرد وزش همگانی و قهرمانی در ابعاد اعتماد ملی دارای تفاوت معناداری است. بنابراین متغیر مشارکت در ورزش توانسته بر میزان اعتماد ملی، تاثیر گذار باشد. ضریب

۱. دانشیار دانشگاه بوعلی سینا همدان

۲. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی دانشگاه بوعلی سینا همدان (نویسنده مسئول)

۳. استاد دانشگاه پیام نور

۴. استادیار دانشگاه بوعلی سینا همدان

E-mail: neek_m2008@yahoo.com

همبستگی ابعاد اعتماد ملی (شخصی، تعمیم یافته، نهادی) با ورزش همگانی و قهرمانی معنادار بوده و همبستگی مثبت و مستقیمی بین مشارکت در ورزش قهرمانی و اعتماد ملی وجود دارد ($p \leq 0/05$). در مجموع عوامل اجتماعی با ورزش یک وجه ارتباطی دارد که با تأکید بر اعتماد ملی به عنوان یکی از مولفه های اساسی سرمایه اجتماعی در غنی سازی تعامل و ارتباط متقابل میان انسان ها، نقش بسزایی داشته و با مجموعه روابط اجتماعی رابطه تنگاتنگی برقرار می کند.

واژگان کلیدی: اعتماد ملی، ورزش همگانی و ورزش قهرمانی

مقدمه

در عصر حاضر ورزش و فعالیت بدنی، به عنوان یک پدیده اجتماعی در خور بررسی و تامل، جایگاه برجسته ای در دو سطح محلی و جهانی به دست آورده است. هیئت ها، انجمن ها، نهادها، اتحادیه ها و کمیته هایی که به موضوع ورزش می پردازند و در راستای حمایت از فعالیتهای ورزشی، چه در سطح محلی و چه در سطح رسمی، کار و تلاش می کنند؛ خود جلوه ها و مظاهری از این جایگاه هستند.

با توجه به بررسی های انجام شده، ورزش و پرداختن به آن، نمونه ای از پدیده های اجتماعی است که به نظر می رسد در عین حال که سرمایه اجتماعی موجود در جامعه می تواند به توسعه ورزش کمک کند، ورزش و پرداختن به آن نیز می تواند از عوامل تقویت ابعاد سرمایه اجتماعی مثل همبستگی اجتماعی بالا، روحیه انعطاف پذیری و تنوع طلبی، مشارکت مدنی بالا، اعتماد اجتماعی و.... باشد که نشان از سلامت اجتماعی و روانی یک جامعه است. (رحمانی فیروزجاه: ۱۳۹۰: ۶)

بنابراین ورزش، به عنوان یکی از فاکتورهای مهم اجتماعی، می تواند در تقویت این سرمایه اجتماعی، یعنی اعتماد ملی نقش زیادی داشته باشد. به این صورت که اعضای جامعه با برقراری تماس با یکدیگر و پایدار ساختن آنها، قادر به کسب این سرمایه می باشند (پارسامهر، ۱۳۸۸: ۱۱). اعتماد از مسایل بنیادین اجتماعی و سیاسی است و از اصول اجتماع و روابط آن به حساب می آید. اعتماد، در ساده ترین تعریف مترادف با تکیه کردن، وا گذاشتن کار به کسی، اطمینان، وثوق، باور و اعتقاد به کار، آمده است. در این پژوهش اعتماد در سه بعد بین شخصی، تعمیم یافته و نهادی مورد تعریف و بررسی قرار می گیرد.

در اعتماد بین شخصی، ما به کسانی که با آنها در کنش متقابل هستیم، مانند اعضای خانواده، دوستان و.... اعتماد می کنیم. در اعتماد نهادی، ما به یک سیستم کلی از خود، اعتماد نشان می دهیم و اعتماد تعمیم یافته را می توان حسن ظن نسبت به افراد جامعه، جدای از تعلق آنها، به گروه های قومی و قبیله ای تعریف کرد (مهدی زاده، ۱۳۹۰: ۲). اعتماد به عنوان یک ویژگی خاص و عامل مستقل، موجب ایجاد و یا توسعه بسیاری از مفاهیم در واقعیت های اجتماعی است. به قول میزتال^۱ «اعتماد، انتظام اجتماعی ایجاد می کند و موجب انسجام و تعاون اجتماعی می شود. اعتماد، تعاملات اجتماعی را تنظیم می کند و روابط اجتماعی را روان می سازد.» (میزتال، ۱۹۹۸: ۹). به طور کلی اعتماد را می توان قرار دادن منابع فرد در اختیار دیگری دانست که آن دیگری خود آزادی عمل دارد. اعتماد، نوعی ریسک است و طبق تعریف، قبول حسن نیت فرد دیگر و فراهم آوردن امکان لطمه زدن دیگری به منافع خود است (کلمن^۲، ۱۳۷۷: ۱۵۴). بررسی ها نشان می دهد اعتماد یکی از مولفه های سرمایه اجتماعی و از عوامل تاثیرگذار بر روابط اجتماعی است که روز به روز فرسایش می یابد و ضعیف می گردد (خوشفر، ۱۳۸۷: ۱). این مساله هم در سطح جهانی و هم در سطح ملی مشاهده شده است و در بسیاری از کشورهای جهان سرمایه اجتماعی (اعتماد ملی) رو به کاهش است و این کاهش به مدت چند دهه است که ادامه دارد. (خوشفر، ۱۳۸۷: ۱)

به هر تقدیر ورزش، که در این تحقیق ورزش همگانی و قهرمانی مد نظر است، به عنوان پدیده اجتماعی می تواند بدون نیاز به ترجمه، خود ترجمان ملت ها باشد و زمینه را برای انسجام و همبستگی اجتماعی فراهم نماید و قادر است تا اشتراک های بین ملل را به ارمغان آورده و مراودات و تبادل فرهنگی را رقم

1. Miztal

2. Colman

بزند (جوانمرد، ۱۳۸۸: ۱۷) بنابراین لازم است روشن شود که آیا پرداختن به ورزش و گسترش روزافزون آن می تواند به عنوان فرصتی برای تقویت اعتماد ملی باشد؟ آشنایی با این فرصت ها و چالش ها در گرو سنجش تاثیر مشارکت ورزشی بر اعتماد ملی در جوامع آماری مختلف است. به همین منظور مطالعه حاضر در صدد پاسخ گویی به این مساله است که آیا ورزش همگانی و قهرمانی در تقویت اعتماد ملی، که یکی از ابعاد مهم و اساسی سرمایه اجتماعی تلقی می گردد، نقش دارد؟ آیا بین نقش ورزش همگانی و قهرمانی در تقویت ابعاد اعتماد ملی (شخصی، تعمیم یافته و نهادی) تفاوت معنی داری وجود دارد؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر به لحاظ اجرا از نوع پیمایشی است، ضمن آن که برای تدوین چارچوب نظری تحقیق از تحقیقات پیشین نیز بهره گرفته شده است. جامعه مورد مطالعه در این پژوهش، ده استان بالای دو میلیون نفر جمعیت است که در این جامعه سه سازمان اداره های کل تربیت بدنی، اداره های کل فرهنگ و ارشاد اسلامی و استانداری ها، مد نظر بوده است. نمونه آماری این پژوهش، مدیران ورزشی شامل مدیران کل و معاونان، رئیس ورزش همگانی، رئیس ورزش قهرمانی اداره های کل تربیت بدنی استان ها به تعداد ۵ نفر و مدیران غیر ورزشی از جمله مدیران کل سیاسی، امنیتی و انتظامی استانداری های کشور و مدیران و معاونان اداره های کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان ها به تعداد ۵ نفر که در مجموع شامل ۱۰۰ نفر می شود، می باشند. به عبارت دیگر جامعه آماری برابر با نمونه آماری است. ابزار جمع آوری اطلاعات در تحقیق حاضر، پرسش نامه است.

اعتبار^۱ گزاره ها و ابزارهای سنجش در این تحقیق بر اساس اعتبار صوری تعیین شده است. (ساروخانی، ۱۳۷۷: ۱۳۹). از سوی دیگر، میزان روایی یا پایایی^۲ ابزارهای سنجش که بر اساس طیف لیکرت طراحی گردیدند، بر پایی همبستگی درونی تعیین شده است. در این پژوهش برای سنجش میزان روایی از روش همبستگی درونی گویه ها و همچنین «آلفای کرونباخ» که مبتنی بر ماتریس همبستگی گویه ای است و ضریب روایی کل طیف را مشخص می کند، استفاده شد (مهرعلیزاده و چینی پرداز، ۱۳۸۴: ۹۲) تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از SPSS ۱۶ صورت گرفت.

1. Validity

2. Reliability coefficient

یافته های پژوهش

جدول ۱: فراوانی جامعه و نمونه آماری بر حسب جنسیت، سطح تحصیلات، وضعیت تاهل و سابقه خدمت

تعداد پاسخگویان		گویه ها		مشخصات فردی
درصد	مطلق			
۴۷/۰	۴۷	ورزشی	اداره کل تربیت بدنی	نوع سازمان
۳۳/۰	۳۳	غیر ورزشی	استانداری	
۲۰/۰	۲۰		اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی	
۸۸/۲	۸۲	مرد		جنس
۱۱/۸	۱۱	زن		
-	۷	بی جواب		
۷/۲	۷	فوق دیپلم		تحصیلات
۴۵/۴	۴۴	لیسانس		
۴۴/۳	۴۳	فوق لیسانس		
۳/۱	۳	دکتری		
-	۳	بی جواب		
۹۱/۴	۸۵	متاهل		وضعیت تاهل
۸/۶	۸	مجرد		
-	۷	بی جواب		
۲۵/۰	۲۲	کمتر از ۵ سال		سابقه خدمت
۳۴/۱	۳۰	۵-۱۰ سال		
۲۵/۰	۲۲	۱۰-۱۵ سال		
۱۴/۹	۱۴	۱۵ سال و بیشتر		
-	۱۲	بی جواب		
۱۰۰		جمع پاسخگویان		

با توجه به جدول (۱) اطلاعات جمعیت شناختی جامعه آماری نشان می دهد ۲۰ درصد مدیران در ارشاد، ۴۷ درصد مدیران در تربیت بدنی و ۳۳ درصد، در استانداری ها می باشند. ۸۸/۲ درصد نمونه آماری را مدیران مرد و ۱۱/۸ درصد را زنان تشکیل می دهند. سطح تحصیلات مدیران نشان می دهد ۷/۲ درصد دارای مدرک فوق دیپلم، ۴۵/۴ لیسانس، ۴۴/۳ درصد فوق لیسانس و ۳/۱ درصد دکترا هستند. ۹۱/۴ درصد مدیران متاهل و ۸/۶ درصد مجرد می باشند. وضعیت سابقه خدمت آنها بر اساس جدول فوق نشان می دهد ۲۵ درصد مدیران دارای سابقه خدمت کمتر از ۵ سال، ۳۴/۱ درصد ۵-۱۰ سال، ۲۵ درصد ۱۰-۱۵ سال و ۱۵/۹ درصد دارای سابقه خدمت ۱۵ سال و بیشتر هستند.

جدول ۲: مقایسه میانگین کارکرد ورزش قهرمانی بر ابعاد اعتماد ملی (شخصی، تعمیم یافته، نهادی)

ابعاد اعتماد ملی	میانگین $\pm$ انحراف معیار	T	P
اعتماد شخصی	$3/77 \pm 0/616$	۱۲/۳۲	/۰۰۰۱
اعتماد تعمیم یافته	$3/87 \pm 0/649$	۱۳/۲۳	/۰۰۰۱
اعتماد نهادی	$3/89 \pm 0/619$	۱۴/۰۹	/۰۰۰۱

یافته های جدول (۲) نتایج آزمون مقایسه میانگین کارکرد ورزش قهرمانی بر ابعاد اعتماد ملی (شخصی، اعتماد تعمیم یافته، نهادی) نشان می دهد. تجزیه و تحلیل داده ها تغییرات کارکرد ورزش قهرمانی بر ابعاد اعتماد ملی دارای تفاوت معناداری است. بنابراین متغیر مشارکت در ورزش قهرمانی توانسته است بر میزان اعتماد ملی تاثیر گذار باشد ($p \leq 0/05$).

جدول ۳: ضریب همبستگی کارکرد ورزش قهرمانی بر ابعاد اعتماد ملی (شخصی، تعمیم یافته، نهادی)

ابعاد اعتماد ملی	R	P
اعتماد شخصی	/۲۷۴	/۰۰۷
اعتماد تعمیم یافته	/۲۵۸	/۰۱۱
اعتماد نهادی	/۲۶۴	/۰۰۹

نتایج جدول (۳) نشان می دهد ضریب همبستگی بین ابعاد اعتماد ملی (شخصی، تعمیم یافته، نهادی) با ورزش قهرمانی معنادار بوده و همبستگی مثبت و مستقیمی بین مشارکت در ورزش قهرمانی و اعتماد ملی وجود دارد ($p \leq 0/05$).

جدول ۴: مقایسه میانگین کارکرد ورزش همگانی بر ابعاد اعتماد ملی (شخصی، تعمیم یافته، نهادی)

ابعاد اعتماد ملی	میانگین $\pm$ انحراف معیار	T	P
اعتماد شخصی	$479 \pm 4/01$	20/86	/0001
اعتماد تعمیم یافته	$474 \pm 4/18$	24/59	/0001
اعتماد نهادی	$576 \pm 4/15$	20/03	/0001

یافته های جدول (۴) نتایج آزمون مقایسه میانگین کارکرد ورزش همگانی بر ابعاد اعتماد ملی (اعتماد شخصی، تعمیم یافته و نهادی) را نشان می دهد. تجزیه و تحلیل داده ها، تغییرات کارکرد ورزش قهرمانی بر ابعاد اعتماد ملی دارای تفاوت معناداری است. بنابراین متغیر مشارکت در ورزش همگانی توانسته است بر میزان اعتماد ملی تاثیر گذار باشد ($p \leq 0.05$).

جدول ۵: ضریب همبستگی کارکرد ورزش همگانی بر ابعاد اعتماد ملی (اعتماد شخصی، تعمیم یافته و نهادی)

ابعاد اعتماد ملی	r	P
اعتماد شخصی	344	/001
اعتماد تعمیم یافته	371	/001
اعتماد نهادی	225	/024

نتایج جدول (۵) نشان می دهد ضریب همبستگی بین ابعاد اعتماد ملی (شخصی، تعمیم یافته، نهادی) با ورزش همگانی معنادار بوده و همبستگی مثبت و مستقیمی بین مشارکت در ورزش همگانی و اعتماد ملی وجود دارد ($p \leq 0.05$).

جدول ۶: مقایسه میانگین نمره اعتماد شخصی، تعمیم یافته و نهادی در ورزش همگانی و قهرمانی

P	T	ورزش همگانی		ورزش قهرمانی	
		میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار
اعتماد شخصی	4/016	480	3/77	616	3/48
اعتماد تعمیم یافته	4/18	473	3/87	647	4/88
اعتماد نهادی	4/16	576	3/89	619	4/39

براساس نتایج جدول (۶) میانگین نمره اعتماد شخصی، تعمیم یافته و نهادی در ورزش همگانی و قهرمانی تفاوت معنی دار وجود دارد. به عبارت دیگر اعتماد شخصی، تعمیم یافته و نهادی در ورزش همگانی، بیشتر از ورزش قهرمانی است ($p \leq 0.05$).

بحث و نتیجه گیری

در عصر حاضر که هر روز با شتاب بیشتری به سمت صنعتی شدن و غلبه نظام سرمایه داری و در نتیجه کاهش روزافزون پیوندهای اجتماعی، بی هویتی، انزوا، انفعال و از خودبیگانگی پیش می رود، دغدغه فیلسوفان اخلاق، جامعه شناسان و مصلحان اجتماعی شده است که با یافتن فرصت هایی بتوانند پیوندهای اجتماعی گسسته حاصل از این تحول را مجدداً به جامعه بازگردانند. اعتماد به عنوان یک ویژگی خاص و عامل مستقل، موجب ایجاد و یا توسعه بسیاری از مفاهیم در واقعیت های اجتماعی می شود. به گفته میزتال «اعتماد، انتظام اجتماعی ایجاد می کند و موجب انسجام و تعاون اجتماعی می شود. اعتماد تعاملات اجتماعی را تنظیم می کند و روابط اجتماعی را روان می سازد (میزتال، ۱۹۹۸: ۹). اینگلهارت معتقد است که تفاوت های فرهنگی در اعتماد به یکدیگر موثر می باشد و این موضوع حتی در مورد مناطق معینی از کشورهای دارای این شرایط نیز می تواند صحت داشته باشد. به این ترتیب اعتماد، یک پدیده فرهنگی است که تجارب تاریخی مردم به آن شکل میدهد و بنابراین در معرض تغییر قرار دارد. اینگلهارت سطوح نسبتاً پایین اعتماد را موجب آن میداند که شخص به احتمال زیاد نظام سیاسی موجود را نپذیرد و از راست یا چپ افراطی، حمایت کند (اینگلهارت، ۱۳۸۲: ۴۱). پژوهش حاضر با هدف بررسی و مقایسه نقش ورزش همگانی و قهرمانی در اعتماد ملی انجام شد. یافته های این پژوهش رابطه معنی داری بین ابعاد اعتماد ملی (شخصی، تعمیم یافته، نهادی) و ورزش همگانی و قهرمانی نشان داد. در این بررسی به یکی از مولفه های اساسی و بنیادین سرمایه اجتماعی یعنی اعتماد ملی با محور ورزش مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج این پژوهش نشان داد مشارکت در ورزش همگانی و قهرمانی توانسته است بر میزان اعتماد ملی تاثیر گذار باشد. همچنین استفاده از ضریب همبستگی نشان داد همبستگی مثبت و مستقیمی میان مشارکت در ورزش قهرمانی و فاکتورهای موثر در اعتماد ملی (شخصی، تعمیم یافته، نهادی) وجود دارد.

یافته های این پژوهش با نتایج به دست آمده از اقدسی (۱۳۹۱) پارسا مهر (۱۳۹۰) غلامزاده (۱۳۸۷) اینگلهارت (۱۹۹۷) دلانی و کنی (۲۰۰۵)، آترلی (۲۰۰۶)، الکن (۲۰۰۸) سیپل (۲۰۰۷) همخوانی دارد. این پژوهشگران نشان داده بودند که نقش موثر و مفید سرمایه اجتماعی، چگونه می تواند بین افراد مختلف در استفاده از ورزش، تفاوت اینجا کند. همچنین یافته های این پژوهش با یافته های اینگلهارت یکسان است. او به این نتیجه دست یافت که مردمی که به یکدیگر اعتماد می ورزند و با هم ارتباط برقرار می کنند می توانند تیم های ورزشی تشکیل دهند و این به نوبه خود باعث افزایش اعتماد اجتماعی می شود و نقش مهمی در حیات سیاسی و اقتصادی ایفا می کند. سیپل (۲۰۰۷) نیز دریافت که آنان که از اعتماد اجتماعی بالاتری برخوردارند، افرادی هستند که مصرف ورزش بیشتری داشته اند. غلامزاده (۱۳۸۷) در پژوهشی به بررسی رابطه بین عضویت در انجمن های داوطلبانه و میزان اعتماد اجتماعی، مطالعه تطبیقی انجمن های داوطلبانه در دانشگاه مازندران پرداخت. یافته ها نشان دادند که از میان چهار نوع انجمن داوطلبانه مورد بررسی در این پژوهش، تنها اعضای تیم های ورزشی به طور معناداری دارای اعتماد اجتماعی بیشتری بودند. از آنجا

که ورزش علاوه بر کارکردهای اعتماد ملی، کارکردهای متنوع اجتماعی و فرهنگی نیز در پی دارد، می تواند جایگاه ویژه‌ای در جوامع امروزی پیدا کند. رقابت شدید برای بالارفتن از سکوه‌های افتخار و کسب مدال های رنگارنگ مسابقه های جهانی و المپیک و بهره گیری از اثرات فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی موجب شده است که دولت ها و جوامع به طور گستردهای برای تربیت و آماده سازی قهرمانان ورزشی سرمایه گذاری کنند (عبدلی، ۱۳۸۶: ۱۳). این پدیده از حیث عوامل اجتماعی و فرهنگی دارای مفهومی غنی و گسترده ای است. در مجموع عوامل اجتماعی با ورزش دارای یک وجه ارتباطی است که با تاکید بر سرمایه اجتماعی (اعتماد ملی) در غنی سازی تعامل و ارتباط متقابل میان انسان ها، نقش بسزایی داشته و با مجموعه روابط اجتماعی رابطه تنگاتنگی برقرار می کند. توجه به این متغیر و تقویت آن به نوبه خود می تواند در تحقیقات آتی نقش به سزایی داشته باشد. اعتماد ملی یک سرمایه اجتماعی اساسی و بنیادین و نمونه ملموسی از یک هنجار غیر رسمی است که باعث ترویج همکاری بین دو یا چند فرد می شود. بدین ترتیب، به نظر می رسد که باید برنامه ریزی مناسبی برای ترغیب مردم به مشارکت در ورزش، صورت پذیرد. با بررسی متون، به نظر می رسد پژوهشی که به طور مستقیم به موضوع پرداخته باشد انجام نشده است. لذا مطالعه و تحقیق بیشتر در این زمینه ضروری به نظر می رسد.

منابع

- اقدسی، محمدتقی (۱۳۹۱) "مقایسه میزان سرمایه اجتماعی در بین دانشجویان ورزشکار و غیرورزشکار دانشگاه تبریز". طرح پژوهشی دانشگاه تبریز.
- پارسامهر، مهربان و جسمانی، سمیه (۱۳۹۰) "نقش سرمایه اجتماعی بر مصرف ورزش (تماشای ورزش) مطالعه موردی جوانان شهر یزد". دو فصلنامه پژوهش در مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی. شماره ۱ (۱۷ پیاپی) ص ۸۴-۷۳
- اینگلهارت، رونالد (۱۳۷۹) "جهانی شدن و ارزش های پست مدرن". فصلنامه تامین اجتماعی. شماره ۸.
- جوانمرد، کمال (۱۳۸۸) "بررسی جامعه‌شناختی کارکرد ورزش بر انسجام اجتماعی در ایران دهه هشتاد، مورد مطالعه کرمان". پایان نامه دکتری جامعه‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات.
- خوشفر غلامرضا (۱۳۸۷) "تاثیر سرمایه اجتماعی بر مشارکت سیاسی (مطالعه موردی استان گلستان)". پایان نامه دکتری دانشگاه علامه طباطبائی.
- رحمانی، علی فیروزجاه (۱۳۹۰) "سنجش تمایز سرمایه اجتماعی جوانان با محوریت مشارکت ورزشی (مطالعه موردی دانشجویان ورزشکار و غیر ورزشکار دانشگاه مازندران)". فصلنامه جامعه شناسی مطالعات جوانان. سال دوم، شماره دوم، ص ۳.
- عبدلی، بهروز (۱۳۸۶) مبانی روانی - اجتماعی تربیت بدنی و ورزش، تهران: انتشارات بامداد کتاب
- غلامزاده، خلیل (۱۳۸۷) "بررسی رابطه بین عضویت در انجمنهای داوطلبانه و میزان اعتماد اجتماعی". پایان نامه جامعه‌شناسی کارشناسی ارشد دانشگاه مازندران.
- کلمن، جیمز (۱۳۷۷) بنیادهای نظریه اجتماعی. منوچهر صبوری، تهران: نشر نی
- مهدی زاده، صفیه (۱۳۹۰) "بررسی رابطه بین اعتماد و وفاق اجتماعی (مطالعه موردی شهر گنبد کاووس)". پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه مازندران.
- Atherly, Kim M. (2006) **Sport, Localism and Social Capital in Rural Western Australia**. Geographical Research, Volume 44, Number 2006, pp. 348-360 (13).
- Delaney, L. & Keaney, E. (2005) **Sport and Social Capital in The United Kingdom: Statistical Evidence From National and International Survey Data**. Dublin Institute for Publicity reaserch (ipp), London- commissioned by the Department of cultural Media and Sport.
- Olken, B. A. (2008) **Do Television and Radio Destroy Social Capital?** Evidence from Indonesian Villages. Harvard University.
- Seippel, O. (2007) **Sport in Civil Society: Networks, Social Capital and Influence**. European Sociological Review, 24(1): 69-80.
- Miztal, Barbara A. (1998) **"Trust in Large Organization" in Social Capital a Multifaceted Perspective**, by Partha Dasgupta and Ismail Serageldin. The Washington, D.C, the Wood Bank.

نقش رسانه های جمعی در توسعه بازاریابی گردشگری ورزشی

حسن اسدی^۱
محمود گودرزی^۲
مجید جاوید^۳

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۲/۱۰/۴
تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۲/۱۱/۱۲

هدف از پژوهش حاضر، بررسی نقش رسانه های جمعی در بازاریابی گردشگری ورزشی بود. جامعه آماری این پژوهش را مدیران و کارشناسان در سه حوزه ورزش، گردشگری و رسانه های ورزشی تشکیل میدادند. ابزار پژوهش، پرسشنامه استاندارد شده ای بود که پس از تأیید روایی و پایایی ($\alpha: 90$) توزیع گردید. داده های ۲۶۷ پرسشنامه برگشتی توسط نرم افزارهای SPSS V.21 و Amos V.21 و با استفاده از آزمون های کولموگروف-اسمیرنف، آزمون فریدمن، تحلیل عاملی اکتشافی و تاییدی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرنف نرمال نبودن توزیع داده ها را نشان می داد. نتایج آزمون فریدمن نشان داد که تلویزیون در میان رسانه های دیگر بیشترین نقش را در بازاریابی گردشگری ورزشی از دیدگاه هر سه گروه آزمودنی داراست. همچنین در بحث بررسی عامل ها، با توجه نتایج به دست آمده از تحلیل عاملی تاییدی بالاترین اهمیت مربوط به شاخص «تبلیغ رویدادها و جاذبه ها پس از گرفتن میزبانی در جهت جلب گردشگران» با بار عاملی ۰,۸۸ و در بین مولفه بسته های گردشگری «تشویق آژانس های گردشگری به استفاده از فعالیت های ورزشی و تفریحی در بسته های گردشگری» با بار عاملی ۰,۷۵ بیشترین اهمیت در توسعه بازاریابی گردشگری را ورزشی داشتند.

واژگان کلیدی: رسانه های جمعی، گردشگری ورزشی، بازاریابی و تبلیغات

۱. استاد دانشگاه تهران

۲. استاد دانشگاه تهران و وزیر ورزش و جوانان

۳. کارشناسی ارشد مدیریت ورزشی دانشگاه تهران

مقدمه

امروزه گردشگری در جهان، توسعه فراوانی یافته و بسیاری از کشورها از این رهیافت توانسته اند وضعیت خویش را تا حد درخور توجهی بهبود بخشند و بر مشکلات اقتصادی خویش، از قبیل پایین بودن سطح درآمد سرانه، فراوانی بیکاری و کمبود درآمدهای ارزی فایده آیند (غلامی، ۱۳۹۰؛ ۱۳). در واقع، گردشگری به مثابه فعالیتی مؤثر و تأثیرگذار بر جوامع توانسته است توجه سیاست گذاران و برنامه ریزان را به خود جلب کند. گردشگری، فعالیتی گسترده است که تأثیرات اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست محیطی مهمی را با خود به همراه دارد. در بسیاری از کشورهای جهان که به توسعه گردشگری پرداخته اند، تأثیرات در خور توجهی بر اقتصاد مشاهده می شود. توسعه صنعت گردشگری به ویژه برای کشورهای در حال توسعه جهت برون رفت از معضلاتی هم چون میزان بیکاری بالا، محدودیت منابع ارزی و اقتصاد تک محصولی، از اهمیت فراوانی برخوردار است (ابراهیم زاده و یاری، ۱۳۹۰). برنامه ریزی در گردشگری می تواند در تحقق درآمدزایی، ایجاد اشتغال و تأمین رضایت گردشگران نقشی انکارناپذیر و اساسی داشته باشد (جاوید، ۱۳۹۱).

از طرفی ورزش به عنوان یکی از پدیده های اجتماعی در سال های اخیر، یکی از جذابترین موضوعات در دنیا به شمار می رود. این پدیده در زندگی بسیاری از مردم جهان در ابعاد مختلف اجتماعی، اقتصادی و سیاسی نقش بسزایی داشته و از جمله فعالیت های مهم انسانی است که تقریباً نمی توان هیچ جامعه بشری را یافت که در آن گونه ای ورزش، وجود نداشته باشد (مظفری و قره، ۱۳۸۴). تلفیقی از گردشگری، به عنوان بزرگترین صنعت جهان و ورزش، به عنوان یکی از صنایع بزرگ و با اهمیت در دنیای کنونی، یکی از شگفت انگیزترین صنایع خدماتی مدرن به نام صنعت گردشگری ورزشی را به وجود آورده است (Biddiscombe, 2004). بررسی ها نشان می دهد این صنعت در سال های اخیر سریعترین رشد در صنعت گردشگری را داشته است (Hritz & Ross, 2010).

بازاریابی برای تداوم حیات صنعت گردشگری و گردشگری ورزشی بسیار لازم و ضروری است. در واقع، به واسطه روش های بازاریابی می توان گردشگران احتمالی را جذب منطقه مورد نظر کرد. بنابراین، تدوین برنامه های راهبردی بازاریابی می تواند به نحو مؤثری در رسیدن به اهداف طرح های توریستی کمک نماید (جاوید، ۱۳۹۱؛ ۵۸). به نقل از رنجبران و زاهدی، (۱۳۸۹). بازاریابی گردشگری ورزشی فرایند طراحی و اجرای فعالیت هایی برای محصولات، قیمت، ارتقا، بهبود و توزیع خدمات یا محصولات گردشگری ورزشی است. بازاریابی گردشگری ورزشی در برگیرنده تمامی فعالیت هایی است که برای تأمین نیازها و خواسته های مشتریان (گردشگران ورزشی) طراحی شده و می توان آن را به عنوان زیر مجموعه ای از فعالیت های بازاریابی گردشگری ورزشی دانست (معین فرد، ۱۳۸۹؛ ۱۵۸). همچنین بازاریابی گردشگری، عاملی برای شناسایی و پیش بینی نیازهای گردشگران و فراهم کردن امکانات برای تأمین نیازها و مطلع ساختن آنان و ایجاد انگیزه بازدید در آنهاست که این امر موجب تأمین رضایت گردشگران و تحقق اهداف سازمانی خواهد شد. هدف گردشگران از سفر به نقاط گوناگون جهان، بهره مندی از جاذبه هایی است که در مقاصد گردشگری نهفته است. به عبارتی، وجود جاذبه ها در مقصد گردشگری است که افراد را به سفر با مقاصد مختلف جذب می کند (Brown, 2009). با توجه به ویژگی های خاص محصول گردشگری، نقش بازاریابی در این صنعت نسبت به دیگر صنایع از اهمیت ویژه ای برخوردار است.

بنابراین به کارگیری مؤثر ابزارهای بازاریابی گردشگری برای یک کشور یا منطقه، امری ضروری است، زیرا با بازاریابی می توان به گردشگران بالقوه، اطلاعاتی درباره آنچه منطقه می تواند ارائه دهد، عرضه نمود و آنها را نسبت به بازدید ترغیب کرد (Laimer & Weiss, 2009). هدف از بازاریابی گردشگری شناسایی و پیش بینی نیازهای گردشگران و فراهم آوردن امکانات و ایجاد انگیزه بازدید در آنهاست که این امر موجب تأمین رضایت گردشگران و تحقق اهداف سازمانی خواهد شد (امین بیدختی و نظری، ۱۳۸۸ و فرجی سبکبار و همکاران، ۱۳۹۰).

یکی از عوامل بسیار مؤثر در بازاریابی گردشگری، تبلیغ و اطلاع رسانی از طریق رسانه های جمعی است. امروزه کشورهای در حال توسعه و عقب مانده برای کسب استانداردهای همه جانبه در کلیه امور، از اطلاع رسانی و به کارگیری وسایل ارتباط جمعی در نیل به توسعه متوازن و همگون، ناچار می باشند (مهدویان مشهدی و همکاران، ۱۳۹۱). از طرفی، در روند پر شتاب جهانی، فناوری ارتباطی با سرعتی غیر قابل تصور، پیشرفت نموده تمام سطوح فعالیت های انسانی را تحت سیطره خود قرار داده است (رضا قلی، ۱۳۸۹). گستره و ژرفای این دگرگونی به حدی است که جامعه نوینی در حال پیدایش و شکل گیری است و دوره های جدید در حیات بشر آغاز شده است. عنصر شاخص و تاثیرگذار بر این روند تحول و دگرگونی، فناوری است که در عرصه رسانه ها، هر روز جلوه تازه تری پیدا می کند.

رسانه ها وسیله انتقال پیام و اطلاعات هستند و به کمک فن آوری، تمام سطوح اجتماعی سرزمین ها را در سیطره خود قرار می دهند. امروزه بر خلاف گذشته، فناوری ارتباطات تنها در اختیار متخصصان نیست و از نیازهای اساسی زندگی روزمره مردم معمولی شده است (مرادی و همکاران، ۱۳۹۰). رسانه ها در جهان امروز با شکل های مدرن مخاطب پسند خود بزرگترین و موثرترین ابزار تولید مفاهیم، مناسبات اجتماعی و به طور کلی پیام رسانان فرهنگ در جوامع هستند. رسانه ها مسئول بخش بزرگی از مشاهده ها و تجربه هایی هستند که ما از طریق آنها درک خود نسبت به جهان پیرامون و نحوه عملکرد آن را سامان می بخشیم (مهدویان مشهدی و همکاران، ۱۳۹۱). در عین حال رسانه ها قویترین ابزار برای طرح و رواج اندیشه ها و کارآمدترین وسایل نفوذ فرهنگ ها و نگرش ها به قلب جوامع محسوب می شوند (هنری و همکاران، ۱۳۹۱). رادیو، تلویزیون، نشریه ها، اینترنت و رسانه های مدرن، وسایل ارتباطی غیر مستقیمی هستند که قدرت جهت دهی، اعمال سلیقه و ذهنیت سازی را دارند و می توانند در زمینه گردشگری بسیار، کارآمد ظاهر شوند (جاوید، ۱۳۹۱). رسانه ها و پیشرفت های کمی و کیفی آنها، در کلیه ابعاد زندگی و توسعه ارتباطات از جوانب مختلف طلایه داران جنبش اخیر هستند. تصویرسازی، نیازسنجی، ترغیب و خشنودی، آگاه سازی، ارتباطات موثر و بهره گیری از تکنولوژی نوین در حوزه رسانه است که بسیاری از کشورها را در زمره برترین مقاصد جذب توریست در جهان قرار داده است (حیدری، ۱۳۸۴). گذشته از این رسانه ها با داشتن نقش هایی چون فرهنگ سازی، آموزش، اطلاع رسانی و ایجاد مشارکت اجتماعی در توسعه صنعت گردشگری ورزشی، نقش تعیین کننده ای دارند (جاوید و همکاران، ۱۳۹۱). در واقع، بخش عمده های از نگرش ما به دنیا، ریشه در پیام های رسانه ای دارد که از پیش، ساخته شده اند. آنها به لحاظ دارا بودن دامنه نفوذ وسیع، اثر مستقیمی بر ارزش ها و هنجارهای جامعه دارند. در عین حال رسانه ها در تغییر آگاهی و نگرش جامعه نقش بسزایی ایفا می کنند (Wolfe, Meenaghan, & O'Sullivan, 2002).

امروزه ضرورت و اهمیت بازاریابی گردشگری به اندازه ای است که گاهی در حوزه ادبیات گردشگری

از آن به عنوان رکن اصلی توسعه صنعت در مقاصد گردشگری یاد می شود. در عین حال، یکی از اصلترین دغدغه های بازاریابان و سازمان دهندگان رویدادهای ورزشی، برنامه ریزی و شناسایی علل و عواملی است که بر افزایش استقبال و حضور تماشاگران و بازدیدکنندگان از رویدادهای ورزشی تأثیر گذار باشد (نویخت ساریان، ۱۳۸۷؛ ۴ و اصفهانی، ۱۳۸۸) اطلاع رسانی گردشگری ورزشی را یکی از اساسیترین بخش های توسعه این صنعت دانسته (اصفهانی، ۱۳۸۸). همچنین محرمزاده (۱۳۸۸) درباره اهمیت بازاریابی گردشگری عنوان کرده تنها، مکانی می تواند گردشگر جذب کند که شناخته شده بوده و گردشگران از وجود آن، ویژگی های منحصر به فرد، جذابیت های خاصش، نوع امکانات و تسهیلات موجود در آن، اطلاع داشته و اطمینان کافی از تأمین نیازهای رفاهی در طول سفر داشته باشند. بدون تبلیغات و آگاهی رسانی از طریق رسانه های جمعی، جاذبه های توریستی، هر قدر هم جذاب و شایسته گردشگری باشد به علت عدم آگاهی به مسافران و گردشگران از وجود آن، در این صنعت ناموفق خواهند بود. (محرم زاده، ۱۳۸۸). تا اواسط ۱۹۹۰ تبلیغات و بازاریابی در گردشگری به طور کلی به آژانس های مسافرتی محدود می شد اما با پیشرفت علم و تکنولوژی و با به وجود آمدن رسانه های جمعی و همچنین لزوم تبلیغ و بازاریابی در سطح وسیعتر، گردشگری توانست با طراحی و ایجاد وب سایت ها، بازار خود را به خوبی گسترش دهد (Ramona & et al 2008). طوری که در قرن حاضر، ظهور رسانه های مدرن و فناوری های نوین مانند رایانه ها، اینترنت و ارتباطات ماهواره ای، بستر مناسبی برای آشنایی جوامع و ملت ها فراهم آورده (رضا قلی، ۱۳۸۹). بنابراین، طراحی و تدوین سیاست های کلان و استراتژی های راهبردی برای توسعه گردشگری در قالب فرآیند برنامه ریزی بازاریابی گردشگری بسیار حیاتی است (حیدری، ۱۳۸۷).

در بخش پژوهش های مرتبط با رسانه ها و بازاریابی گردشگری، جاوید و همکاران (۱۳۹۱) در پژوهشی به بررسی "نقش اینترنت و رسانه های نوین در بازاریابی گردشگری ورزشی" پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد مهمترین نقش اینترنت و رسانه های نوین در بازاریابی گردشگری ورزشی مربوط به متغیر "بهره گیری مناسب و سریعتر از منابع مختلف اطلاعاتی و تبلیغاتی" در عامل بسته های گردشگری و "معرفی جاذبه ها به گردشگران ورزشی" در عامل تبلیغ جاذبه های گردشگری است (جاوید و همکاران، ۱۳۹۱). جاوید (۱۳۹۱) در پایان نامه خود به بررسی "نقش رسانه های جمعی در توسعه گردشگری ورزشی" بیشترین نقش رسانه های جمعی را در توسعه این صنعت در مولفه آموزش و بازاریابی گردشگری ورزشی عنوان کرده است (جاوید، ۱۳۹۱).

کریمی و همکاران (۱۳۹۰) در پژوهشی با عنوان "نقش رسانه و فناوری اطلاعات در توسعه پایدار گردشگری" نشان می دهند سازمان های فعال در زمینه بازاریابی گردشگری ورزشی باید خود را با تغییرات سریع این صنعت سازگار نمایند تا در بازار رقابتی بتوانند جایگاه خود را حفظ نمایند. این امر لزوم استفاده هرچه بیشتر از پایگاه های اطلاعاتی، سیستم های جامع مدیریت اطلاعات و اینترنت سازمان های مورد نظر را نشان می دهد. فناوری اطلاعات و ارتباطات به واسطه ایجاد محیط اطلاعاتی برای هر یک از مؤسسات توریستی و ایجاد ساختار اطلاعاتی متمرکز در بازاریابی گردشگری تأثیرگذار بوده است (کریمی و همکاران، ۱۳۹۰).

رضایی (۱۳۹۰) در پایان نامه خود به بررسی "نقش رسانه های ارتباط جمعی در توسعه گردشگری شهر تهران با تأکید بر تولیدات بصری" پرداخت. نتایج این تحقیق نشان داد رسانه هایی مانند تلویزیون که بیشتر

به شکل بصری بوده و صدا و تصویر با هم از آن پخش می شود، بهترین نوع رسانه برای تبلیغ گردشگری به حساب می آید (رضایی، ۱۳۹۰).

رضا قلی (۱۳۸۹) در بررسی خود با عنوان "مروری بر نقش رسانه های گروهی در گردشگری" به این نتیجه رسید که فیلم ها و برنامه های تلویزیونی، مکان های مختلفی را در معرض تماشای مخاطبان قرار می دهند و مدعی است زمانی که فیلم ها و مجموعه های تلویزیونی درباره مقاصد گردشگری به طور گسترده پخش می شوند برای جذب گردشگران بین مللی قابلیت جذب اساسی دارند. همچنین محقق پیشنهاد می کند چون بسیاری از جاذبه های گردشگری ایران و جهان برای گردشگران شناخته شده نیست و در بازاریابی گردشگری نیز یکی از مشکلترین مراحل، انتخاب مقصد مناسب است، شناسایی دقیق این مقاصد حرکت عظیم گردشگری را به دنبال خواهد داشت (رضا قلی ۱۳۸۹).

ابراهیمی و همکاران (۱۳۸۹)، در مقاله "بررسی تاثیر تبلیغات در جذب گردشگر" رسانه ها را موثرترین عامل در توسعه فعالیت های گردشگری در یک مقصد از طریق تبلیغاتشان می دانند (ابراهیمی و همکاران، ۱۳۸۹).

امین بیدختی و نظری (۱۳۸۸) در پژوهش خود با عنوان "نقش بازاریابی در توسعه صنعت گردشگری" به بررسی پنج عامل، تعدیل سیاستگذاری های کلان کشوری، توسعه ساختارهای زیربنایی، توجه به جاذبه های گردشگری، فعالیت های تبلیغاتی و تنظیم راهبردها بر اساس توزیع جاذبه ها در توسعه صنعت گردشگری استان سمنان، پرداختند. یافته های پژوهش نشان می داد که توجه به جاذبه های گردشگری، بیشترین نقش را در توسعه گردشگری داشته است (امین بیدختی و نظری، ۱۳۸۸).

هنرور و همکاران (۱۳۸۶) در پژوهشی به بررسی "عوامل مهم بازاریابی گردشگری ورزشی در ایران" پرداختند. نتایج نشان داد از دیدگاه آزمودنی های پژوهش علاقه به فرهنگ، هنر، معماری و مکان های باستانی، بازاریابی و خدمات مناسب آژانس های گردشگری و وجود تفریحات شبانه در کشور میزبان از عوامل مهمی اند که بازاریابان گردشگری ورزشی باید در انتخاب بازارهای هدف و تهیه آمیزه های بازاریابی به آنها توجه کنند (هنرور و همکاران، ۱۳۸۶).

حیدری (۱۳۸۴) در پایان نامه خود به "بررسی نقش رسانه ها در شناسایی مقاصد گردشگران ایرانی و خارجی" از اهمیت نقش رسانه ها به عنوان پیام رسانان بین مللی نام می برد و به تاثیر بسیار چشم گیر آن در شناسایی و معرفی مقاصد گردشگری برای توریست هایی اشاره دارد که تجربه مسافرت به مقصد مورد نظر را نداشته اند (حیدری، ۱۳۸۴).

رامونا و همکاران^۱ (۲۰۰۸) در تحقیقی به مقایسه نقش وب سایت ها و رسانه های سنتی در بازاریابی گردشگری پرداخت. نتایج پژوهش نشان داد که چون وب سایتها به کاربران اجازه نامحدودی می دهند و علاوه بر آن کاربران از اکثر نقاط جهان هم میتوانند به آن دسترسی داشته باشند، نسبت به رسانه های دیگر در بازاریابی گردشگری بهتر هستند (Ramona & et al. 2008).

کاپلانیدو و وات^۲ (۲۰۰۶) تحقیقی با عنوان «رابطه بین تصور از رویداد ورزشی، تصور از مقصد و رفتارهای گردشگران ورزشی» انجام داده اند. این تحقیق یک الگوی تئوریک پیشنهاد کرده که در آن روابط

1. Ramona

2. Kap anidou & Vagt

بین تصور از رویداد ورزشی^۱، تصور از مقصد^۲، رضایت مندی از رویداد، تجربه قبلی از آن و مقصد، دلایل بازدید مجدد از مقصد و رفتارهای بعدی گردشگران ورزش برای بازدید مجدد، مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج پژوهش نشان داد که تصور از رویداد ورزشی بر تصور از مقصدی که میزبان رویداد می باشد، تأثیر مثبت دارد (Kaplanidou & Vogt, 2006).

مرسیل^۳ (۲۰۰۵) در خصوص تأثیر رسانه ها در شکل دادن به تصویر تبت مطالعه ای انجام داد. مرسیل در این پژوهش تأثیرات رسانه ها، تصاویر ارایه شده از طریق بروشورها، فیلم ها، کتاب ها و مجموعه ای از مطالب مرتبط با تبت را به گردشگران آتی ارایه داد و آن را با تصورات و ادراکات آنان از کشور مورد مطالعه مقایسه کرد. یافته های پژوهش نشان می داد که همبستگی بالایی بین تصورات گردشگران و باز نمایی رسانه ها از تبت وجود دارد (Mercille, 2005).

کروچ^۴ (۲۰۰۵) در پژوهشی، رسانه و تصویرسازی گردشگری سفرهایی که تحت تأثیر تصاویر رسانه صورت می گیرند را بسیار چشمگیر و رسانه ها را پل ارتباطی بین فرهنگ جامعه مقصد و جامعه جهانی می داند، همچنین عنوان می کند رسانه ها، نقش مهمی در شکل گیری دیدگاه یک گردشگر که تصمیم به مسافرت به مقصدی دارد هیچگونه تجربه قبلی نداشته است، ایفا می کنند (Crouch, 2005).

استریت^۵ (۲۰۰۷) در تحقیقی با عنوان "توسعه چارچوب مطالعاتی رسانه و گردشگری"، استفاده فراگیر از رسانه ها در چارچوب عملیاتی فعالیت های مربوط به صنعت گردشگری را بسیار کلیدی و راه گشا می داند و شفاف سازی از فرصت های مقصد برای تجربه های توریستی سیطره و نفوذ رسانه ها را بر فعالیت های گردشگری مشخص می نماید (Street, 2007).

گردشگری^۶: جابه جایی موقت افراد از محل زندگی و کارشان که شامل کسب تجربی متفاوت از تجارب زندگی روزمره بوده و به عنوان بخشی از تعطیلات و یا یک بخش فرعی از یک مسافرت تجاری باشد (Standeven & De Knop, 1999).

گردشگر^۷: گردشگر فردی است که بیش از یک روز و کمتر از یک سال در محلی غیر از محل اصلی اقامت خود بماند (زاهدی، ۱۳۸۵: ۷۲۴، Goeldner, 2000).

گردشگری ورزشی^۸: مسافرت از محل اقامت به مکان مورد نظر به منظور شرکت در یک فعالیت ورزشی رقابتی، فعالیت ورزشی جهت پر کردن اوقات فراغت، دیدن فعالیت های ورزشی و یا شرکت در جذابیت های ورزشی مانند پارک های آبی را می گویند (H. J. Gibson, Attle, & Yiannakis, 1998).

رسانه^۹: وسیله ای که فرستنده به کمک آن مفهوم مورد نظر خود را به گیرنده منتقل نماید (طلوعی،

1. Sport Event Image

2. Destination Image

3. Mercille

4. Crouch

5. Street

6. tourism

7. tourist

8. sport tourism

9. media

(۱۳۸۹).

رسانه های جمعی^۱: عبارت است از مجموعه وسایل ارتباطی که عموماً ارتباطی یک سویه را دنبال می کنند. رسانه های دیداری و شنیداری مانند تلویزیون و رادیو از جمله مهمترین رسانه های جمعی هستند (قاسمی و همکاران).

بازاریابی^۲: نوعی فرایند اجتماعی - مدیریتی است که بدان وسیله، افراد و گروه ها می توانند از طریق تولید، ایجاد و مبادله محصولات و ارزش ها با دیگران، نیازها و خواسته های خود را برآورده سازند (کاتلر و آرمسترانگ، ۱۳۸۵).

بازار گردشگری ورزشی: متشکل از تعدادی تقاضا کننده و عرضه کننده است که در آن مشتریان (متقاضیان) برای گذراندن اوقات فراغت خود با صرف هزینه ای برای تماشای رویدادهای ویژه ورزشی به خارج از محل زندگی شان مسافرت می کنند و همچنین عرضه کنندگان برای رفع نیازهای مشتریان محصولات (فرآورده های) توریسم ورزشی ارائه می کنند. از دید تقاضا، مشتری برای پرکردن اوقات فراغت خود، باید محصول یا خدمتی را خریداری کند و برای این منظور داشتن درآمد کافی برای او لازم و ضروری است. از دید عرضه، محصول گردشگری ورزشی لازمه انجام معامله است که برای افزایش فروش این محصولات بازاریابی گردشگری ورزشی ضرورت می یابد.

امروزه فعالیت عظیم گردشگری، به ویژه گردشگری ورزشی، جایگاه خاصی در اقتصاد کشورها داشته و نقش فعال و مؤثری در ارتقاء ساختار اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشورها، به خصوص در کشورهای رو به توسعه، بازی می کند. با پیشرفت صنعت گردشگری ورزشی در جهان و حساسیت و توجه دولت مردان و مدیران کشورها به تبعات اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی این پدیده افزون گشته است. از این رو، رقابت جهانی در بازار فراغت روز به روز بیشتر شده و از سوی دیگر نیازهای افراد به سرعت در حال تغییر است. پس لازم است در رویکرد بازاریابی گردشگری ورزشی، نگرش و ترجیح مشتریان در نظر گرفته شود. یکی از راهکارهایی که می توان با استفاده از آن به رشد و توسعه بازاریابی گردشگری ورزشی کمک کرد، شناساندن فرصت ها و پتانسیل این صنعت در کشور با استفاده از رسانه های جمعی است که به طور جدی می تواند سبب جلب تعداد زیادی گردشگر، چه داخلی و چه خارجی، گردد. بنابراین با در نظر گرفتن اهمیت شناخت نقش های رسانه های جمعی در بازاریابی گردشگری ورزشی، هدف اصلی پژوهش حاضر، بررسی نقش هر یک از این رسانه ها در بازاریابی گردشگری ورزشی به طور جداگانه از دیدگاه سه گروه، مدیران و کارشناسان رسانه، ورزش و گردشگری خواهد بود.

روش پژوهش

روش پژوهش حاضر از نوع توصیفی - پیمایشی و از لحاظ هدف، کاربردی است. محققان در پی آن بودند که نقش رسانه های جمعی در توسعه گردشگری ورزشی را از دیدگاه مدیران و کارشناسان ورزش، گردشگری و رسانه های ورزشی مورد بررسی قرار دهند.

1. mass media

2. marketing

جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری این تحقیق را مدیران و کارشناسان ورزش، گردشگری و رسانه های ورزشی در استان تهران تشکیل می دادند. به دلیل نبود آمار دقیقی از جامعه آماری، با در نظر گرفتن حداکثر ۱۵۰۰ متخصص در هر سه حوزه، نمونه آماری این پژوهش به صورت تصادفی و با استفاده از فرمول کوکران و با ۰/۰۵ احتمال خطا ۳۰۶ نفر که شامل ۱۰۲ نفر در هر حوزه می شد، تعیین گردید که عبارت بودند از: ۱۰۲ نفر از مدیران و کارشناسان در حوزه ورزش؛ شامل معاونان ستادی وزارت ورزش و جوانان، رییسان و نمایان آنان و دبیران فدراسیون های ورزشی، کارشناسان ورزشی آکادمی ملی المپیک و پارالمپیک. ۱۰۲ نفر از مدیران و کارشناسان در حوزه گردشگری؛ شامل معاونان ستادی و کارشناس سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، نمونه آماری این تحقیق را تشکیل دادند. ۱۰۲ نفر از مدیران و کارشناسان در حوزه رسانه های ورزشی؛ شامل سردبیران ورزشی روزنامه ها، روزنامه نگاران، دبیران سرویس های ورزشی خبرگزاری ها، مدیران ورزشی شبکه های صدا و سیما. از این میان، تعداد ۲۶۷ پرسش نامه برگشتی قابل قبول، ارزیابی و در تجزیه و تحلیل مورد استفاده قرار گرفت.

ابزار گردآوری اطلاعات

برای انجام پژوهش حاضر، در دو بخش به جمع آوری اطلاعات اقدام شد، اول در زمینه اطلاعات نظری و پیشینه تحقیق که با استفاده از منابع کتابخانه ای، اینترنت، مقاله ها و پایان نامه ها در زمینه نقش رسانه های جمعی در توسعه گردشگری ورزشی انجام شد و در بخش دیگر از پرسشنامه برای جمع آوری اطلاعات استفاده شد. پرسشنامه استفاده شده برای این پژوهش، قسمتی از پرسشنامه استاندارد شده معین فرد (۱۳۸۸) در رساله دکتری اش با عنوان "وضعیت صنعت گردشگری ورزشی در ایران و ارایه مدل توسعه" بود که با ایجاد تغییرات جزئی طبق نظر استادان، در این پژوهش استفاده شد. جهت تعیین روایی پرسشنامه مذکور از نظر ۱۲ تن از استادان رشته مدیریت ورزشی و گردشگری استفاده شد و اصلاحات مورد نظر صورت پذیرفت. برای برآورد پایایی پرسشنامه تحقیق، پرسش نامه در طی یک مطالعه مقدماتی، بین ۳۰ نفر از آزمودنی ها توزیع و با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ، مورد سنجش قرار گرفت و میزان آن $\alpha: 0/90$ گزارش داده شد.

روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

برای تجزیه تحلیل داده های تحقیق ابتدا از آمار توصیفی برای تعیین میانگین، انحراف معیار، فراوانی ها، درصدها و رسم نمودار استفاده شد. در بخش آمار استنباطی، ابتدا به منظور طبیعی بودن توزیع داده ها از آزمون کلموگروف-اسمیرنف^۱ استفاده شد. براساس این آزمون، وقتی توزیع نرمال است که مقدار sig بیشتر از عدد بحرانی در سطح ۰,۰۵ باشد. با توجه به نتایج این آزمون و نرمال نبودن توزیع داده ها از آزمون های ناپارامتریک کروسکال والیس برای مقایسه تفاوت دیدگاه های مدیران و کارشناسان هر سه حوزه و فریدمن جهت

1. Kolmogorov-Smirnov

رتبه بندی نوع رسانه های جمعی در بازاریابی گردشگری ورزشی استفاده شد. به منظور دسته بندی و تعیین مقدار واریانس بیان شده توسط هر یک از متغیرها در قالب عوامل دسته بندی شده، از تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شد. همچنین به منظور تشخیص مناسب بودن داده های مربوط به مجموعه متغیرهای مورد تحلیل از آزمون بارتلت و شاخص KMO استفاده شد. پس از شناسایی عوامل اصلی با تحلیل عاملی اکتشافی^۱ (EFA)، از روش تحلیل عاملی تأییدی^۲ (CFA) به منظور برآورد اهمیت و بار عاملی عناصر، تعیین مهمترین شاخص ها و تهیه مدل استفاده شد. تجزیه و تحلیل اطلاعات با استفاده از نرم افزار SPSS V.21 و Amos V.21 انجام گرفت.

یافته های پژوهش

یافته های توصیفی

بررسی عوامل جمعیت شناختی افراد شرکت کننده نشان می داد که از مجموع ۲۶۷ نفر آزمودنی ۱۸۳ نفر (۶۱ درصد) مرد و ۸۴ نفر (۳۱ درصد) زن می باشند و تفکیک درصد در ۳ گروه آزمودنی در نمودار ۱ نیز مشخص شده است. بیشتر افراد در دامنه سنی ۳۰ تا ۴۰ سال با ۴۷ درصد قرار داشتند. نتایج بررسی وضعیت تحصیلات شرکت کنندگان نشان داد، فقط ۸ نفر (۳ درصد) دارای مدرک تحصیلی دیپلم، ۱۵۵ نفر (۵۸ درصد) کارشناسی و ۱۰۴ نفر (۳۹ درصد) دارای مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد و دکتری بودند. همچنین با توجه به جدول ۲، ۸۹ نفر (۳۳ درصد) در سازمان های مرتبط با ورزش، ۸۱ نفر (۳۲ درصد) در سازمان های مرتبط با رسانه های ورزشی و ۹۵ نفر (۳۵ درصد) در سازمان های مرتبط با گردشگری، به کار مشغول بودند.

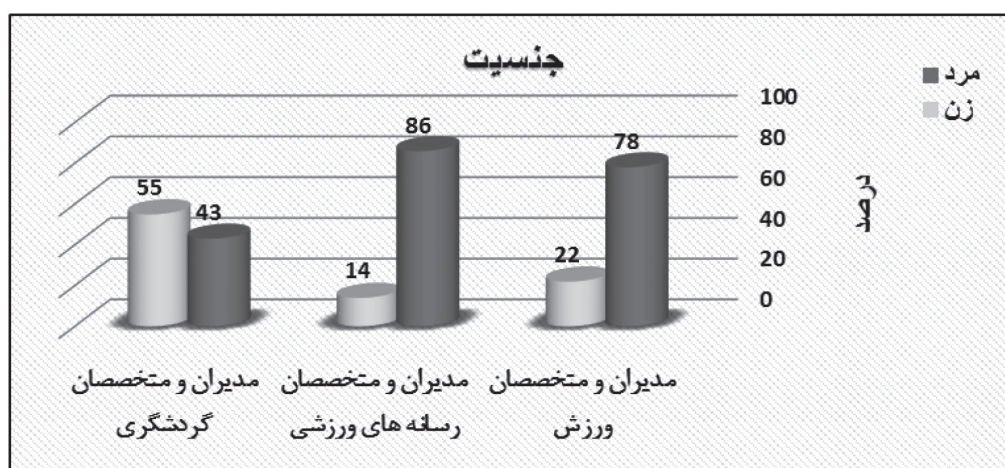
جدول ۱: اطلاعات جمعیت شناختی پاسخ دهندگان

جمع کل		درصد	فراوانی	اطلاعات جمعیت شناختی	
درصد	فراوانی				
۱۰۰	۲۶۷	۶۹	۱۸۳	مرد	جنسیت
		۳۱	۸۴	زن	
۱۰۰	۲۶۷	۳۲	۸۸	کمتر از ۳۰ سال	سن
		۴۷	۱۲۸	بین ۳۰ - ۴۰ سال	
		۱۷	۴۶	بین ۴۰ - ۵۰ سال	
		۲	۵	بیشتر از ۵۰ سال	
۱۰۰	۲۶۷	۳	۸	دیپلم	تحصیلات
		۵۸	۱۵۵	کارشناسی	
		۳۹	۱۰۴	کارشناسی ارشد و دکتری	

1. Exploratory factor analysis
2. Confirmatory factor analysis

۱۰۰	۲۶۷	۴۰	۱۰۵	کمتر از ۱۰ سال	سابقه
		۴۵	۱۲۰	۱۰ تا ۲۰ سال	
		۱۵	۴۰	بیشتر از ۲۰ سال	
۱۰۰	۲۶۷	۳۳	۸۹	سازمانهای مرتبط با ورزش	محل اشتغال
		۳۲	۸۱	سازمانهای مرتبط با رسانه	
		۳۵	۹۵	سازمانهای مرتبط با گردشگری	

نمودار ۱: توزیع فراوانی آزمودنی ها بر اساس جنسیت

یافته های استنباطی

با توجه به یافته های حاصل از آزمون کلموگروف-اسمیرنف مشخص شد که داده ها دارای توزیع نرمال نیستند - وقتی توزیع نرمال است که مقدار sig بیشتر از عدد بحرانی در سطح ۰,۰۵ باشد ($p < 0.05$) با توجه به نتایج این آزمون و نرمال نبودن توزیع داده ها از آزمون های ناپارامتریک کروسکال والیس برای مقایسه تفاوت دیدگاه های مدیران و کارشناسان هر سه حوزه استفاده شد. سطح معناداری آزمون کروسکال والیس برای چهار گروه رسانه جمعی (تلویزیون، رادیو، مطبوعات و اینترنت و رسانه های جمعی) ($Z > 0.05$) بود. از این رو مشخص شد که تفاوت معناداری بین دیدگاه مدیران و کارشناسان ورزش، گردشگری و رسانه های ورزشی وجود ندارد. برای رتبه بندی نوع رسانه های جمعی در بازاریابی از دیدگاه مدیران و کارشناسان سه حوزه، از آزمون فریدمن استفاده شد. با توجه به سطح معنی داری به دست آمده از آزمون فریدمن برای هر سه گروه ($sig = 0.000$) می توان عوامل مورد بررسی را بر اساس میانگین رتبه بندی کرد. با توجه به جدول ۲، یافته های حاصل از آزمون فریدمن نشان می دهد که تلویزیون بیشترین و رادیو

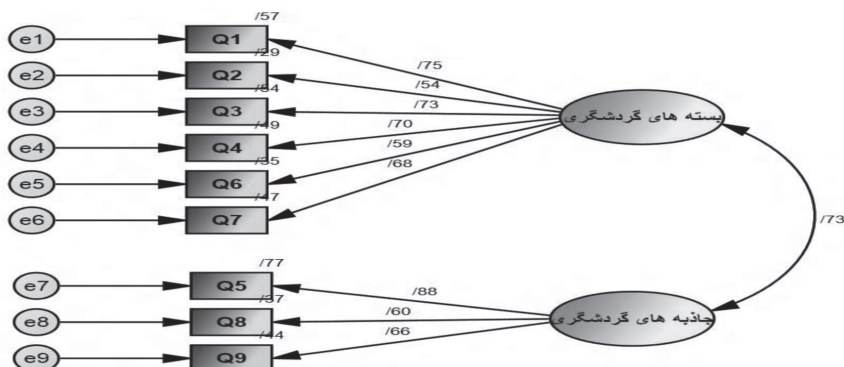
کمترین نقش را در بازاریابی گردشگری ورزشی از دیدگاه هر سه گروه آزمودنی دارد. از دیدگاه مدیران و کارشناسان گردشگری و رسانه های ورزشی اینترنت و رسانه های نوین رتبه دوم و از دیدگاه مدیران و کارشناسان ورزش، مطبوعات رتبه دوم را دارد.

جدول ۲: نتایج آزمون فریدمن و رتبه بندی رسانه های جمعی در بازاریابی گردشگری ورزشی

مدیران و کارشناسان گردشگری		مدیران و کارشناسان رسانه های ورزشی		مدیران و کارشناسان ورزش		آماره
						رسانه های جمعی
رتبه	میانگین	رتبه	میانگین	رتبه	میانگین	
۱	۳,۰۸	۱	۳,۰۱	۱	۲,۹۲	تلویزیون
۲	۲,۷۱	۲	۲,۶۲	۳	۲,۵۷	اینترنت و رسانه های نوین
۳	۲,۲۷	۳	۲,۵۴	۲	۲,۷۰	مطبوعات
۴	۱,۹۴	۴	۱,۸۹	۴	۱,۸۰	رادیو

از آزمون تحلیل عاملی اکتشافی به منظور دسته بندی و تعیین مقدار واریانس بیان شده توسط هر یک از متغیرها در قالب عوامل دسته بندی شده استفاده شد. برای تشخیص مناسب بودن داده های مربوط به مجموعه متغیرهای مورد تحلیل از آزمون بارتلت و شاخص KMO استفاده شد. معنی داری آزمون بارتلت در سطح اطمینان ۹۹ درصد و مقدار مناسب ۰,۸۱ گویای همبستگی متغیرهای مورد نظر برای انجام تحلیل عاملی بود. لازم به ذکر است به منظور استخراج و دسته بندی عوامل، از معیار مقدار پیشین با چرخش واریمکس استفاده گردید و عواملی مد نظر قرار گرفتند که مقدار ویژه آنها از یک، بزرگتر بودند. با توجه به نتایج به دست آمده از این آزمون، عامل نخست از بین دو عامل استخراجی با عنوان عامل "تبلیغ جاذبه ها" با مقدار ویژه ۰,۸۹ و عامل دوم با نام عامل "بسته های گردشگری ورزشی" با مقدار ویژه ۰,۸۰ استخراج شده است. همچنین در بین مولفه بازاریابی جاذبه های صنعت گردشگری ورزشی کشور با توجه به نتایج به دست آمده از تحلیل عاملی تاییدی در شکل ۱ و جدول ۲ بالاترین اهمیت مربوط به سوال ۵ یعنی شاخص «تبلیغ رویدادها و جاذبه ها پس از گرفتن میزبانی در جهت جلب گردشگران» با بار عاملی ۰,۸۸ و در بین مولفه بسته های گردشگری، بالاترین اهمیت مربوط به سوال ۱ یعنی شاخص «تشویق آژانس های گردشگری به استفاده از فعالیتهای ورزشی و تفریحی در بسته های گردشگری» با بار عاملی ۰,۷۵ بوده است.

شکل ۱: بارهای عاملی و خطاهای اندازه گیری سؤالات پرسشنامه

جدول ۳: میانگین، انحراف معیار و بارعاملی هر یک از عناصر بازاریابی گردشگری ورزشی

سؤالات	میانگین	انحراف معیار	بارعاملی
تشویق آژانس های گردشگری به استفاده از فعالیت های ورزشی و تفریحی در بسته های گردشگری	۴,۱۶	۰,۸۷۳	۰,۷۵
اطلاع رسانی و تبلیغ جاذبه های گردشگری ورزشی هنگام برگزاری رویدادها	۴,۲۵	۰,۷۳۶	۰,۵۴
تبلیغ بسته های گردشگری ورزشی طراحی شده ویژه قشرهای مختلف	۴,۱۳	۰,۹۲۷	۰,۷۳
بهره گیری مناسب از منابع مختلف اطلاع رسانی و تبلیغات	۴,۰۶	۰,۷۸۸	۰,۷۰
تبلیغ رویدادها و جاذبه ها پس از گرفتن میزبانی در جهت جلب گردشگران	۴,۲۹	۰,۸۰۱	۰,۸۸
شناخت بازارهای هدف و بخش بندی آنها	۳,۹۶	۰,۹۶۵	۰,۵۹
ایجاد برنامه جامع برای بازاریابی گردشگری ورزشی کشور	۴,۰۰	۰,۸۷۸	۰,۶۸
معرفی فرهنگ، آداب و رسوم و پیشرفت های همه جانبه	۴,۰۹	۰,۷۹۲	۰,۶۰
معرفی جاذبه ها به گردشگران ورزشی	۴,۴۱	۰,۶۶۷	۰,۶۶

بحث و نتیجه گیری

هدف از پژوهش حاضر، بررسی نقش رسانه های جمعی در بازاریابی گردشگری ورزشی از دیدگاه مدیران و کارشناسان ورزش، گردشگری و رسانه های ورزشی بود. یافته ای توصیفی نشان دهنده مناسب بودن نمونه آماری پژوهش برای هدف تحقیق است، زیرا از نظر سنی میانگین قابل قبولی دارند و به لحاظ مرتبط بودن نمونه آماری با زمینه گردشگری ورزشی اغلب در زمینه گردشگری و گردشگری ورزشی، اطلاعات قابل قبولی داشتند.

بر اساس یافته های حاصل از آزمون فریدمن مشخص شد که تلویزیون نسبت به رسانه های دیگر نقش بیشتری در بازاریابی گردشگری ورزشی دارد. تلویزیون به عنوان پر مخاطبترین رسانه، نقش مهمی در تبلیغات و بازاریابی دارد. تلویزیون با استفاده از قدرت صفحه نمایش خود می تواند شکاف زمانی ایجاد کند و به عنوان پنجره های رو به یک مقصد گردشگری برای گردشگرانی که می خواهند همزمان با استراحت در صندلی راحتی خود به بررسی شرایط فصول مختلف یک مقصد گردشگری در منزل خود بپردازند، باشد. همچنین به دلیل تکرار باز دیده های بیشماری که در برنامه های تلویزیونی صورت می گیرد، می توان استدلال کرد تصاویر و مفاهیم ارایه شده توسط این رسانه، بیشتر مورد قبول و پیگیری مخاطبان قرار می گیرد و به عنوان یک منبع اطلاعاتی گردشگری به دور از سوگیری و جانبداری مورد توجه می باشد. با رسانه تلویزیون می توان، فیلم ها و برنامه های تلویزیونی از مقاصد گردشگری مختلفی را در معرض تماشای مخاطبان قرار داد. بر اساس یافته رضا قلی (۱۳۸۹) فیلم ها و مجموعه های تلویزیونی در مقاصد گردشگری که به طور گسترده های پخش می شوند، برای جذب گردشگران بین مللی بسیار کارآمدند. تلویزیون، رسانه ای است که به راحتی در بیشتر جاها و برای همه قشرها، قابل استفاده است. این رسانه با ظرفیت پخش آگهی، نقش حساسی را در پیشرفت کیفیت کالاها و فعالیت اقتصادی برعهده دارد. آگهی های تبلیغاتی، روزانه پخش بسیاری از برنامه های تلویزیونی را پر کرده اند و منبع درآمد این شبکه ها هستند. یکی از متقاضیان این پخش آگهی ها، شرکت های مسافرتی و جهانگردی اند که سعی می کنند قابلیت مکان ها، رویدادها، هتل ها و... را از طریق پخش این آگهی ها به نمایش بگذارند. امروزه، تلویزیون به بزرگترین و بهترین ابزار پخش آگهی معروف است و استفاده از ظرفیت این رسانه بیش از دیگر رسانه ها در جذب گردشگر موثر است. این یافته با توجه به یافته رضایی (۱۳۹۰) که در آن تلویزیون را به عنوان ابزاری برای بازاریابی گردشگری عنوان کرده همسو و با یافته ظهرابی و همکاران (۲۰۱۲) که بهترین رسانه برای بازاریابی گردشگری را اینترنت عنوان کرده اند، غیر همسو می باشد. بر پایه این یافته، می توان با این رسانه به احداث شبکه های تلویزیونی اختصاصی گردشگری و گردشگری ورزشی در راستای بازاریابی و تبلیغ رویدادها و پتانسیل های گردشگری ورزشی همچنین آموزش و ترویج گردشگری با استفاده از برنامه های آموزشی، پرداخت.

با توجه به جدول شماره ۳ و یافته های آزمون فریدمن، بعد از تلویزیون، اینترنت و رسانه های نوین، جایگاه بعدی را در توسعه بازاریابی گردشگری ورزشی از دیدگاه آزمودنی ها داشت. در عصر حاضر بیشتر از هر زمان دیگری مردم برای جستجوی اطلاعات مربوط به سفر، برنامه ریزی مسافرت و خرید خدمات مسافرت از اینترنت استفاده می کنند (Buhalis & Law, 2008). اینترنت و رسانه های نوین با توجه به توان

ایجاد تغییر زبان، دسترسی گسترده جغرافیایی و زمانی برای مخاطبان خود توانسته است به عنوان یکی از موثرترین رسانه ها در عرصه بازاریابی گردشگری شود. تحقیقات زیادی تایید کننده این مطلب است که گردشگران در سفرهایشان بیشتر از تجربه هموعان خود تاثیر می پذیرند. این رسانه ها با فراهم آوردن امکان به روز رسانی نوشته ها، به اشتراک گذاری تصاویر و فایل های ویدیویی و ارسال نظر بینندگان، به یکی از پدیده های جذاب برای بازاریابان تبدیل شده است که در بازاریابی صنعت گردشگری نیز می تواند مورد استفاده قرار گیرد (Tony & Zhang, 2012). این یافته با توجه به یافته های رامونا^۱ و همکاران (۲۰۰۸) و بخشی از تحقیقات ظهرابی و همکاران (۲۰۱۲) که در دنیای مدرن امروزی اینترنت و رسانه های نوین را به خاطر دسترسی از همه جای دنیا به آن، در اولویت اول معرفی می کنند، همخوانی دارد (Ramona & et al, 2008) بر اساس یافته رامونا و همکاران (۲۰۰۸) در بحث گردشگری، قرار گرفتن در معرض جهانی نخستین و بیشترین اهمیت را دارد و یکی از بهترین ابزار و راه هایی است که می توان با استفاده از آن، صنعت گردشگری را در معرض جهانی قرار داد، رسانه ها هستند. در ادامه، این پژوهشگران عنوان کردند که تا نیمه سال ۱۹۹۰ تبلیغات و بازاریابی در گردشگری به طور کلی به آژانس های مسافرتی محدود می شد اما با پیشرفت علم و تکنولوژی و با به وجود آمدن رسانه های جمعی و همچنین لزوم تبلیغ و بازاریابی در سطح وسیعتر، گردشگری توانست با طراحی و ایجاد وب سایت ها، بازار خود را به خوبی گسترش دهد. پس بنا بر یافته های پژوهش و نتایج یافته های پژوهشگران دیگر، رسانه های تصویری، مناسبترین رسانه برای تبلیغ و اطلاع رسانی مباحث مربوط به گردشگری ورزشی هستند.

با توجه به جدول شماره ۳، مطبوعات از دیدگاه مدیران و کارشناسان ورزش در اولویت دوم و از دیدگاه مدیران و کارشناسان رسانه و گردشگری سومین اولویت را برای بازاریابی گردشگری ورزشی داشت. اطلاع رسانی به روش مکتوب یکی از قدیمیترین و متداولترین روش های اطلاع رسانی در گردشگری است. کتابچه ها، بروشورها، کاتالوگ ها و... رسانه های چاپی هستند که امروزه در گردشگری کاربرد زیادی دارند و به خاطر قابل حمل بودن یکی از ابزارهای مناسب تبلیغ و بازاریابی در منطقه ای محدود مناسب است. رسانه های مطبوعات و رسانه های چاپی انواع مختلفی دارند که هر کدام می تواند کارکرد- های متفاوتی داشته باشد. به عنوان مثال، کتاب که نوعی از مطبوعات به حساب می آید، بهترین ابزار آموزش و یادگیری مفاهیم گوناگون است یا بروشورها که به خاطر قابل حمل بودن مناسب ترین ابزار برای تبلیغ و بازاریابی در منطقه محدود مناسب است.

پیشنهاد می شود با ایجاد و تهیه نشریات، روزنامه ها، مجلات، کاتالوگ ها و بروشورهای تخصصی گردشگری ورزشی به معرفی جاذبه ها و رویدادهای مرتبط با گردشگری ورزشی پرداخت. این یافته با توجه به یافته جاوید (۱۳۹۱) که در پژوهش خود، بیشترین نقش مطبوعات را در توسعه گردشگری ورزشی در مولفه بازاریابی دانسته و عنوان کرده که کتابچه ها، بروشورها، کاتالوگ ها و... به خاطر قابل حمل بودن یکی از ابزارهای مناسب برای تبلیغ و بازاریابی در منطقه ای محدود مناسب هستند، همخوانی دارد و با یافته رضایی (۱۳۹۰) که رسانه تلویزیون را بهترین ابزار بازاریابی گردشگری و یافته ظهرابی و همکاران (۲۰۱۲) که اینترنت را بهترین ابزار بازاریابی گردشگری دانسته، غیر همسو می باشد.

با توجه به یافته های جدول شماره ۳، از دیدگاه هر سه گروه آزمودنی، رسانه رادیو کمترین نقش را در بازاریابی گردشگری ورزشی داشته است. رادیو برخلاف بسیاری از رسانه های دیگر که از لحاظ مکانی با محدودیت رو به روست و شنودگان آن ناچارند در محیط کوچکی چون سالن سخنرانی یا میدان عمومی جمع شوند، بیان رادیویی هیچ گونه محدودیتی ندارد و از مرکز فرستنده می توان شنودگان بیشماری از طبقات گوناگون اجتماعی را که در نواحی مختلف پراکنده اند، تحت تاثیر قرار داد. مخاطبان رادیو این امکان را دارند که در زمان انجام کارهای مختلف از آن بهره بگیرند. رادیو امروزه نه در قالب یک رسانه همگانی بلکه در قالب یک رسانه محلی به گروه های خاص، سرویس های خدماتی، آموزشی و تفریحی میدهد. همچنین از نظر سهولت دسترسی به گروه ها، هیچ رسانه دیگری توانایی رقابت با رادیو را ندارد. از طرفی با توجه به تعداد قابل توجه رویدادهای ورزشی، ورزش های محلی، استعدادهای طبیعی و جاذبه های متنوع گردشگری ورزشی، همچنین به دلیل زیاد بودن روزهای تعطیلی در کشور به ویژه در دو زمان مهم نوروز و تابستان می توان از این رسانه، در ارایه تبلیغات داخلی و خارجی برای به تصویر کشاندن امکانات، توانمندی ها، ظرفیت ها و جاذبه های بی نظیر گردشگری، گردشگری ورزشی و شناخت عمقی فرهنگ، خرده فرهنگ ها، تمدن، تاریخ و حیات اجتماعی، اقتصادی برای اطلاع رسانی و ایجاد انگیزه و جهت دهی به سفرهای گردشگران ورزشی از این رسانه بهرمنند شد. با توجه به نتایج حاصل از آزمون فریدمن، از دیدگاه پاسخ دهندگان، این رسانه نسبت به رسانه های دیگر، کمترین نقش را در بازاریابی گردشگری ورزشی دارد. شاید یکی از دلایلی که از دیدگاه پاسخ دهندگان، رادیو در مقایسه با رسانه های دیگر کمترین نقش را در بازاریابی گردشگری ورزشی داشت، کمبود فضای مربوط به گردشگری در رسانه صوتی باشد. با تهیه و پخش برنامه هایی رادیویی در زمینه های امکانات، توانمندی ها و جاذبه های گردشگری، رویدادهای ورزشی و ورزش های بومی محلی، ظرفیت هتل های کشور، مصاحبه با مسوولان، سرمایه گذاران و پرداختن به مشکلات گردشگری ورزشی، وضعیت مسیرهای حمل و نقل از جمله پروازها، خطوط زمینی و ریلی و... می توان به توسعه گردشگری ورزشی کمک کرد.

با توجه به یافته های آزمون تحلیل عاملی تاییدی در شکل ۱ و جدول شماره ۳ "تشویق آژانس های گردشگری به استفاده از فعالیت های ورزشی و تفریحی در بسته های گردشگری" با بار عاملی ۰,۷۵ در بخش عناصر مربوط به بسته های گردشگری بیشترین نقش را در توسعه بازاریابی گردشگری ورزشی داشت. با توجه به نتایج بدست آمده می توان با تبلیغ و اطلاع دهی به آژانس های گردشگری درباره فواید و اثرات ورزش و گردشگری ورزشی از طریق بروشورها، کاتالوگ ها، پوسترها و تبلیغ در دیگر رسانه ها درباره این صنعت، آژانس های گردشگری را تشویق به استفاده از گردشگری ورزشی در بسته های گردشگری کرد. این یافته با توجه به یافته معین فرد (۱۳۸۸) که این عامل را جزء مهم ترین عوامل و در اولویت بندی آن را بعد از "استفاده از تابلوها و بیل بوردها برای معرفی جاذبه ها" و با یافته جاوید و همکاران (۱۳۹۱) که در اولویت بندی آن را بعد از "بهره گیری مناسب و سریعتر از منابع مختلف اطلاعاتی و تبلیغاتی" دومین عامل معرفی کرده اند همسو و با توجه به یافته هنرور و همکاران که این عامل را در اولویت دهم عنوان کرده غیرهمسو می باشد.

دومین نقش رسانه ها در عامل بسته های گردشگری مربوط به گویند "تبلیغ بسته های گردشگری" بود. رسانه ها و روش های سنتی تبلیغی همه اقشار جامعه و با سنین مختلف را بطور یکسان تحت پوشش خود

قرار می دهند اما اقبال مختلف دارای تمایلات و خواسته های ویژه خود هستند. درست برعکس از طریق ابزارهای اطلاع رسانی نوین، امروزه مردم بیش از هر زمان دیگری می توانند به سرعت اخبار به روز شده را در هر جا که هستند از روی آی پدها، آیفون ها و دیگر ابزارهای دیجیتال قابل حمل دریافت کنند. این اطلاعات و گزارش های خبری بر صفحات کوچک مانند بیلبوردهای قابل حملی هستند که هر فردی بنا به سلیقه خود، شکلی متفاوت از آن را انتخاب می کند (Levinson, 2010).

سومین نقش رسانه ها در عامل بسته های گردشگری مربوط به گویهی "بهره گیری مناسب از منابع مختلف اطلاع رسانی و تبلیغات" است. هر یک از رسانه ها کارکرد و پتانسیل ویژه ای برای اطلاع رسانی و تبلیغ در یک منطقه به همراه کاربر خاص خود را دارند، به عنوان مثال رامونا و همکاران (۲۰۰۸) و ظهرا بی و همکاران (۲۰۱۲) در یافته های خود اینترنت و رسانه های نوین را در دنیای مدرن امروزی به خاطر دسترسی سریع و آسان از همه جای دنیا پر اهمیت ترین ابزار بازاریابی گردشگری معرفی می کنند. بنابراین از پتانسیل این رسانه در جهت تبلیغ و اطلاع رسانی سریع و بین ملی بهره برد یا از کتابچه ها، بروشورها، کانالوگ ها و... برای تبلیغات و اطلاع رسانی رویداد و پتانسیل های گردشگری ورزشی در یک منطقه محدود می توان استفاده کرد. "ایجاد برنامه جامع برای بازاریابی گردشگری ورزشی کشور"، "اطلاع رسانی و تبلیغ جاذبه های گردشگری ورزشی در زمان برگزاری رویدادها" و "شناخت بازارهای هدف و بخش بندی آنها" به ترتیب در اولویت های بعدی توسعه بازاریابی گردشگری نقش داشتند. با توجه به این که گردشگری ورزشی سریعترین رشد را در صنعت گردشگری دارد (Tao & Wall, 2009) (Hritz & Ross, 2010)، سازمان های فعال در زمینه بازاریابی گردشگری ورزشی باید خود را با تغییرات سریع این صنعت سازگار نمایند تا در بازار رقابتی بتوانند جایگاه خود را حفظ نمایند این امر لزوم استفاده هرچه بیشتر از پایگاه های اطلاعاتی، سیستم های جامع مدیریت اطلاعات و اینترنت را برای سازمان های مورد نظر نشان می دهد. فناوری اطلاعات و ارتباطات به واسطه ایجاد محیط اطلاعاتی برای هریک از مؤسسات توریستی و ایجاد ساختار اطلاعاتی متمرکز در بازاریابی گردشگری تأثیرگذار بوده است (کریمی و همکاران، ۱۳۹۰). همچنین با شروع و حتی اتمام رویداد ورزشی اطلاع رسانی در مورد جنبه های مختلف رویداد تمام نمی شود و همواره برگزارکنندگان رویدادهای ورزشی در زمان برگزاری و حتی پس از اتمام رویداد به دنبال ایجاد حس وفاداری در مشتریان رویدادها می باشند تا از این طریق در سال های آتی نیز بتوانند از مزایای ورود گردشگران به منطقه خود استفاده نمایند. تبلیغ و انتشار تصاویر، فایل های ویدیویی مربوط به صحنه های جذاب رویدادهای ورزشی و سایر جذابیت های رویدادها از جایگاه خاصی برخوردار است.

نقش رسانه ها در "تبلیغ رویدادها و جاذبه ها پس از گرفتن میزبانی در جلب گردشگران" مهمترین گویه مربوط به عامل تبلیغ جاذبه هاست. با تبلیغ و اطلاع دهی درباره رویدادها پس از گرفتن میزبانی، می توان به میزان استقبال از رویدادها و گردشگران ورزشی افزود. "معرفی جاذبه ها به گردشگران ورزشی" دومین اهمیت را در بازاریابی گردشگری ورزشی در عامل جاذبه های گردشگری داشت. یکی از اقداماتی که باید در زمینه توسعه این صنعت در ایران صورت گیرد، معرفی امکانات، قابلیت ها، توانمندی ها، جاذبه ها و امکانات مختلف گردشگری ورزشی کشور به مخاطبان داخلی و خارجی است. گردشگران به دنبال مقاصد جدید برای گذران اوقات فراغت خود هستند و رسانه ها با ایفای نقش موثر در پیشرفت کمی و کیفی در ابعاد گوناگون زندگی و توسعه ارتباطات از جوانب مختلف، طلایه داران این جنبش به شمار می روند. اقداماتی

مانند نیاز سنجی، ترغیب و خشنودی، آگاه سازی، ارتباطات موثر و بهره گیری از فناوری های نوین در حوزه رسانه است که بسیاری از کشورها را در زمره برترین ها در زمینه جذب گردشگر در جهان قرار داده است. بنابراین با تبلیغات و آگاهی دهی از طریق رسانه های جمعی و معرفی جاذبه های توریستی به گردشگران ورزشی می توان با توسعه این صنعت، به رشد اقتصادی و بهبود استانداردهای زندگی مردم کمک کرد.

نقش رسانه ها در "معرفی فرهنگ، آداب و رسوم و پیشرفت های همه جانبه" در جایگاه بعدی عامل تبلیغ جاذبه ها قرار داشت، همواره فرهنگ، آداب و رسوم یک جامعه از عوامل مهم در توسعه گردشگری بوده است و هر چه غنای فرهنگی جامعه مورد نظر بالا باشد و به تبع آن اطلاع رسانی مناسب در آن خصوص انجام گرفته باشد، استقبال گردشگران برای بازدید از آن منطقه افزایش خواهد یافت.

نتایج حاصل از پژوهش نشان می داد، اغلب پاسخ دهندگان به ترتیب تلویزیون و اینترنت و رسانه های نوین را نسبت به سایر رسانه ها برای توسعه گردشگری ورزشی ترجیح می دهند. به نظر می رسد هدف استفاده از این رسانه ها، کسب اطلاعات و ارتباط با جهان اطراف باشد. تلویزیون، اینترنت و رسانه های نوین از جمله ماهواره ها و شبکه های اجتماعی که به شکل بصری هستند، در ایجاد ذهنیت بسیار موثرتر از سایر رسانه ها عمل می کنند و جذابیت برنامه های ارایه شده از طریق این رسانه ها، از دیدگاه آزمودنی ها در توسعه گردشگری ورزشی بیشتر است. مستندات، اخبار، فیلم ها و... درباره جاذبه ها و رویدادهای ورزشی و به طور کلی ویژگی های مقصد گردشگری می تواند در ایجاد انگیزه سفر در گردشگری ورزشی در گردشگران ورزشی مناسب باشد.

با توجه به نتایج به دست آمده می توان از تلویزیون به لحاظ دسترسی راحت تر و بیشتر مردم و همچنین به لحاظ پوشش قرار دادن قشرهای مختلف جامعه در یک کشور و منطقه برای بازاریابی و ایجاد انگیزه در گردشگران ورزشی بهره برد. از طرفی می توان از اینترنت و رسانه های نوین، به خاطر دسترسی جهانی به آن و امکان استفاده از آن در زمان های دلخواه برای بازاریابی و شناساندن پتانسیل و جاذبه های ورزشی یک منطقه از آن بیشتر استفاده کرد.

منابع

- ابراهیم زاده، عیسی و یاری، منیر (۱۳۹۰) "مطالعه تطبیقی کارکردهای تأثیرگذار بر الگوهای رفتاری گردشگران در برنامه ریزی بازاریابی گردشگری ایران و آمریکا با استفاده از مدل SWOT". فصلنامه فضای گردشگری. سال اول، شماره ۱.
- اصفهانی، نوشین (۱۳۸۸) **جهانگردی ورزشی**. تهران: عصر انتظار
- امین بیدختی، علی اکبر و نظری، ماشالله (۱۳۸۸) "نقش بازاریابی در توسعه صنعت گردشگری". چشم انداز مدیریت. شماره ۳۲.
- جاوید، مجید (۱۳۹۱) "نقش رسانه های جمعی در توسعه گردشگری ورزشی". پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران.
- جاوید، مجید و اسدی. حسن و گودرزی، محمود و محمدی ترکمانی، احسان (۱۳۹۱) "نقش اینترنت و رسانه های نوین در بازاریابی گردشگری ورزشی". پژوهش های کاربردی در مدیریت ورزشی. دوره ۱، شماره ۳.
- حیدری، اصغر، (۱۳۸۴) "بررسی نقش رسانه ها در شناسایی گردشگران ایرانی و خارجی". نشریه تخصصی مطالعات رسانه ای.
- حیدری، رحیم (۱۳۸۷) **مبانی برنامه ریزی صنعت گردشگری**. تهران: انتشارات سمت
- رضا قلی، بهنام (۱۳۸۹) "مروری بر اثرات رسانه ها بر گردشگر". فصلنامه پژوهش های ارتباطی. سال هفدهم، شماره ۴ (پیاپی ۶۴).
- رضایی، نسیم (۱۳۹۰) "بررسی نقش رسانه های ارتباط جمعی در توسعه گردشگری شهر تهران با تاکید بر تولیدات بصری". پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران.
- رنجبریان، بهرام و زاهدی، محمد (۱۳۸۹) "بازاریابی گردشگری". نشر چهار باغ، چاپ چهارم
- طلوعی، اشلقی (۱۳۸۹) "نقش رسانه های جمعی در توسعه ورزش شهروندی". (همگانی) فصلنامه مطالعات مدیریت شهری. سال دوم، شماره دوم.
- غلامی، علی (۱۳۹۰) "برنامه ریزی راهبردی در جهت توسعه گردشگری شهر بابلسر". پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران.
- فرجی سبکبار، حسنعلی و آزادی قطار، سعید و رضایی، عبدالعلی (۱۳۹۰) "بررسی قابلیت های Google Maps API در بازاریابی گردشگری و برنامه ریزی سفر (مطالعه موردی: مناطق نمونه گردشگری حوزه رویان)
- قاسمی، حمید و تجاری، فرشاد و کشکر، سارا (۱۳۸۹) "فعالیت های رسانه ای در ورزش". تهران: انتشارات با مداد کتاب.
- کریمی، جعفر و محبوب فر، محمدرضا و عطایی، محمد و قنبری، شهربانو و عطایی، ابوالفضل (۱۳۹۰) "نقش رسانه و فناوری اطلاعات در توسعه پایدار گردشگری". هفتمین کنفرانس بین مللی روابط عمومی.
- کاتلر، فیلیپ. آرمسترانگ، گری. (۱۳۸۵). "اصول بازاریابی". بهمن فروزنده. تهران: انتشارات نشر

آموخته

- محرم زاده، مهرداد (۱) اصول و مبانی گردشگری ورزشی. اورمیه: جهاد دانشگاهی
- مرادی، مهدی و هنری، حبیب و احمدی، عبدالحمید (۱۳۹۰) "بررسی نقش چهارگانه رسانه های ورزشی در توسعه فرهنگ ورزش همگانی". مدیریت ورزشی.
- مظفری، سید امیراحمد و قره، محمدعلی و (۱۳۸۴) "وضعیت ورزش همگانی ایران و مقایسه آن با چند کشور منتخب جهان". فصلنامه حرکت. شماره ۶.
- معین فرد، محمد رضا (۱۳۸۷) "وضعیت صنعت گردشگری ورزشی در ایران و ارایه مدل توسعه". رساله دکتری، دانشگاه تربیت معلم تهران.
- مهدویان مشهدی، مریم و همتی نژاد، مهرعلی و احمدی، عبدالحمید و احسانی، محمد (۱۳۹۱) "مقایسه وضع موجود و مطلوب نقش رادیو، تلویزیون و مطبوعات در ورزش بانوان از دیدگاه صاحب نظران". فصلنامه پژوهش های ارتباطی. شماره ۶۹.
- نوبخت ساربان، فرزاد (۱۳۸۷) "بررسی و توصیف عوامل توسعه گردشگری ورزشی در استان اردبیل". پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور تهران.
- هنرور، افشار و غفوری، فرزاد و فرزاد، فرزام و شریفیان، اسماعیل (۱۳۸۶) "عوامل مهم در بازاریابی گردشگری ورزشی در ایران". نشریه المپیک. زمستان ۱۳۸۶، شماره ۴۰.
- هنری، حبیب و احمدی، عبدالحمید و مرادی، مهدی (۱۳۹۱) "بررسی عوامل مؤثر نقش های اطلاع رسانی، مشارکت اجتماعی، آموزش و فرهنگ سازی رسانه های ورزشی در توسعه ورزش قهرمانی". مدیریت ورزشی. شماره ۱۲، ص ۱۴۵-۱۲۷.
- Biddiscombe, R. (2004) **The business of sport tourism report**. Sport Business Group.
- Brown, K.G. (2009) **Island tourism marketing: music and culture**. International Journal of Culture, Tourism and Hospitality Research, 3(1), 25-32.
- Buhalis, D., & Law, R. (2008) **Progress in information technology and tourism management: 20 years on and 10 years after the Internet—The state of eTourism research**. Tourism Management, 29(4), 609-623.
- Crouch, D. (2005) **The media and the tourist imagination: convergent cultures** (Vol. 7): Routledge.
- Funk, D. C., & Bruun, T. J. (2007) **The role of socio-psychological and culture-education motives in marketing international sport tourism: A cross-cultural perspective**. Tourism Management, 28(3), 806-819.
- Gibson, H.J., Attle, S.P., & Yiannakis, A. (1998) **Segmenting the active sport tourist market: A life-span perspective**. Journal of vacation marketing, 4(1), 52-64.
- Hritz, N., & Ross, C. (2010) **The perceived impacts of sport tourism: an urban host community perspective**. Journal of Sport Management, 24(2), 119-138.

- Kaplanidou, K., & Vogt, C. (2006) **A structural analysis of destination travel intentions as a function of web site features**. Journal of Travel research, 45(2), 204-216.
- Laimer, P., & Weiss, J. (2009) **Portfolio Analysis (PFA) as a strategic tool for tourism policy: an integrated analysis of overnight data**. Tourism Review, 64(1), 17-31.
- Levinson, P. (2010) **What's Newer than New New Media**. 2.
- Mercille, J. (2005) Media effects on image: The case of Tibet. Annals of Tourism Research, 32(4), 1039-1055.
- Ramona G, Gheorghe P, Roxana N. **Comparing The Effectiveness Of The Web Site With Traditional Media In Tourism Industry Marketing**. Annals of the University of Oradea, Economic Science Series. 2008;17(4):116
- Standeven, J., & De Knop, P. (1999) **Sport tourism**: Human Kinetics Publishers.
- Street, Priory. (2007). **Developing a framework for the study of tourism and the media**. CULTURE, TOURISM AND THE MEDIA, 80.
- Tao, T. C. H., & Wall, G. (2009) **Tourism as a sustainable livelihood strategy**. Tourism Management, 30(1), 90-98.
- Tony, S., & Zhang, E. Y. (2012) **Analysis of Blogs and Microblogs: A Case Study of Chinese Bloggers Sharing Their Hong Kong Travel Experiences**.
- Wolfe, R., Meenaghan, T., & O'Sullivan, P. (2002) **The sports network: insights into the shifting balance of power**. Journal of Business Research, 55(7), 611-622.
- Zohrabi, F., SharifiMoghadam, M., Rooham, M., & Shahsavari, A. (2012) **The role of different media kinds in attracting financial support for Iran's athletic development**.

تأثیر حرکات اصلاحی برانعطاف پذیری و دستگاه قلبی و تنفسی دختران نوجوان دارای اسکولیوز

یحیی سخنگویی^۱
فریبا محمدیان^۲
مژگان زیوریان^۳

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۲/۱۰/۲۳

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۲/۱۱/۲۶

پژوهش حاضر با هدف تأثیر حرکات اصلاحی بر تغییرات دستگاه قلبی و تنفسی و انعطاف پذیری دختران نوجوان دارای اسکولیوز انجام شد. بدین منظور، ۳۰ دانش آموز از بین مراجعان کانون حرکات اصلاحی اداره آموزش و پرورش منطقه ۴ شهر تهران با دامنه سنی ۱۶-۱۳ سال انتخاب شدند. اندازه گیری انعطاف پذیری با تست نشست و خم شدن به جلو و دستگاه قلبی و تنفسی با تست دو نیمه کوپر صورت گرفت. آزمون شونده ها به مدت شش هفته و در هر هفته چهار جلسه به مدت یک ساعت و نیم در برنامه تمرینات اصلاحی شرکت کردند. بعد از اتمام برنامه جهت تشخیص معنیدار بودن میزان تأثیر حرکات اصلاحی بر متغیرهای وابسته و برای مقایسه اطلاعات قبل و بعد از انجام حرکات اصلاحی از آزمون t زوج و به منظور تحلیل اطلاعات آماری از نرم افزار آماری 16spss استفاده شد. نتایج تجزیه و تحلیل داده ها نشان داد بین متغیر دستگاه قلبی و تنفسی و انعطاف پذیری قبل و پس از تمرین، اختلاف معناداری وجود داشت ($p > 0.05$). در کل می توان نتیجه گیری کرد انجام حرکات اصلاحی سبب بهبود دستگاه قلبی و تنفسی و انعطاف پذیری در دختران اسکولیوتیک می شود.

واژگان کلیدی: اسکولیوز، حرکات اصلاحی، دستگاه قلبی و تنفسی و انعطاف پذیری

۱. استادیار دانشکده توانبخشی تهران

۲. استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد قزوین

۳. کارشناس ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد اسلامشهر (نویسنده مسئول)

مقدمه

ستون فقرات، بخش بسیار مهمی از چهارچوب اسکلتی بدن است که به شکل حرف S کشیده شده است. این ستون، حمایت اصلی از بدن را در فعالیت های مختلف به عهده دارد و نقش اصلی در حفظ راستای قامت را ایفا می کند. از آنجا که عملکرد این ساختار استخوانی بستگی به عملکرد عضلات و اعصاب مربوط دارد، لذا انحراف ستون فقرات سبب ایجاد علایمی از قبیل کاهش انعطاف پذیری ستون فقرات، کاهش قدرت عضلات اکستنسور پشت، نامتقارن شدن خط کمر، غیر قرینگی شانه و ران و کتف، کاهش دامنه حرکتی خم شدن جانبی، ظاهر ناخوشایند، خستگی وضعیتی اختلال در رشد، اختلال در راه رفتن، فشار روی ریشه های عصبی، تنگی کانال نخاعی، درد پشت و کمر می شود (باریوس و همکاران ۲۰۰۶). افرادی که از قدرت، استقامت و انعطاف پذیری تعادل عضلانی مناسبی برخوردارند، کمتر در معرض ناهنجاری های ستون فقرات قرار می گیرند. بنابراین فقر حرکتی، عدم فعالیت و نیز حرکات بدنی بیش از اندازه در طولانی مدت، منجر به کاهش و حتی از بین رفتن قدرت و استقامت تعادل عضلانی می گردد. از این رو عضلات قادر به حفظ و نگهداری قامت طبیعی بدن نخواهد بود و فرد در معرض اختلالات جسمانی ناشی از تغییر شکل طبیعی استخوان ها و بروز ناهنجاری های وضعیتی قرار می گیرد. (سخنگویی و همکاران، ۱۳۹۱). شایع ترین تغییر شکل ستون فقرات، اسکولیوز است. اسکولیوز یکی از تغییر شکل های شایع ستون فقرات در نوجوانان و بزرگسالان است که اولین بار توسط بقراط به عنوان انحنای غیرطبیعی در ستون فقرات معرفی شد. اسکولیوز، عبارت است از انحراف جانبی و چرخشی یکسری از مهره ها از خط میانی محور ستون فقرات (کارگرفرد، ۱۳۸۸).

اسکولیوز نوجوانان، شایع ترین فرم اسکولیوز است و شامل بیش از ۷۰ درصد موارد است. اسکولیوز یکی از تغییر شکل های شایع در کودکان، نوجوانان و بزرگسالان است. این تغییر شکل در کودکان، اهمیت زیادی دارد، زیرا با رشد کودکان این تغییر شکل هم افزایش پیدا کرده و مشکلات بسیاری مانند تنفسی، عضلانی، مفصلی و ظاهری برای آنها ایجاد می کند. تغییر شکل های اسکولیوز اگر به موقع، زیر نظر قرار بگیرند و اقدامات لازم برایشان صورت پذیرد، از تشدید آنها جلوگیری شده و تا حد زیادی هم اصلاح می گردند. این تغییر شکل بیشتر زمینه ارثی دارد و در زندگی روزمره هم وضعیت های نادرست در هنگام نشستن، راه رفتن و کارکردن و همچنین در مورد نوجوانان حمل نادرست کیف و کتاب و انجام تکلیف مدرسه می تواند زمینه ساز آن شود. (آنتونی، ۲۰۰۵) بین شیوع اسکولیوز و جنس، ارتباط وجود دارد. در درجات پایین شیوع در هر دو جنس برابر است ولی هرچه درجه انحنای بیشتر می شود، شیوع آن در دخترها بالاتر می رود؛ طوری که در موارد بالاتر شیوع در دختران بیشتر از پسران است. (دانشمندی و همکاران ۱۳۸۴). یکی از دستگاه های حیاتی بدن که در اثر وضعیت غیرطبیعی ستون فقرات دچار اختلال می گردد، دستگاه تنفس است. کوتاه شدن عضلات تنفسی باعث کاهش حجم قفسه سینه می شود و به دنبال آن حجم شش ها کاهش می یابد. این عامل سبب کم شدن تبادلات گازی در سیستم گردش خون و تنفس می گردد که در نتیجه آن گازکربنیک کمتری دفع و اکسیژن کمتری هم جذب می شود. بر اساس مقدمه بالا و با استناد بر یافته های تحقیقاتی در مورد ارتباط تغییرات ستون فقرات، اثر آن بر دستگاه تنفسی و نیز تأثیر پذیری ساختارهای عضلانی لیگامنتی از تحرک و فعالیت بدنی نقش ورزش درمانی و به عبارت دقیقتر، حرکات اصلاحی و درمانی در پیشگیری و

اصلاح عارضه مذکور بارزتر می‌شود. (دانشمندی و همکاران، ۱۳۸۳ و محبوبه کربلایی، ۱۳۸۹). با بررسی تاثیر حرکات اصلاحی بر انعطاف پذیری و قدرت در دختران نوجوان اسکولیوتیک وضعیتی، نشان داد انجام تمرینات اصلاحی موجب بهبود انعطاف پذیری و قدرت و بیشینه اکسیژن مصرفی دختران اسکولیوتیک می‌شود. کاتسوشی و همکاران (۲۰۰۵) میزان انعطاف پذیری ستون فقرات در خم شدن به طرفین را بررسی کردند؛ مشخص شد ۵۸/۹ درصد افراد مبتلا به اسکولیوز، کاهش انعطاف پذیری به طرفین را نشان می‌دهند. بعد از جراحی، تفاوت معنی داری در میزان انعطاف پذیری ستون فقرات با قبل از عمل به دست آمد. مارگاناتو و همکارانش (۲۰۰۵) با مطالعه تاثیر تمرینات اصلاحی بر هشت دختر و پسر ۱۸-۱۲ سال مبتلا به اسکولیوز که از قالب گچی استفاده می‌کردند، دریافتند که قالب گچی، سبب کاهش عملکرد تنفسی و کاهش میزان مصرف اکسیژن به ازای هر ضربه قلب می‌شود.

این محققان نتیجه گرفتند که تمرینات اصلاحی در حین استفاده از ارتز عوارض فوق را بهبود می‌بخشد. اتمن و همکارانش (۲۰۰۵) تاثیر حرکت درمانی بر درمان اسکولیوز را بررسی کردند. آنها زاویه کب، ظرفیت حیاتی قدرت عضله بیماران را قبل و بعد از حرکت درمانی اندازه گیری کردند. نتایج مطالعه نشان داد که حرکت درمانی تاثیر مثبتی بر زاویه کب، ظرفیت حیاتی، قدرت اشکالات وضعیتی داشته است. لیتل آدم (۲۰۰۹) خصوصیات بافت نرم را بر انعطاف پذیری ستون فقرات در بیماران اسکولیوز بررسی شد؛ آنها خاطر نشان کردند کاهش در فیبرهای کلاژن دیسک سفتی لیگامانی سبب کاهش انحناء اسکولیوز می‌شود و کاهش کلاژن دیسک به میزان ۴۰ درصد سبب افزایش ستون فقرات می‌شود. (براکیلونا، ۲۰۱۱). نتایج بررسی اسکولیوز در سن مدرسه نشان داد، افراد دارای اسکولیوز دچار اختلال تنفسی بوده و اغلب آنها کمر درد دارند و تحقیقات گویای آن بود که اسکولیوز در سن مدرسه مستعد وقوع در بزرگسالی است. (برانکو، ۲۰۱۲) به بررسی تاثیر مقدار زاویه ای اسکولیوز و طول منحنی در ظرفیت فیزیکی دختران مبتلا به اسکولیوز پرداخت. او به این نتیجه رسید که بیشتر اکسیژن مصرفی در دخترانی که دارای اسکولیوز بودند به مقدار قابل توجهی پایین تر از افراد سالم است به خصوص در دخترانی که بیش از ۹ مهره کجی دارند. (پالماباس، ۲۰۱۲) پژوهشی درباره تاثیر مفید تمرینات هوازی در نوجوانان دارای اسکولیوز انجام داد که نشان داد این تمرینات سبب افزایش توان هوازی و توان بدن و افزایش ظرفیت قلبی و تنفسی و کم شدن انحناء به میزان ۱۷ درجه شده است. بنابراین با توجه به این که اغلب، ناهنجاری در دختران بیشتر از پسران است و نیز با توجه به مستعد بودن زمینه های ابتلای دختران به ناهنجاری های ستون فقرات و محدودیت اجتماعی مرتبط با فعالیت های حرکتی و ورزشی آنها، توجه جدیتر به برنامه های غربالگری، تجویز حرکات اصلاحی و فراهم آوردن زمینه های فعالیت بدنی آنان ضروری به نظر می‌رسد. همچنین این بیماری در برخی موارد با گذر زمان بدتر شده و می‌تواند سبب ظاهر غیر قرینه، مشکلات و محدودیت حرکتی و گاهی سبب تداخل در فعالیت قلب و ریه شود و از سوی دیگر جراحی آن عوارضی بسیار چون: خونریزی و محدودیت حرکتی دائمی، کاهش کیفیت زندگی، دردهای پشت و کمر و آرتروز های زودرس در پی دارد (باریوس، ۲۰۰۶).

روش پژوهش

مطالعه شبه تجربی حاضر، یک کارآزمایی بالینی از بین دختران ۱۳ تا ۱۶ سال دارای اسکولیوز است. ابتدا ۳۰ نفر مبتلا به اسکولیوز وضعیتی، بعد از غربالگری و معاینه از بین مراجعان کانون حرکات اصلاحی اداره آموزش و پرورش منطقه ۴ تهران، به صورت تصادفی انتخاب شده و با رضایت کامل فرم سلامتی را تکمیل نمودند و با اطمینان از نداشتن بیماری یا ناراحتی قلبی عروقی، به منظور اجرای پیش آزمون های مورد نظر به محل آزمون دعوت شدند. بعد از اندازه گیری ضربان قلب استراحت قد و وزن، با نحوه اجرای آزمون آشنا شدند و پیش آزمون شامل، ارزیابی دقیق وضعیت اسکولیوز از طریق صفحه شطرنجی انجام شد. برای اندازه گیری انعطاف پذیری ستون فقرات فرد می نشیند، زانوها را صاف و مچ پاها را در وضعیت ۹۰ درجه قرار می دهد. یک جعبه جلوی پا فرد قرار داده می شود که روی آن، خط کشی ثابت شده است؛ فرد تنه و ران را خم کرده و دست ها را جلو آورده، روی خط کش قرار می دهد. عدد واقع در انتهای انگشت میانی خوانده شده و این گونه اندازه گیری دستگاه قلبی و تنفسی با تست دو نیمه کوپر اجرا شد. سپس آزمودنی ها به مدت شش هفته، هر هفته چهار جلسه یک ساعت ونیمی در برنامه تمرینات اصلاحی شرکت کردند. در این پژوهش، برای بررسی داده ها از نرم افزار spss نسخه ۱۶ استفاده شد و نیز برای مشاهده تأثیر متغیر مستقل بر متغیرهای وابسته از آزمون تی زوجی بهره گیری شد.

یافته های پژوهش

جدول ۱: مشخصات فیزیکی افراد شرکت کننده در آزمون (میانگین $\pm$ انحراف معیار)

سن	وزن (کیلوگرم)	قد (متر)	فراوانی
۱۴/۴۳ $\pm$ ۱/۱۰	۵۷ / ۴۳ $\pm$ ۴/۷	۱۵۸/۸۳ $\pm$ ۴/۴۴	۳۰ نفر

جدول ۲: نتایج آزمون t زوج متغیر استقامت قلبی و تنفسی

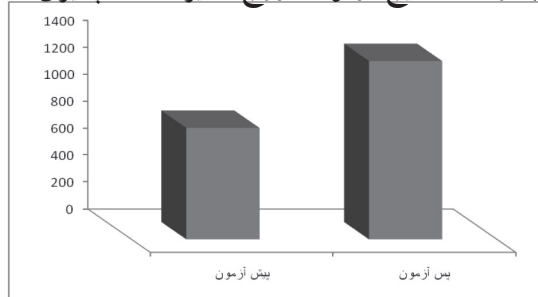
متغیر	قبل از آزمون میانگین (انحراف معیار)	بعد از آزمون میانگین (انحراف معیار)	درجه آزادی	t	سطح معنی داری
استقامت قلبی و تنفسی	$\pm \pm ۱۱۰/۳۰$ ۸۲۸/۳۳	$\pm \pm ۱۳۲۵$ / ۱۶۹۰/۰۱	۲۹	-۱/۶۲	۱۱۴%

آزمون زوج t نشان داد که میانگین استقامت قلبی و تنفسی قبل از انجام حرکات اصلاحی ۸۲۸/۳۳ بوده

که بعد از انجام حرکات اصلاحی به ۱۳۲۵ رسیده است و این اختلاف از نظر آماری معنی دار شده است.

نمودار میانگین میزان استقامت قلبی و عروقی

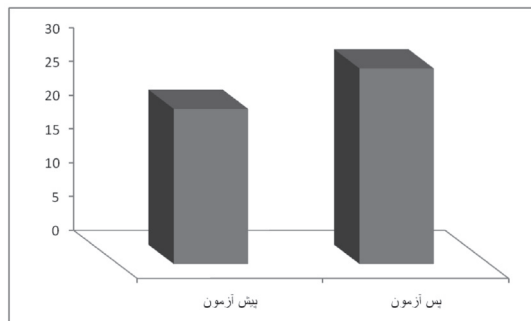
جدول ۳: نتایج آزمون t زوج متغیر انعطاف پذیری

متغیر	قبل از آزمون میانگین (انحراف معیار)	بعد از آزمون میانگین (انحراف معیار)	درجه آزادی	t	سطح معنی داری
انعطاف پذیری	۲۳/۱۷ ± ۷/۷۴	۲۸/۰۷ ± ۸/۴۴	۲۹	-۱۲/۱۸	/۰۰

آزمون زوج t نشان داد که میانگین انعطاف پذیری قبل از انجام حرکات اصلاحی ۲۳/۱۷ بوده و بعد از انجام حرکات اصلاحی به ۲۸/۰۷ رسیده است که این اختلاف از نظر آماری معنی دار شده است. برای مقایسه اطلاعات قبل و بعد از انجام حرکات اصلاحی و بررسی متغیر مستقل بر وابسته از آزمون تی زوجی استفاده شد.

نمودار میانگین میزان انعطاف پذیری ستون فقرات

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی تأثیر یک دوره حرکات اصلاحی بر انعطاف پذیری و دستگاه قلبی و تنفسی دختران نوجوان ۱۶-۱۳ مبتلا به اسکولیوز انجام شده است. بعد از ارایه حرکات اصلاحی به مدت ۶ هفته هر هفته ۴ جلسه یک ساعت ونیمی از میزان شدت اسکولیوز آزمودنی‌های مورد مطالعه کاسته شده و ضمناً میزان فاکتورهای دستگاه قلبی و تنفسی و انعطاف پذیری افراد مورد مطالعه با استناد به نتایج پس آزمون و مقایسه آن با نتایج پیش آزمون، افزایش معنی داری یافته بود (محبوبه کربلایی، ۱۳۸۹).

بررسی تأثیر حرکات اصلاحی بر انعطاف پذیری و قدرت و بیشینه اکسیژن مصرفی در دختران نوجوان اسکولیوتیک وضعیتی نشان داد انجام تمرینات اصلاحی موجب بهبود انعطاف پذیری و قدرت و بیشینه اکسیژن مصرفی دختران اسکولیوتیک می‌شود. نتایج تحقیق ما با این تحقیق همخوانی دارد، چرا که بیشینه اکسیژن مصرفی قبل از حرکات اصلاحی کاهش را نشان می‌دهد ولی به دنبال حرکات اصلاحی تغییراتی در بیشینه اکسیژن مصرفی در جهت مثبت مشاهده می‌شود. اتمن و همکارانش (۲۰۰۵) تأثیر حرکت درمانی بر درمان اسکولیوز را بررسی کردند و به این نتیجه رسیدند که ظرفیت حیاتی این بیماران به دنبال حرکات اصلاحی بهبود یافته و نتایج تحقیق ما با این تحقیق همسوست. در تحقیق ما بیشینه اکسیژن مصرفی افزایش یافته و اتساع قفسه سینه بهبود پیدا کرد و این گویای تأثیرات مثبت بر عملکرد تنفسی است.

برانکو (۲۰۱۲) به بررسی تأثیر مقدار زاویه‌های اسکولیوز و طول منحنی در ظرفیت فیزیکی دختران مبتلا به اسکولیوز پرداخت و نتایج به دست آمده به این صورت بود که حداکثر اکسیژن مصرفی در دخترانی که دارای اسکولیوز بودند به مقدار قابل توجهی پایین تر از افراد سالم است؛ بخصوص در دخترانی که بیش از ۹ مهره کجی دارند. نتایج ما با این تحقیق کاملاً همخوانی دارد.

انعطاف پذیری، توانایی بافت های اطراف مفصل، در تسلیم شدن به استرچ (کشش) و سپس ریلکس شدن (شل شدن) است. انعطاف پذیری تحت تأثیر برخی عوامل دستخوش تغییر می‌شود که می‌توان به تغییر شکل‌ها و قرارگیری مفصل در یک وضعیت ثابت اشاره نمود. بافت های نرم ممکن است به دو صورت دچار تغییر شده و انعطاف پذیری را تحت تأثیر قرار دهند. یکی کوتاهی کم و قابل اصلاح است که محدودیت حرکتی کمی هم به دنبال دارد و دیگری کوتاهی شدید است که معمولاً از نوع ثابت بوده و قابل اصلاح به روش های معمولی نیست و تنها از راه جراحی، درمان می‌شود. میزان کوتاهی عضلانی در افراد اسکولیوزی تحت تحقیق ما، از نوع قابل اصلاح می‌باشد، چون اسکولیوز از نوع وضعیتی است. انجام یک دوره حرکات اصلاحی منجر به بهبود انعطاف پذیری در گروه تحقیق گردید و این نشانگر عکس العمل عضلات به تعدادی تمرین منظم است که انعطاف پذیری آنها بهبود می‌یابد و از طرفی چون بیماران اسکولیوزی از نوع وضعیتی (عملکردی) بودند، لذا کوتاهی عضلات از نوع ثابت نبوده و به نظر می‌رسد بهتر به حرکات اصلاحی جواب داده‌اند. همچنین حرکات اصلاحی منجر به بهبود تحرک در ستون فقرات شده است و این بر انعطاف پذیری موثر واقع می‌شود. لیتل آدام (۲۰۰۹) خصوصیات بافت نرم را بر انعطاف پذیری ستون فقرات در بیماران اسکولیوز بررسی کرد و مشخص شد که کاهش در فیبرهای کلاژن دیسک سفتی لیگامانی سبب کاهش انحنای اسکولیوز

می‌شود. کاهش کلاژن دیسک به میزان ۴۰ درصد سبب افزایش ستون فقرات می‌شود. نتایج ما با این تحقیق همخوانی دارد. در تحقیق ما نیز، افزایش انعطاف پذیری ستون فقرات بعد از حرکات اصلاحی دیده شده است.

با توجه به این که اسکولیوز، معمولاً قبل از ۱۴ سالگی نمایان می‌شود و میزان شیوع آن ۱/۹ درصد است و ۲ تا ۳ درصد بالغان را درگیر کرده (سخنگویی، ۱۳۹۱) در سنین ۱۶-۱۰ سال بیشترین بروز را دارد. در دخترانی که هنوز به سن بلوغ نرسیده‌اند، خطر پیشروی به سمت درجات بالای اسکولیوز بیشتر از دختران بالغ است (بهریزی، ۱۳۹۲). بنابراین با توجه به نتایج برآمده از این پژوهش به دلیل مستعد بودن زمینه‌های ابتلای دختران به ناهنجاری‌های ستون فقرات و نیز محدودیت اجتماعی مرتبط با فعالیت‌های حرکتی و ورزشی آنها، توجه جدی‌تر به برنامه‌های غربالگری و تجویز حرکات اصلاحی و فراهم آوردن زمینه‌های فعالیت بدنی آنان ضروری به نظر می‌رسد. می‌توان در مدارس و باشگاه‌های ورزشی برای جلوگیری از شیوع بالای ناهنجاری‌های وضعیتی برنامه‌ای پیش گرفت تا هر گروه از دانش‌آموزان و ورزشکارانی که احتمالاً دچار بعضی از ناهنجاری‌های ستون فقرات هستند، برنامه‌های تمرینی خاصی داشته باشند، زیرا در افرادی که دارای اسکولیوز هستند کاهش استقامت قلبی و تنفسی و انعطاف پذیری به دلیل فقدان تمرینات ورزشی است. به همین منظور انجام ورزش‌های مرتبط با فاکتورهای مورد نظر برای تقویت عضلات ضعیف، توصیه می‌شود. بنابراین پیشنهاد می‌شود:

۱- با توجه به این که تمرینات اصلاحی ارایه شده در این پژوهش نیاز به امکانات و تجهیزات خاصی ندارد، معلمان و مربیان ورزش می‌توانند از این حرکات در ساعات ورزش استفاده کنند.

۲- با توجه به اهمیت و عوارض متعددی که ناهنجاری‌های وضعیتی می‌توانند در سنین بالا ایجاد کنند، شناسایی و درمان به موقع این ناهنجاری‌ها، کاملاً عاقلانه به نظر می‌رسد.

۳- می‌توانیم نتایج به دست آمده در این پژوهش و معیندار بودن تغییرات فاکتورهای آمادگی جسمانی را به معلمان ورزش مدارس برای اجرای تمرینات اصلاحی دانش‌آموزان مبتلا به اسکولیوز وضعیتی پیشنهاد دهیم.

۴- سنجش فاکتورهای آمادگی جسمانی به عنوان شاخصی در پیشرفت اصلاح ناهنجاری‌های ستون فقرات، استفاده شود.

منابع

- سخنگویی، یحیی و همکاران (۱۳۹۱) "حرکات اصلاحی در اسکولیوز". تهران: انتشارات بامدادکتاب
- بهروزی، احمدرضا و همکاران (۱۳۹۰) "شیوع اسکولیوز در دانش آموزان ۹-۱۶ ساله دختر و پسر شهر اراک". مجله دانشگاه علوم پزشکی اراک. جلد ۱۶. شماره ۱ (۱۵-۱۰)
- دانشمندی، حسن و همکاران (۱۳۸۴) "بررسی مقایسه ای ناهنجاری های ستون فقرات پسران و دختران دانش آموز". نشریه حرکت. شماره ۲۳. (۱۵۶-۱۴۳)
- دانشمندی، حسن و همکاران (۱۳۸۴) "بررسی تغییرات کیفی و ظرفیت حیاتی متعاقب یک برنامه اصلاحی". نشریه حرکت، شماره ۲۲، (۸۵-۷۶)
- کارگرفرد، مهدی و همکاران (۱۳۸۸) "بررسی انحنای ستون فقرات در دانشجویان دانشگاه اصفهان". شماره ۱۰۲. (۷۷۵-۷۶۲).
- کربلایی، محبوبه و همکاران (۱۳۸۹) "بررسی تأثیر حرکات اصلاحی برانعطاف پذیری و قدرت در دختران نوجوانان دارای اسکولیوتیک وضعیتی". نشریه پژوهشی توانبخشی. دوره یازدهم شماره ۴ (۴۶-۴۳)

- Anthony. HerringTachdjians(2005) **pediatric Orthopedics**. First Edition.W.B Saunders; pp: 213– 321.
- Baldwin MED. (2005) **Analyzing and correcting posture and body physical activity**. 4-102.
- Barrios C, Lagufa M., Maruenda JI, Pérez-Encinas C. (2006) **Significant ventilatory functional restriction in adolescents with mild or moderate scoliosis during maximal exercise tolerance test**. 1512,13
- Barcelon. (2011).**Some long-term effects of scoliosis diagnosed at school age**.19-21 Ma.
- Barcelona(2012) **Study on the impact of the angular value of scoliosis, the number and length of the curves physical capacity of affected girls**.35-42
- Gaeini A, Rajabi H. [**Physical fitness (Persian)**] Tehran. SamtPublication; 2007, pp: 173-177
- KATSUSHI T,et al(2005) A. **Assessment of flexibility of scoliosis by the fulcrum Bending**. Spin Deformty,20,16-19
- Nigrini S (2008) **physical exercises as a treatment for in adolescent idiopathicscoliosis**. A systematic review.6,227-235.

- Little JP, Adam CJ. (2009) **The effect of soft tissue properties on spinal flexibility in scoliosis: Biomechanical simulation of fulcrum bending.** Spine 2009; 15; 34(2): E76-82
- Otman S. (2005) **The efficacy of Schroths 3– dimensional exercise therapy in the treatment of adolescent idiopathic scoliosis.** 173-199.
- Paloma, Bas(2011) **Beneficial effects of aerobic training in adolescent patients with moderate idiopathic scoliosis.**415–419
- Pingot M, Czernicki J, Kubacki J(2007) **Assessment of muscle strength of hip joints in children with idiopathic scoliosis.** 36-43.
- Plaszewski(2011) **Physical exercises in the treatment of adolescent idiopathic scoliosis.** 114,80(27)
- Plaszewski(2013) **Efficacy of exercise therapy for the treatment of adolescent idiopathic scoliosis: a review of the literature.**22(6): 1438–1439
- Sokhanguei Y. (2008) **Corrective exercises in scoliosis (Persian)]. Science and Movement Publication;** pp: 30-35.
- Sokhanguei Y. (2007) **Effect of corrective exercises on postural, energy expenditure & physical fitness in kyphosis adolescent females.** (Persian. [(Thesis for Ph.D. University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences.
- Schiller JR, Eberson CP. (2008) **Spinal deformity and athletics.** Sports Med Arthrosc 16(1): 26-31.
- Margonato V, Fronte F, Rainero G. (2005) **Effect of short term cast wearing on respiratory and cardiac responses to sub maximal and maximal exercise in idiopathic with idiopathic scoliosis.**41(2),40-135
- McIntire KL, Asher MA, Burton DC, Liu W. (2008) **Treatment of adolescent idiopathic scoliosis with quantified trunk rotational strength training: a pilot study.** J Spinal Disord Tech. 2: 349-58.
- Weiss HR, Maier-Hennes A. (2008) **Specific exercises in the treatment of scoliosis-differential indication.** Stud Health Technol Inform.90,173,135;

بررسی رابطه ساده و چندگانه کیفیت زندگی کاری و سلامت روان دبیران تربیت بدنی و سایر دبیران مقطع متوسطه کرج

حسین سپاسی^۱

سارا افتخارزاده^۲

سامان ایزدمهر^۳

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۲/۶/۱۰

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۲/۸/۱۹

هدف از انجام این تحقیق، بررسی رابطه ساده و چندگانه کیفیت زندگی کاری و سلامت روان دبیران تربیت بدنی و سایر دبیران مقطع متوسطه شهر کرج در سال تحصیلی ۸۹-۱۳۸۸ بود. این تحقیق توصیفی و از نوع همبستگی می باشد. حجم نمونه را ۲۴۰ نفر تشکیل دادند. از پرسشنامه کیفیت زندگی کاری بر اساس الگوی والتون و پرسشنامه سلامت روان (GHQ-28) به عنوان ابزار تحقیق استفاده گردید. برای تجزیه و تحلیل داده ها از ضریب همبستگی پیرسون، رگرسیون چند متغیری و تحلیل واریانس چند متغیری (مانوا) با نرم افزار کامپیوتری «SPSS» استفاده شد. نتایج تحقیق نشان داد که ضرایب همبستگی بین کیفیت زندگی کاری با سلامت روان در دبیران تربیت بدنی ($43/0=r, 001/0=p$) و سایر دبیران ($29/0=r, 0001/0=p$) رابطه مثبت و معنی داری داشت. همچنین تمام مولفه های کیفیت زندگی کاری به جز مولفه پرداخت منصفانه و کافی در دبیران تربیت بدنی و مولفه وابستگی اجتماعی زندگی کاری در سایر دبیران، با سلامت روان رابطه مثبت و معنی داری داشتند. طبق

۱ استاد دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج

۲ کارشناس ارشد تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحدشوشتر(نویسنده مسئول)

E- mail:sara.eftkharzadeh@yahoo.com

۳ کارشناس ارشد تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه آزاد بروجرد

نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون با روش ورود مکرر، ضریب همبستگی چند متغیری برای ترکیب خطی مؤلفه کیفیت زندگی کاری با سلامت روان در دبیران تربیت بدنی برابر با $MR = 0/55$ و $RS = 0/30$ در سطح $p = 0/01$ ، در سایر دبیران برابر با $MR = 0/41$ و $RS = 0/17$ در سطح $p = 0/0001$ معنی دار بود. همچنین طبق نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون با روش مرحله ای مشاهده شد که تنها مؤلفه توسعه قابلیت های انسانی پیش بینی کننده برای سلامت روان دبیران تربیت بدنی و مؤلفه های محیط کاری ایمن و بهداشتی و فضای کلی زندگی به ترتیب پیش بینی کننده برای سلامت روان دبیران غیر تربیت بدنی بودند.

واژگان کلیدی: کیفیت زندگی کاری، سلامت روان، دبیران تربیت بدنی و دبیران غیر تربیت بدنی

مقدمه

در حال حاضر موفقیت در هر سازمانی بستگی به تخصیص و به کارگیری مناسب ابزار، تجهیزات، پول، مواد خام و منابع انسانی آن سازمان در برنامه هایش دارد و این امر در صورتی امکان پذیر خواهد بود که سازمان ها بتوانند مهارت ها، توانایی ها و خصوصیات فردی و جمعی کارکنان خود را در راستای اهداف سازمان به کار گیرند. وزارت آموزش و پرورش سازمانی است که دارای مشخصه هایی از قبیل دارا بودن مقاصد مشخص به صورت مجموعه ای از ماموریت ها، برنامه ها و اهداف، تشکیل یافتن و در اختیار داشتن منابع انسانی می باشد (سیدجوادین و سخدری، ۱۳۸۴).

در سازمان های آموزشی مانند دیگر سازمان ها، هر عضو جدید در نخستین تماس حرفه ای خود با محیط کار امیدوار است با جوی مناسب مواجه شود تا بتواند نیازهای اقتصادی، اجتماعی و روانی خود را به نحوی مطلوب برآورده سازد (کسای، ۱۳۸۳). مفهوم "کیفیت زندگی کاری" با جنبه ی مهم مسئولیت اجتماعی ارتباط مستقیم دارد. طرفداران این نظریه در جستجوی نظام های جدیدی برای کمک به کارکنان هستند تا آنها بتوانند بین زندگی کاری و زندگی شخصی تعادل برقرار کنند (محمدی، ۱۳۸۷).

کیفیت زندگی کاری برنامه ای جامع و گسترده است که رضایت کارکنان را افزایش می دهد، یادگیری آنها را در محیط تقویت می کند و به آنها در امر مدیریت، تغییر و تحولات یاری می رساند. عدم رضایت کارکنان از کیفیت زندگی کاری مشکلی است که تقریباً به همه کارمندان بدون توجه به مقام و جایگاه آنها آسیب می رساند. هدف بسیاری از سازمان ها افزایش رضایت کارکنان در تمام سطوح است، اما این مساله ای پیچیده است، زیرا تفکیک و تعیین اینکه چه مشخصه هایی با کیفیت زندگی کاری رابطه دارند، امری دشوار است (Fan Lin, 2009).

امروزه هر کس در هر مکان و موقعیتی که باشد، درجاتی از فشار و استرس را در محیط کار خود احساس می کند و این واقعیت امری انکار ناپذیر و ملموس در سازمان های مدرن امروزی است (Rishu, 2006). بررسی ادراکات کارکنان هر سازمان از کیفیت زندگی کاری و دریافت صحیحی از میزان سلامت روان شان یک نیروی مداخله گر و عامل موثری در رفتارشان به شمار می رود که تاثیر مستقیمی در روحیه و ادامه ی فعالیت های کاریشان دارد (آراسته، ۱۳۸۶). "سلامت روان" یکی از مهمترین مباحث امروز در جوامع سیاسی و علمی است. اهمیت موضوع سلامت روان به آن حد است که سازمان بهداشت جهانی شعار سال ۲۰۰۱ را به بهداشت روان اختصاص داد (Porto & et al., 2006).

تجربه همه دانش آموزان نشان داده است که جو عاطفی در محیط کلاس مقوله ای بسیار مهم و بحث انگیز است. ثبات عاطفی در فضای کلاس از معلم متأثر می شود، وجود یک معلم با مشکلات روحی و روانی و شخصی تاثیر مضر بر تمام دانش آموزانی که با او در ارتباطند، می گذارد. به همین دلیل مهم است که اقدامات قابل تشخیصی برای کمک به معلمانی با مشکلات عاطفی صورت گیرد. این کار همیشه آسان نیست، اما از ماهیت مثبتی برخوردار می باشد (Baver, 2007).

حرفه معلمی و تدریس از جمله مشاغل پر استرس ذکر شده است. حقوق ناکافی، عدم وجود حمایت والدین و مدیران حمایت کننده از جمله جنبه های منفی و عوامل فشار زا برای معلمان است. آسیب به

1. quality of work life (QWL)

2. general health (GH)

سلامت روانی و جسمانی از نتایج استرس های گوناگونی است که به صورت علائم جسمانی (سردرد، زخم معده)، علائم روانی (افسردگی، خشم) و علائم رفتاری (افت کاری، غیبت)، ظاهر شود (Saraji & Dargahi, 2006).

سرمایه گذاری بیشتر بر نیروی انسانی در آموزش و پرورش که همان معلمان هستند، به معنای افزایش دانش و قدرتمند کردن زیر بنای جامعه که سرمایه های اصلی جامعه هستند می باشد. معلم تربیت بدنی نیز به عنوان جزئی از این نیروی انسانی در آموزش و پرورش وظایف خطیری همچون: ایجاد آمادگی بدنی، ایجاد صفات اخلاقی و اجتماعی پسندیده، پر کردن صحیح اوقات فراغت و آموزش شیوه درست زندگی به دانش آموزان را بر عهده دارد. در کنار این وظایف مهم عواملی وجود دارد که چنانچه به آنها رسیدگی نشود، معلم دانش آموز و جامعه بشری ضربه بزرگی خواهد خورد (کسائی، ۱۳۸۳).

تحقیقات زیادی در ارتباط با سلامت روان و کیفیت زندگی کاری صورت گرفته است که نشان دهنده رابطه مستقیم سلامت روان با عوامل مربوط به کیفیت زندگی کاری می باشد. یولوک و همکاران (۲۰۰۹) کیفیت زندگی کاری را بعنوان یک میانجی بین رابطه ی عاطفی و رابطه خانوادگی مورد بررسی قرار دادند. نتایج تحقیق بر روی ۴۴۲ کارمند نشان داد که بهبود در روابط عاطفی و خانوادگی با بهتر شدن کیفیت زندگی کاری رابطه معنی داری داشت. فن لین و همکاران (۲۰۰۹) ارتباط بین عوام روانی - اجتماعی و سلامت را در معلمان دانشگاهی بررسی کردند. این مطالعه مقطعی بر روی ۱۲۰۸ معلم (۵۷۹ مرد و ۶۲۹ زن) صورت گرفت. نتایج نشان داد عدم کنترل شغلی و عدم حمایت اجتماعی با ضعیف شدن سلامت جسمی و روحی مردان مرتبط بود. در حالی که تقاضای کار زیاد با ضعیف شدن سلامت جسمی و روحی زنان در ارتباط بود. به علاوه فشار کار زیاد به طور مداوم با بیماری در هر دو جنس رابطه مستقیم داشت. با اور همکاران (۲۰۰۷) با مطالعه بر روی ۹۴۹ معلم آلمانی، شرایط کار، عوارض جانبی و مشکلات سلامت روانی آنها را بررسی نمودند. نتایج نشان داد فشار کار بالا در معلمانی که بیش از ۵۰ ساعت در هفته مشغول به کار بودند، از مشکلات روحی و روانی قابل توجهی رنج می بردند و بین سلامت روان و شرایط کاری رابطه معنا داری وجود داشت.

ریشو (۲۰۰۶) در تحقیقی با عنوان کیفیت زندگی کاری تعیین کننده بهداشت روانی، بر نمونه ۸۰ نفری از کارمندان رسانه های مختلف به مطالعه پرداخت. بین کیفیت زندگی کاری و سلامت روان ارتباط مثبتی یافت. همچنین کیفیت زندگی کاری خوب، ترویج سلامت روان بین کارمندان را به دنبال داشت. پورتو و همکاران (۲۰۰۶) در مطالعه ای به اختلالات روانی و ارتباط کار با عوامل روانی بین معلمان پرداختند. عدم سلامت روان در ۴۴ درصد از معلمان گزارش شد که تحت تاثیر عواملی چون مطالبات شغلی و فشار کاری بودند. در این مطالعه شیوع اختلالات روانی در معلمان با فشار کاری زیاد، ۱/۵ برابر معلمان با فشار کاری کم بود. با توجه به اهمیت موارد فوق و با عنایت به اینکه چنین تحقیقی با این گستردگی در دبیران تربیت بدنی و غیر تربیت بدنی در کرج انجام نشده است، تحقیق حاضر در پی پاسخگویی به این سوالات است که وضعیت سلامت روان و کیفیت زندگی کاری آنان چگونه است؟ آیا بین کیفیت زندگی کاری و سلامت روان دبیران تربیت بدنی و غیر تربیت بدنی رابطه ای وجود دارد؟ از این رو تحقیق حاضر با هدف بررسی رابطه ساده و چندگانه کیفیت زندگی کاری با سلامت روان دبیران تربیت بدنی و سایر دبیران مقطع متوسطه شهر کرج انجام شد.

روش پژوهش

این پژوهش از نوع همبستگی می باشد و از روش میدانی برای جمع آوری اطلاعات مبتنی بر پرسشنامه ها استفاده شده است. جامعه آماری تحقیق را تمامی دبیران مقطع متوسطه مناطق چهارگانه آموزش و پرورش شهر کرج تشکیل دادند که دبیران تربیت بدنی ۱۹۲ نفر و دبیران غیر تربیت بدنی ۴۵۲۲ نفر در سال تحصیلی ۸۸-۸۹ بودند. برای انتخاب نمونه ای که نماینده و معرف هر چه بیشتر جامعه مورد تحقیق باشد از میان کلیه دبیران به روش تصادفی چندمرحله ای، تعداد ۲۴۰ نفر به عنوان اعضای نمونه انتخاب شدند که ۶۰ نفر از آنها را دبیران تربیت بدنی و ۱۸۰ نفر را سایر دبیران مقطع متوسطه تشکیل دادند.

ابزار اندازه گیری

الف) پرسشنامه کیفیت زندگی کاری

در این تحقیق از پرسشنامه کیفیت زندگی کاری که بر اساس الگوی والتون (۱۹۹۳) تنظیم شده است استفاده گردید. این پرسشنامه چهل و سه ماده دارد و ۸ مولفه را اندازه می گیرد. این مولفه ها عبارت اند از: پرداخت منصفانه و کافی (سوالات ۴-۱)، محیط کاری ایمن و بهداشتی (سوالات ۱۰-۵)، تامین فرصت رشد و امنیت مداوم (سوالات ۱۵-۱۱)، قانون گرایی در سازمان کار (سوالات ۱۹-۱۶)، وابستگی اجتماعی زندگی کاری (سوالات ۲۳-۲۰)، فضای کلی زندگی (سوالات ۲۷-۲۴)، یکپارچگی و انسجام اجتماعی در سازمان کار (سوالات ۳۴-۲۸)، توسعه قابلیت های انسانی (سوالات ۴۳-۳۵). در تحقیق حاضر پایایی پرسشنامه از روش آلفای کرونباخ و تصنیف به ترتیب برابر با ۰/۹۰ و ۰/۹۱ می باشد که به طور کلی، بیانگر ضرایب پایایی قابل قبول می باشد.

ب) پرسشنامه سلامت روان

برای اندازه گیری سلامت روان آزمودنی ها از پرسشنامه سلامت عمومی GHQ-28 استفاده گردید. این پرسشنامه شامل ۲۸ ماده با چهار مولفه اختلال جسمانی (سوالات ۷-۱)، اضطراب و خواب (سوالات ۱۴-۸)، عملکرد اجتماعی (سوالات ۲۱-۱۵) و افسردگی (سوالات ۲۸-۲۲) می باشد. در تحقیق حاضر پایایی پرسشنامه از روش آلفای کرونباخ و تصنیف به ترتیب برابر با ۰/۹۰ و ۰/۷۰ می باشد که بیانگر ضرایب پایایی قابل قبول می باشد.

یافته های پژوهش

یافته های تحقیق نشان داد که بین کیفیت زندگی کاری و سلامت روان کل دبیران رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد ($P = 0/0001$ و $r = 0/32$). به عبارت دیگر، هر چه میزان کیفیت زندگی کاری افزایش (بهبود) یابد به همان اندازه سلامت روان دبیران افزایش می یابد. بین کلیه مؤلفه های کیفیت زندگی کاری (پرداخت منصفانه و کافی، محیط کاری ایمن و بهداشتی، تامین فرصت رشد و امنیت مداوم، قانون گرایی در سازمان کار، وابستگی اجتماعی زندگی کاری، فضای کلی زندگی، یکپارچگی و انسجام اجتماعی در سازمان کار، توسعه قابلیت های انسانی) و سلامت روان کل دبیران رابطه مثبت و معنی داری مشاهده می شود. بین کیفیت زندگی کاری و سلامت روان دبیران تربیت بدنی رابطه مثبت و معنی داری مشاهده می شود ($P = 0/001$ و $r = 0/43$). به عبارت دیگر، با افزایش کیفیت زندگی کاری دبیران تربیت بدنی، سلامت

روان آنان نیز افزایش می یابد. بین مؤلفه های محیط کاری ایمن و بهداشتی، قانون گرایی در سازمان کار، وابستگی اجتماعی زندگی کاری، فضای کلی زندگی، یکپارچگی و انسجام اجتماعی در سازمان کار، تأمین فرصت رشد و امنیت مداوم، توسعه قابلیت های انسانی) و سلامت روان دبیران تربیت بدنی رابطه مثبت معنی داری مشاهده می شود، لیکن بین مؤلفه پرداخت منصفانه و کافی و سلامت روان دبیران تربیت بدنی رابطه مثبت معنی داری مشاهده نگردید.

بین کیفیت زندگی کاری و سلامت روان دبیران غیر تربیت بدنی رابطه مثبت معنی داری مشاهده شد ($r = 0/29$ و $P = 0/0001$). به عبارت دیگر، افزایش کیفیت زندگی کاری دبیران غیر تربیت بدنی، با افزایش سلامت روان آنان همراه شده است. بین کلیه مؤلفه های کیفیت زندگی کاری (پرداخت منصفانه و کافی، محیط کاری ایمن و بهداشتی، تأمین فرصت رشد و امنیت مداوم، قانون گرایی در سازمان کار، فضای کلی زندگی، یکپارچگی و انسجام اجتماعی در سازمان کار، توسعه قابلیت های انسانی) و سلامت روان دبیران غیر تربیت بدنی نیز رابطه مثبت معنی داری مشاهده می شود، لیکن بین مؤلفه وابستگی اجتماعی زندگی کاری و سلامت روان دبیران غیر تربیت بدنی رابطه مثبت و معنی داری وجود ندارد (جدول ۱).

جدول ۱: ضرایب همبستگی ساده بین کیفیت زندگی کاری و سلامت روان دبیران

متغیر پیش بین	شاخص آماری	دبیران					
		کل		تربیت بدنی		غیر تربیت بدنی	
		r	p	r	p	r	p
سلامت روان	کیفیت زندگی کاری	0/32	0/0001	0/43	0/001	0/29	0/0001
	پرداخت منصفانه و کافی	0/16	0/014	0/17	0/180	0/16	0/033
	محیط کاری ایمن	0/32	0/0001	0/32	0/012	0/33	0/0001
	تأمین فرصت رشد	0/25	0/0001	0/29	0/022	0/25	0/001
	قانون گرایی در سازمان	0/20	0/002	0/30	0/017	0/18	0/016
	وابستگی اجتماعی	0/15	0/019	0/26	0/039	0/12	0/104
	فضای کلی زندگی	0/30	0/0001	0/35	0/005	0/28	0/0001
	یکپارچگی و انسجام اجتماعی	0/26	0/0001	0/32	0/013	0/24	0/001
	توسعه قابلیت های انسانی	0/28	0/0001	0/46	0/0001	0/22	0/002

طبق نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون با روش مرحله ای، از میان مؤلفه های پرداخت منصفانه و کافی، محیط کاری ایمن و بهداشتی، تأمین فرصت رشد و امنیت مداوم، قانون گرایی در سازمان کار، وابستگی اجتماعی زندگی کاری، فضای کلی زندگی، یکپارچگی و انسجام اجتماعی در سازمان کار، توسعه قابلیت های انسانی به عنوان متغیرهای پیش بین، مؤلفه های محیط کاری ایمن و بهداشتی، فضای کلی زندگی، وابستگی اجتماعی

زندگی کاری و توسعه قابلیت های انسانی به ترتیب پیش بینی کننده برای سلامت روان دبیران می باشند و مؤلفه های پرداخت منصفانه و کافی، قانون گرایی در سازمان کار، یکپارچگی و انسجام اجتماعی در سازمان کار و تأمین فرصت رشد و امنیت مداوم در پیش بینی کنندگی سلامت روان دبیران، نقشی را ایفا نمی کنند (جدول ۲).

طبق نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون با روش مرحله ای، از میان مؤلفه های پرداخت منصفانه و کافی، محیط کاری ایمن و بهداشتی، تأمین فرصت رشد و امنیت مداوم، قانون گرایی در سازمان کار، وابستگی اجتماعی زندگی کاری، فضای کلی زندگی، یکپارچگی و انسجام اجتماعی در سازمان کار، توسعه قابلیت های انسانی به عنوان متغیرهای پیش بین، تنها مؤلفه توسعه قابلیت های انسانی پیش بینی کننده برای سلامت روان دبیران تربیت بدنی می باشد و مؤلفه های پرداخت منصفانه و کافی، محیط کاری ایمن و بهداشتی، فضای کلی زندگی، وابستگی اجتماعی زندگی کاری، قانون گرایی در سازمان کار، یکپارچگی و انسجام اجتماعی در سازمان کار و تأمین فرصت رشد و امنیت مداوم در پیش بینی کنندگی سلامت روان دبیران تربیت بدنی، نقشی را ایفا نمی کنند (جدول ۳).

طبق نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون با روش مرحله ای، از میان مؤلفه های پرداخت منصفانه و کافی، محیط کاری ایمن و بهداشتی، تأمین فرصت رشد و امنیت مداوم، قانون گرایی در سازمان کار، وابستگی اجتماعی زندگی کاری، فضای کلی زندگی، یکپارچگی و انسجام اجتماعی در سازمان کار، توسعه قابلیت های انسانی به عنوان متغیرهای پیش بین، مؤلفه های محیط کاری ایمن و بهداشتی و فضای کلی زندگی به ترتیب پیش بینی کننده برای سلامت روان دبیران غیر تربیت بدنی می باشند و مؤلفه های پرداخت منصفانه و کافی، وابستگی اجتماعی زندگی کاری، قانون گرایی در سازمان کار، یکپارچگی و انسجام اجتماعی در سازمان کار، تأمین فرصت رشد و امنیت مداوم و توسعه قابلیت های انسانی در پیش بینی کنندگی سلامت روان دبیران غیر تربیت بدنی، نقشی را ایفا نمی کنند (جدول ۴).

جدول ۲: ضرایب همبستگی چند گانه متغیرهای مؤلفه های کیفیت زندگی کاری با سلامت روان دبیران با «مرحله ای (Stepwise)»

متغیرهای پیش بین	شاخصهای آماری	همبستگی چندگانه MR	ضریب تعیین RS	نسبت F احتمال P	ضرایب رگرسیون (b)			
					۱	۲	۳	۴
سلامت روان	۱- محیط کاری ایمن	۰/۳۲	۰/۱۰	F=۲۷/۱۵ =۰p/۰۰۰۱	$\beta = ۰/۳۲$ $t = ۵/۲۱$ $>۰p/۰۰۰۱$			
	۲- فضای کلی	۰/۳۸	۰/۱۴	F=۲۰/۳۵ =۰p/۰۰۰۱	$\beta = ۰/۲۵$ $t = ۳/۹۲$ $>۰p/۰۰۰۱$	$\beta = ۰/۲۲$ $t = ۳/۵۰$ $>۰p/۰۰۱$		
	۳- وابستگی اجتماعی	۰/۴۰	۰/۱۶	F=۱۵/۰۸ =۰p/۰۰۰۱	$\beta = ۰/۳۱$ $t = ۴/۴۲$ $>۰p/۰۰۰۱$	$\beta = ۰/۲۸$ $t = ۴/۰۴$ $>۰p/۰۰۰۱$	$\beta = -۰/۱۵$ $t = -۲/۰۰$ $>۰p/۰۰۵$	
	۴- توسعه قابلیت	۰/۴۲	۰/۱۸	F=۱۲/۷۷ =۰p/۰۰۰۱	$\beta = ۰/۲۷$ $t = ۳/۸۷$ $>۰p/۰۰۰۱$	$\beta = ۰/۲۴$ $t = ۳/۵۱$ $>۰p/۰۰۱$	$\beta = -۰/۲۵$ $t = -۲/۸۵$ $>۰p/۰۰۵$	$\beta = ۰/۱۹$ $t = ۲/۲۴$ $>۰p/۰۰۵$

جدول ۳: ضرایب همبستگی چند گانه متغیرهای مؤلفه های کیفیت زندگی کاری با سلامت روان دبیران تربیت بدنی با «مرحله ای (Stepwise)»

شاخصهای آماری	همبستگی چند گانه MR	ضریب تعیین RS	نسبت F احتمال p	ضرایب رگرسیون (b)
متغیرهای پیش بین	متغیر ملاک			توسعه قابلیت
توسعه قابلیت	سلامت روان	۰/۲۱	F=۱۶/۰۶ =۰p/۰۰۰۱	$\beta = ۰/۴۶$ $t = ۴/۰۰$ $>۰p/۰۰۰۱$

جدول ۴: ضرایب همبستگی چند گانه متغیرهای مؤلفه های کیفیت زندگی کاری با سلامت روان دبیران غیر تربیت بدنی با «مرحله ای (Stepwise)»

شاخصهای آماری	همبستگی چند گانه MR	ضریب تعیین RS	نسبت F احتمال p	ضرایب رگرسیون (b)
متغیرهای پیش بین	متغیر ملاک			۱ ۲
۱- محیط کاری ایمن و بهداشتی	سلامت روان	۰/۱۰	F=۲۱/۴۱ =۰p/۰۰۰۱	$\beta = ۰/۳۳$ $t = ۴/۶۲$ $>۰p/۰۰۰۱$
۲- فضای کلی زندگی		۰/۱۴	F=۱۴/۳۹ =۰p/۰۰۰۱	$\beta = ۰/۱۹$ $t = ۲/۵۸$ $>۰p/۰۰۱$

طبق نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون با روش ورود مکرر، ضریب همبستگی چند متغیری برای ترکیب خطی مؤلفه های پرداخت منصفانه و کافی، محیط کاری ایمن و بهداشتی، تأمین فرصت رشد و امنیت مداوم، قانون گرایی در سازمان کار، وابستگی اجتماعی زندگی کاری، فضای کلی زندگی، یکپارچگی و انسجام اجتماعی در سازمان کار، توسعه قابلیت های انسانی با سلامت روان کل دبیران، دبیران تربیت بدنی و سایر دبیران به ترتیب برابر با: $MR = ۰/۴۲$ و $RS = ۰/۱۸$ می باشد که در سطح $p = ۰/۰۰۰۱$ معنی دار است. با توجه به مقدار ضریب تعیین (RS)، مشخص شده که ۱۸ درصد واریانس سلامت روان توسط متغیرهای پیش بین قابل تبیین می باشد. در دبیران تربیت بدنی برابر با: $MR = ۰/۵۵$ و $RS = ۰/۳۰$ می باشد که در سطح $p = ۰/۰۱$ معنی دار است. با توجه به مقدار ضریب تعیین (RS)، مشخص شده

که ۳۰ درصد واریانس سلامت روان توسط متغیرهای پیش بین قابل تبیین می باشد. در دبیران غیر تربیت بدنی برابر است با: $MR = 0/41$ و $RS = 0/17$ می باشد که در سطح $p = 0/0001$ معنی دار است. با توجه به مقدار ضریب تعیین (RS)، مشخص شده که ۱۷ درصد واریانس سلامت روان توسط متغیرهای پیش بین قابل تبیین می باشد.

بحث و نتیجه گیری

طبق نتایج حاصل از همبستگی ساده، بین کیفیت زندگی کاری با سلامت روان دبیران تربیت بدنی رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. بین مولفه های کیفیت زندگی کاری با سلامت روان دبیران تربیت بدنی نیز رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. مولفه های توسعه قابلیت های انسانی و فضای کلی زندگی بیشترین همبستگی را با سلامت روان دبیران تربیت بدنی داشتند و تنها بین مولفه پرداخت منصفانه و کافی با سلامت روان دبیران تربیت بدنی رابطه مثبت و معنی داری مشاهده نشد. در دبیران غیر تربیت بدنی بین کیفیت زندگی کاری با سلامت روان دبیران تربیت بدنی رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. بین مولفه های کیفیت زندگی کاری با سلامت روان دبیران تربیت بدنی نیز رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. مولفه های محیط کاری ایمن و بهداشتی و فضای کلی زندگی بیشترین همبستگی را با سلامت روان دبیران غیر تربیت بدنی داشتند و تنها بین مولفه وابستگی اجتماعی زندگی کاری با سلامت روان دبیران غیر تربیت بدنی رابطه مثبت و معنی داری مشاهده نشد. در نتایج تحقیق میر کمالی و نارنجی ثانی (۱۳۸۷) بیشترین همبستگی در مولفه های کیفیت زندگی کاری با رضایت شغلی بین مولفه توسعه قابلیت های انسانی بود که با تحقیق حاضر همخوانی دارد. نتایج تحقیق محمدی (۱۳۸۷) و کسای (۱۳۸۳) نشان داد بین کیفیت زندگی کاری و مولفه هایش با سلامت سازمانی و عملکرد رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد که با تحقیق حاضر همخوانی دارند.

با توجه به نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون با روش ورود مکرر در دبیران تربیت بدنی، واریانس مشترک بین مولفه اول کیفیت زندگی کاری به عنوان متغیر پیش بین با سلامت روان به عنوان متغیر ملاک نشان می دهد که با ورود مولفه های بعدی این اعداد افزایش می یابند؛ به طوری که با ورود آخرین مولفه کیفیت زندگی کاری همبستگی چندگانه برابر با ۰/۵۵ و با توجه به مقدار ضریب تعیین (RS)، مشخص شده که ۳۰ درصد واریانس سلامت روان توسط متغیرهای پیش بین قابل تبیین می باشد. در سایر دبیران همبستگی چندگانه مولفه های کیفیت زندگی کاری با سلامت روان افزایش می یابد؛ به طوری که با ورود آخرین مولفه کیفیت زندگی کاری همبستگی چندگانه برابر با ۰/۴۱ و با توجه به مقدار ضریب تعیین (RS)، مشخص شده که ۱۷ درصد واریانس سلامت روان توسط متغیرهای پیش بین قابل تبیین می باشد. در نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون مرحله ای همبستگی مولفه های کیفیت زندگی کاری و سلامت روان آزمودنی ها در روش مرحله ای، تنها مولفه توسعه قابلیت های انسانی ۲۱ درصد پیش بینی کننده سلامت روان دبیران تربیت بدنی است. در دبیران غیر تربیت بدنی مولفه های محیط کاری ایمن و بهداشتی و فضای کلی زندگی به ترتیب ۱۰ درصد و ۱۴ درصد پیش بینی کننده برای سلامت روان شان می باشد. همچنین نتایج نشان دادند هر چه میزان کیفیت زندگی کاری افزایش (بهبود) یابد به همان اندازه سلامت روان دبیران افزایش می یابد. در تحقیق شهبازی و همکاران (۱۳۸۸) نتایج حاصل از رگرسیون مرحله ای نشان

داد برخی از مولفه های کیفیت زندگی کاری پیش بینی کننده عملکرد بودند. این مولفه ها عبارت اند از: قانون گرایی در سازمان کار، فضای کلی زندگی و توسعه قابلیت های انسانی که دو مولفه آخر با تحقیق فوق همخوانی دارند. همچنین نتایج بدست آمده در کل یا بخشی از تحقیقات کامپیر و همکاران (۲۰۰۹)، فن لین و همکاران (۲۰۰۹)، یولوک و همکاران (۲۰۰۹)، ریشو (۲۰۰۶)، محمدی (۱۳۸۶) نشان دادند که شرایط کاری تاثیر به سزایی در سلامت روانی دارد و با بهبود کیفیت زندگی کاری سلامت روان نیز بهبود می یابد که با تحقیق حاضر همخوانی دارند.

منابع

- آراسته، مدبر (۱۳۸۶) "بررسی وضعیت سلامت روان و عوامل مرتبط با آن در میان دبیران دبیرستان های شهرهای سندج و بیجار". مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی کردستان. دوره ۱۲: ۶۲-۵۳.
- رضایی کمینی، امیر (۱۳۸۵) "تجزیه و تحلیل و مقایسه برنامه ارزشیابی معلمان تربیت بدنی و غیرتربیت بدنی". پایان نامه کارشناسی ارشد تربیت بدنی. دانشگاه گیلان.
- سید جوادین، رضا و سخدری، کمال (۱۳۸۴) "کیفیت زندگی کاری در سازمان های کار آفرین بر اساس الگوی والتون (گزارش)". تهران: انتشارات مولفین.
- شهبازی، بهزاد و واعظی، مظفرالدین و ثنایی پور، هادی (۱۳۸۸) "تبیین رابطه کیفیت زندگی کاری و عملکرد مدیران گروه های آموزشی دانشگاه اصفهان". نشریه مدیریت دولتی. ۱(۳): ۸۴-۶۹.
- کسایی، میترا (۱۳۸۳) "نگرش کارکنان به کیفیت زندگی کاری و رابطه آن با عملکرد". تحول اداری. ۷(۴۷): ۱۳۳-۱۱۹.
- محمدی، بهرام (۱۳۸۷) "بررسی رابطه سلامت سازمانی و کیفیت زندگی کاری در مدارس دوره متوسطه استان کردستان از دیدگاه دبیران". پایان نامه کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی. دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، دانشکده علوم انسانی و تربیت بدنی.
- محمدی، شهناز (۱۳۸۶) "مقایسه مکانیسم های مقابله ای، فرسودگی شغلی و سلامت روان بین دبیران ایران و هند". فصلنامه ی نوآوری آموزشی. شماره ۱۶: ۹۶-۶۰.
- میرکمالی، محمد و نارنجی ثانی، فاطمه (۱۳۸۷) "بررسی رابطه کیفیت زندگی کاری و رضایت شغلی بین اعضای هیات علمی دانشگاه های تهران و صنعتی شریف". فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی. شماره ۴۸: ۷۱-۱۰۱.
- Akdere, M. (2006) **Improving quality of work life implications for human resources**. Business Review. 6(1).PP: 173-177.
- Bauer, J. (2007) **Working conditions, adverse events and mental health problems in a sample of 949 German teachers**. International Archives of Occupational and Environmental Health. 80(5).PP: 442-449.
- Fan Lin, B. (2009) **The relationship between psychosocial factor and health in university teachers**.
- [http:// en.cnki.com.cn/Article-en/CJFDTOTAL-SOLE200906009.htm](http://en.cnki.com.cn/Article-en/CJFDTOTAL-SOLE200906009.htm).
- Kompier, M. (2009) **Employment contracts:cross-sectional and longitudinal relations with quality of working life, helath and well-being**. Journal Occup Health. 51.PP: 193-203.
- Miller, D; Wiltse, J. (2009) **Mental Health and the Teacher**. Journal of School Health. 49(7).PP: 374 – 377.

- Nasl Saraji, G; Dargahi, H. (2006) **Study of quality of work life (QWL).**
- Iranian Journal of Public Health. 35(4).PP: 8-14.
- Porto, L; Carvalho, F; Oliveira, N; Silvany Neto, A; Araujo, T; Reis, E; et al. (2006). **Association between mental disorders and work-related psychosocial factors in teachers.** Review Saude Publica. 40(5).PP: 818-826.
- Rishu, R. (2006) **Quality of work life as determinant of mental health:**
- **a study of print media employees.** SCMS. Journal of Indian Management. 71.PP: 90-94.
- Russel, D. (1987) **Job related stress, social support and burnout among classroom teachers.** Journal of Applied Psychology. 72(2).PP: 269-274.
- Sourd, L. (2002) **Faculty members morale and their intention leave.** Journal of Higher Education. 73(4). PP:518-542.
- Weightman, J. (1999) **Introduction organization behavior.** Endinburg Gate, Horolow Addison- Wesleg.
- Yue-Lok Cheung , F; So-Kum Tang, C (2009) **Quality of work life as a mediator between emotional labor and work family interference.** Journal of Business and Psychology.

وزارت ورزش و جوانان

فراخوان مقاله فصلنامه علمی - پژوهشی مطالعات راهبردی ورزش و جوانان

در سال ۱۳۹۲

فصلنامه مطالعات راهبردی ورزش و جوانان بر آن است که با توجه به اقدامات انجام شده در جهت ارتقای سطح علمی آن در دوره جدید فعالیت خود، آخرین دستاوردهای علمی و پژوهشی موجود را که در راستای کمک به سیاست گذاری و برنامه ریزی در حوزه ورزش و جوانان، ارتقای دانش علمی و بررسی نقادانه سیاست ها و برنامه های موجود، بررسی معضلات و چالش های فراروی جوانان و ورزش کشور و ارائه راهکارهای نوین و مفید در این زمینه ها، انعکاس جدیدترین یافته های جوان پژوهی و ورزشی در داخل و خارج کشور و ... به رشته تحریر درآمده اند، تدوین و در اختیار سیاست گذاران، برنامه ریزان، صاحب نظران، کارشناسان، مربیان، جوانان و کلیه علاقمندان قرار دهد. از این رو، از تمامی محققان و پژوهشگران فعال در دو حوزه ورزش و جوانان دعوت می شود مقالات علمی - پژوهشی روزآمد و کاربردی خود پیرامون محورهای زیر را به نشانی الکترونیکی strategic.studies@msy.gov.ir ارسال نمایند.

اولویت های موضوعی حوزه ورزش

مدیریت ورزش، پزشکی ورزشی، روانشناسی ورزشی، پیکرشناسی ورزشی، استعدادیابی ورزشی، فیزیولوژی تمرین، جامعه شناسی ورزشی و سایر زمینه های علوم ورزشی

اولویت های موضوعی حوزه جوانان

ازدواج و طلاق، هویت، اوقات فراغت، سلامت، حقوق و مشارکت سیاسی، خانواده و دختران و زنان جوان، جمعیت و توسعه، اشتغال و بیکاری، مسکن، رفاه، رسانه ها و فناوری اطلاعات، مهاجرت، نظام وظیفه، آموزش و گروه های خاص جوانان

شرایط چاپ مقالات

- ۱- مقالات ارسالی نباید برای هیچ نشریه داخلی یا خارجی ارسال یا در آنها چاپ شده باشد.
- ۲- مقالات ارسالی، به هیچ وجه مسترد نخواهد شد و پس از طی مراحل ارزیابی و تایید علمی داوران به چاپ خواهد رسید.
- ۳- فصلنامه در رد یا پذیرش مقالات و ویرایش مطالب و تغییر عناوین، آزاد است.

راهنمای تنظیم مقالات

- ۱- مقاله های قابل پذیرش در فصلنامه عبارت اند از گزارش های علمی از مطالعات تحقیقی که شامل چکیده فارسی و انگلیسی، مقدمه، روش، یافته ها، بحث و تفسیر، نتیجه گیری و منابع باشند.

۲- حجم مقاله ها باید بین ۲۰ تا ۲۵ صفحه 4A (هر صفحه حدود ۴۰۰ واژه) و در فرمت word 7002 به بالا تایپ شده باشد.

۳- ساختار مقاله ها باید شامل اجزای زیر باشد:

صفحه عنوان: ضروری است که عنوان کامل مقاله در کوتاه ترین و زیباترین شکل، نام کامل نویسندگان، بالاترین مدرک، مقطع و رشته تحصیلی، دانشگاه یا سازمان متبوع و رتبه علمی یا پست سازمانی هر یک از نویسندگان (به فارسی و انگلیسی)، نشانی پستی، تلفن ثابت، تلفن همراه، نمابر و نشانی الکترونیکی نویسنده مسئول درج شود.

چکیده فارسی و انگلیسی: لازم است که چکیده ای سازمان یافته حداکثر در ۲۵۰ واژه، به زبان فارسی و انگلیسی در بر گیرنده بخش های هدف، روش، یافته ها و نتیجه گیری به صورت فشرده و منعکس کننده اهم مطالب مقاله به همراه ۳ تا ۶ کلمه به عنوان واژگان کلیدی (به گونه ای که مقاله بر مبنای آن نمایه سازی شود) ارائه گردد.

مقدمه: شامل طرح مسئله، پیشینه تحقیق، خلاصه ای از تعاریف، اصول، تئوری ها، مجهولات بجا مانده از تحقیقات قبلی چارچوب نظری، فرضیه ها یا پرسش ها، و نتایج، بحث و و منابع به صورت کامل ارائه گردد.

روش: شامل تبیین روش تحقیق، جامعه آماری، روش نمونه گیری و ابزارهای پژوهش است. یافته ها: یافته های حاصل از روش های آماری می تواند به صورت متن، جدول (شماره و عنوان در بالای آن) و نمودار (شماره و عنوان در زیر آن) ارائه شود- تعداد جدول ها و نمودارها نباید بیشتر از ۶ عدد باشد. **بحث و نتیجه گیری:** ضمن مقایسه یافته های حاصل از این تحقیق با تحقیقات قبلی از منظر شباهت ها و تفاوت ها، به درستی یا نادرستی فرضیه ها و هدف تحقیق اشاره گردد.

منابع: تمامی مقاله ها باید دارای منابع مستند، صحیح و مرتبط باشند و از آنجا که بررسی صحت و سقم تمامی منابع برای اعضای هیئت تحریریه و داوران ممکن نیست، مسئولیت این امر بر عهده نویسنده مسئول می باشد. همچنین، لازم است که منابع مورد استفاده، جدید و از سال ۲۰۰۵ به بعد باشند.

۴- ارجاعات به منابع فارسی و انگلیسی باید به شیوه درون متنی (APA) در داخل پرانتز و به شیوه زیر باشد:

(نام خانوادگی مولف، سال انتشارمنبع: شماره صفحه یا صفحات)- چنانچه از نویسنده ای در یک سال، بیش از یک اثر منتشر شده باشد، با ذکر حروف الفبا پس از سال انتشار از یکدیگر متمایز شوند.

۵- معادل غیر فارسی واژه های تخصصی، اسامی افراد یا مکان ها، کوه نوشت ها و سر واژه ها، در پاورقی هر صفحه با شماره گذاری مستقل ذکر شود.

۶- هر گونه توضیح اضافی ضروری به ترتیب شماره، در پی نوشت انتهای مقاله، پیش از فهرست منابع بیاید.

۷- فهرست منابع (فارسی یا غیر فارسی) در انتهای مقاله به ترتیب الفبایی نام خانوادگی مولف به شکل زیر تنظیم شود:

- الف. کتاب: نام خانوادگی مولف، نام (سال انتشار) **عنوان کتاب**. نام و نام خانوادگی مترجم (در صورت لزوم). محل انتشار: ناشر
- ب. مقاله: نام خانوادگی مولف، نام (سال انتشار) **"عنوان مقاله"**. نام و نام خانوادگی مترجم (در صورت لزوم). نام مجله. سال یا دوره، شماره.
- ج. مجموعه مقالات: نام خانوادگی مولف، نام (سال انتشار) **"عنوان مقاله"**. نام و نام خانوادگی مترجم (در صورت لزوم). نام و نام خانوادگی ویراستار مجموعه. عنوان مجموعه. محل انتشار: ناشر.
- د. رساله تحصیلی: نام خانوادگی مولف، نام (سال تدوین) **"عنوان رساله"**. مقطع تحصیلی، دانشکده و دانشگاه محل تحصیل.
- ه. پایگاه اینترنتی: نام خانوادگی مولف، نام (آخرین زمان به روز نمودن سایت) **"عنوان مقاله"**. نشانی پایگاه اینترنتی (تاریخ مراجعه به پایگاه).

فصلنامه مطالعات راهبردی ورزش و جوانان

فرم ارسال مقاله برای فصلنامه مطالعات راهبردی ورزش و جوانان

از تمامی محققان، پژوهشگران، استادان و فعالان دو حوزه ورزش و جوانان دعوت می‌شود که مقاله های علمی - پژوهشی خود را به همراه فرم تکمیل شده زیر، به نشانی دفتر فصلنامه مطالعات راهبردی ورزش و جوانان ارسال نمایند:

مشخصات مقاله

عنوان مقاله: نوع مقاله:

مشخصات نویسنده مسئول

نام و نام خانوادگی: جنسیت: زن " مرد "

میزان تحصیلات: رشته تحصیلی:

شغل:

خلاصه فعالیت ها و سوابق علمی و پژوهشی:

تلفن تماس همراه: تلفن تماس ثابت (با ذکر کدشهر):

نشانی کامل پستی:

مشخصات سایر نویسندگان

نام و نام خانوادگی: نام و نام خانوادگی:

میزان تحصیلات: میزان تحصیلات:

شغل: شغل:

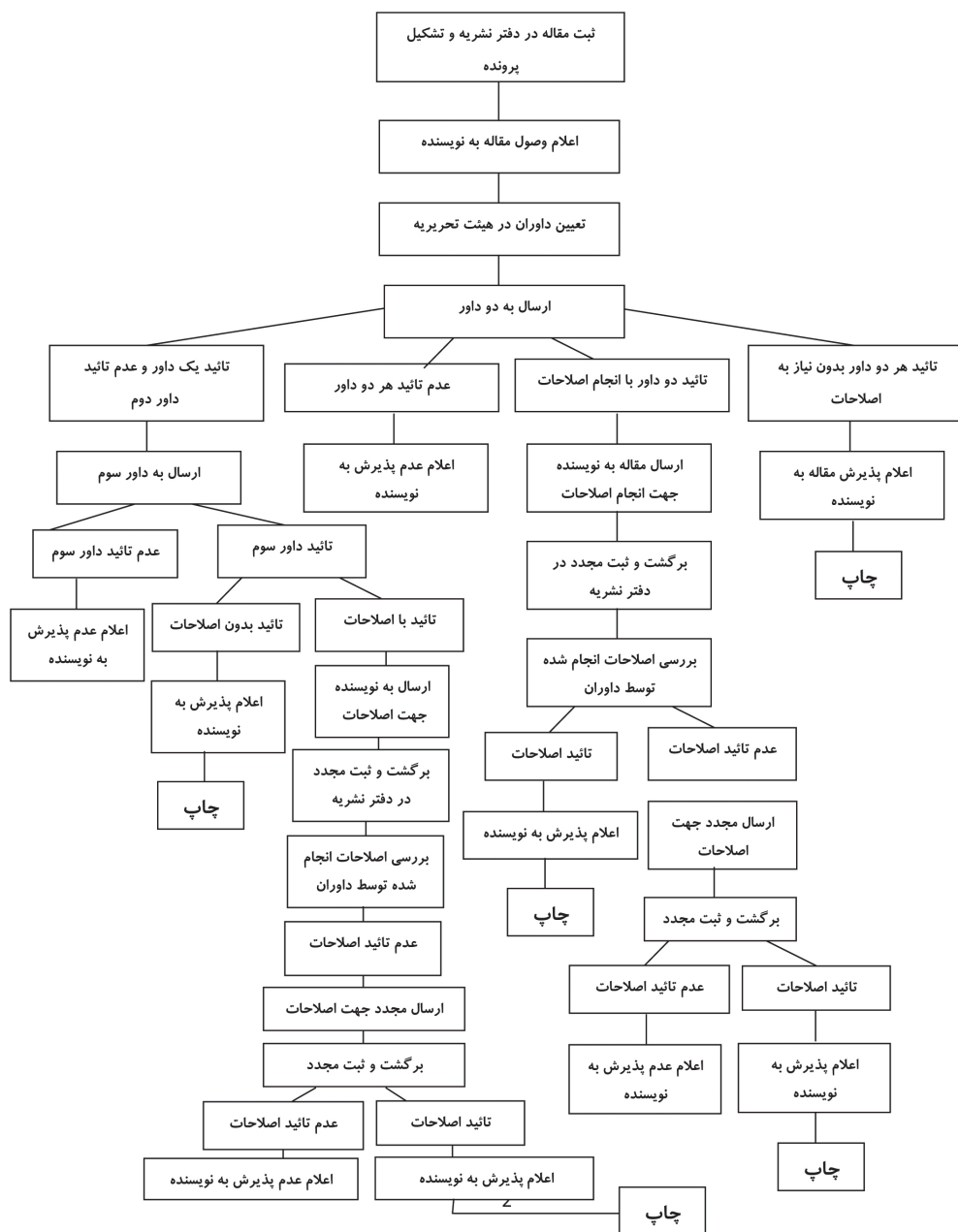
خلاصه فعالیت ها و سوابق علمی و پژوهشی: خلاصه فعالیت ها و سوابق علمی و پژوهشی:

تلفن تماس همراه: تلفن تماس همراه:

پست الکترونیک: پست الکترونیک:

تاریخ ارسال مقاله: امضای نویسنده مسئول:

فرآیند چاپ مقاله در فصلنامه مطالعات راهبردی ورزش و جوانان

راهنمای اشتراک فصلنامه مطالعات راهبردی ورزش و جوانان

از متقاضیان حقیقی و حقوقی دریافت مجله درخواست می‌شود که فرم اشتراک زیر را پس از تکمیل، به نشانی دفتر فصلنامه مطالعات راهبردی ورزش و جوانان ارسال نمایند:

تهران- بزرگراه آفریقا، خیابان سایه، پلاک ۴، ساختمان شماره ۲ وزارت ورزش و جوانان
مرکز مطالعات و پژوهش‌های راهبردی
دفتر فصلنامه مطالعات راهبردی ورزش و جوانان

فرم اشتراک فصلنامه مطالعات راهبردی ورزش و جوانان

مشخصات متقاضی حقیقی

نام و نام خانوادگی: جنسیت: زن " مرد "

میزان تحصیلات: رشته تحصیلی:

شغل: تلفن تماس ثابت (با ذکر کد شهر):

تلفن همراه: تلفن تماس ثابت (با ذکر کد شهر):

نشانی:

کد پستی ده رقمی / صندوق پستی:

امضای متقاضی:

مشخصات متقاضی حقوقی:

نام موسسه / اداره / سازمان / کتابخانه:

واحد درخواست کننده: کد پستی ده رقمی / صندوق پستی:

تلفن ثابت (با ذکر کد شهر): نمابر (با ذکر کد شهر):

امضای مسئول و مهر مؤسسه:

observed that only the social relevance of working life factor was predictive for mental health of physical education teachers and safe and health working and total life were predictive for mental health of non-physical education teachers, respectively .

Key words: Quality of work life, Mental health, physical education teachers and Non-physical education teachers

A study on Simple and Multiple Correlation among Quality of Work Life and Mental Health in Physical Education Teachers and Non-Physical Education Teachers in Karaj

Hossein Sepasi

Ph. D. Lecturer of Islamic Azad University, Karaj Branch

Sara Eftekharzadeh

Master degree in Physical education, Islamic Azad University, Shooshtar Branch

Saman Izadmehr

Master degree in Physical education, Islamic Azad University, Broojerd Branch

Received: 1 Sep. 2013

Accepted: 10 Nov. 2013

The aim of this study was to determine simple and multiple correlation among the quality of work life and mental health of physical education teachers and non-physical education teachers of high schools in Karaj city at educational year of 1388-89. This study was descriptive and correlation type. Sample community involved 240 teachers. Quality of work life questionnaire based on Wallton pattern and mental health (GHQ-28) questionnaire was used as research tools.

Pierson correlation factor, multi variable regression and multi variable variance analysis by SPSS software (manowa) , were used for data analysis. Results showed positive and significant relation between quality of work life and mental health correlation factors in sport teachers ($p=0.001$ $r=0.43$) and non-physical education teachers ($p=0.0001$ $r=0.29$). Also all of the quality of work life factors had a positive and significant relation with mental health, except adequate and fair compensation factor in Physical Education teachers and the social relevance of work life in other teachers. Results of regression analysis, with enter method, multi variable correlation factor for the linear combination for the quality of work life with mental health in physical education teachers , were $MR=0.55$ and $RS=0.3$ and significant at $p=0.01$ and in non-physical education teachers were $MR=0.41$ and $RS=0.17$ and significant at $p=0.00011$.

And also , based on results of regression analysis with stepwise method,

Impact of Corrective Exercises on the Flexibility and Cardiopulmonary of Adolescent Girls Suffering Scoliosis

Yahya Sokhangouei

Ph.D. Assistant professor in Physiotherapy, University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences, Tehran, Iran

Fariba Mohammadian

Ph.D. Assistant professor in Physical Education, Islamic Azad University, Qazvin Branch, Iran

Mojgan Zivaryan

Master degree in Physical Education, Islamic Azad University, Islamshahr Branch, Tehran, Iran

Received: 13 Jan. 2014

Accepted: 15 Feb. 2014

The present research has been conducted with the aim of assessment of the impact of corrective exercise on the change of cardiopulmonary and flexibility of adolescent girls suffering from scoliosis. For this purpose 30 students among those referred to Corrective Exercise Center of Theran Dist.4 Education Board within the age range of 13-16 years were selected. Masculine cardiopulmonary was measured by cooper six-minute test device and the flexibility was tested by sit and reach flexibility test. Testes participated in corrective exercise plans for a period of 6 weeks, each week four sessions of one and a half hours each. After completion of the plan, pair t-test was used for verifying significance of the rate of impact of corrective motions on dependent variables and for comparing the data before and after accomplishment of corrective e motions. For statistical analysis we used SPSS 16 software. The result of analyses showed that there was a significant difference between variables of cardiopulmonary and flexibility before and after exercises; and in total we can conclude that corrective motions would cause an improvement in cardiopulmonary and flexibility of scoliotic girls.

Key words: Scoliosis, Corrective Motion, Cardiopulmonary and Flexibility

The Roles of Mass Media in Development of Sports Tourism Marketing

Hassan Asadi

Ph.D. Associate Professor of University of Tehran

Mahmood Goodarzi

Ph.D. Associate Professor of University of Tehran, Minister of Sports and Youth

majid javid

Master degree in Sport management, University of Tehran

14

Received: 25 Dec.2013

Accepted: 1 Feb. 2014

The aim of the present study is to examine the attitude of Managers and Specialists in sport, tourism and sports media towards the role of mass media in sport tourism marketing in the province of Tehran. Research samples are comprised of the Managers and Specialists in sport, tourism and sports media who work in Tehran Province. Research tools are based on a standardized questionnaire that was used only after being confirmed of its validity and reliability ($\alpha: .86$). Data from 267 questionnaires returned were analyzed by SPSS V.21 and Amos V.21 software using Kolmogorov-Smirnov, Kruskal-Wallis, Friedman, Exploratory Factor Analysis (EFA) and confirmatory factor analysis (CFA). Kolmogorov - Smirnov Results showed the data distribution was not normal. Friedman test results showed that, among other media, TV have more effective role in sports tourism marketing from viewpoint of the three groups. Moreover, considering the discussion of the factors, advertising the Events and Attractions in order to attract tourists after being selected as the host with a factor loading of 0.88 and encouraging Tourism Agencies to use sports and entertainment activities In the Tourism packages with a factor loading of 0.75 have the highest role in the development of sports tourism marketing.

Keyword: Mass Media, Sport Tourism, Marketing and Advertise

Evaluation and Comparison among the Roles of Public Sports and Championship Sports on Strengthening National Trust

Gholam Reza Shabani Bahar

Ph.D. Associate Professor of Bu- Ali Sina University, Hamedan

Mohammad Reza Neeknejad

Ph.D. student in Sport management, Bu- Ali Sina University, Hamedan

Abolfazl Farahani

Professor of Payam-e-Noor University

Abbass Samadi

Ph.D. Assistant professor of Bu- Ali Sina University, Hamedan

Received: 11 Dec.2013

Accepted: 28 Jan 2014

Background and purpose: Trust the fundamental problems of social and political foundations of society and social relations into account is. The aim of this study was to evaluate and compare the strengthening of the role of sport Public and the championship of the National Trust's view of sports and non-sports administrators province.

Methodology: This study was conducted according to the survey. The Statistics sample of this research Sport administrators The number 5 Person and non-sports administrators5 Person A total of 100 Person were included. (The population Statistics is equal to the sample) tool for gathering data in the present study, a questionnaire. To assess Rate of inter-item correlation as well as the " Cronbach's alpha " was used. Data analysis was performed using SPSS 16.

Results: Analysis of the data shows the performance of sport Public and the championship of the National Trust Dimensions is a significant difference. So Variable participation in Sport has been able to affect the rate of the National Trust.: The correlation coefficient between the national trust (personal trust, generalized trust, institutional trust) with the sport Public and the championship was significant and Direct and positive correlation between participation in Sport Public and Championship and there are National Trust05).

Discussion: A Total of Social factors associated with sport is a way that emphasizing the National Trust as one of the key components of social capital to enrich the interaction between humans Playing a role and a set of social relations are closely to connected.

Key words: National trust, Public sports and Championship sports

The Comparison of Mental Health, Happiness and Personal Well-being between Middle-aged Women with Regular, Irregular Aerobic Activity and Inactive Women

Mehrangiz Paivastegar

Ph.D. Assistant professor in Psychology, Al-zahra university

Seyyede Afrooz Mousavi

Ph.D student in Sport psychology, Imam Reza University

Leila Moghtader

Ph.D student in General psychology, Islamic Azad University, Sari Branch

12

Received: 13 Oct. 2013

Accepted: 2 Dec. 2013

The aim of this study was to compare the mental health, happiness and well-being in middle-aged women with regular, irregular aerobic activity and inactive women. 200 women selected from women referred to home health centers. 75 of them had regular aerobic activity, 74 had irregular aerobic activity and 51 was inactive women. Subjects are asked to complete GHQ, Oxford Happiness Inventory and well-being questionnaire. ANOVA and Tokay test was used to analyze the data. Results showed inactive middle-aged women have more anxiety, somatic symptoms and depression than middle-aged women with regular and irregular aerobic activity ($P < 0.05$). Also results showed no significant difference between women with regular and irregular aerobic activity in mental health, happiness and well-being. On the other hand aerobic activity in any situation, especially in leisure time can improve the mental health in middle-aged women. In this research, the significant difference in mental health, happiness and well-being between women with regular and irregular aerobic activity and inactive women indicates the important impact of aerobic activity, as one of the preventive factors of mental disorders in women as well as assets for helping them to adjust with stressors.

Keywords: Mental health, Happiness, Personal Well-being, Aerobic activity and Women

A Study on Social Factors Affecting Youth Aggression

Zahra Hazratti Someeh

Ph. D.Sociology Lecturer of Islamic Azad University, Takestan Branch

Hossein Asadi

Ph. D.Sociology Lecturer of Islamic Azad University, Ashtian Branch

Seyyed Malek Sadeghean

Master degree in Sociology

Received: 7 Jun. 2012

Accepted: 29 Aug. 2012

This research have been done with the aim of studying social factors effective of Ilam city's 15-29 years youth attitude toward aggressiveness in 2012. For theoretical frame work it was used sociological theories in both conformist and structuralist paradigms and theorists like Bandeura & Satterland, Bergess, Iekerz, and Howard Becher. Research method is descriptive and survey type. Statistical community are Ilam city's 15-29 years youth with 76796 subjects and sample volume 400 subjects. Sampling method is classification sampling in proportion with volume and simple random method was used to select subjects. Main tools of present research are questionnaire and supplementary tools is referring to library in this research, questionnaire has structural validity and its - Cronbach is 85% for reliability coefficient. Research results showed that following variables have a meaningful and direct relationship with youth aggressiveness: "Socio- economic status, victim observer of aggression, having title of aggressive and incentive believes of aggression". Finally, with respect to obtained results, it is introduced recommendations and procedures to lessen the aggression of youth in our society.

Key words: Youth aggression, Incentive believes of aggression, Criminal Copartners and Incentive believes to aggression

A Review Study on Programs and Activities of Some of Countries in Decreasing Drug Abuse Demand

Mohammad Bagher Saberi zafarghandi

Ph.D. Assistant Professor of psychiatry Department, Tehran Psychiatric Institute, Iran University of Medical Sciences

Mohammad Mahdi Shamsaee

Ph.D. Lecturer of Psychology Department, Islamic Azad University, Bandargaz Branch, Golestan, Iran

Mohsen Roshanpajouh

M.D. Expert in treatment of Drug dependency, Well-being organization

Roxana Mirkazemi

Ph.D. Expert in treatment of Drug dependency, Well-being organization

10 9

Received: 26 Nov. 2013

Accepted: 12 Jan. 2014

Present study designed to review and investigate Programs, plans and activities in reduction of drug abuse demand among some of countries.

This qualitative, analytic-descriptive study applied an archival method to recruit data.

Main policies of most countries in decreasing demands to drug abuse consist of: Increasing awareness of community about risks and costs of drug abuse or consumption, life skills training, educating and substitution of adaptive behaviors in satisfying psycho-social needs, preparing counseling interventions while confronting life crisis, considering cultural and religious factors and principles, strengthening counter drugs' laws and regulations, suggesting strategies to treatment and prevention of drug abuse. The strategies mostly focused on individual-oriented, training-oriented, school/teacher based, mass media, job environment, laws regulation and applying preliminary health care networks programs.

Documents and evidences indicate countries which investigated in the present study established integrated, comprehensive multidimensional programs on drug abuse prevention and crime preventive laws. It seems that considering quad dimension of human's health along with satisfying social, economic and cultural issues in Iran, could act as an appropriate path map to prevent and reducing drug consumption.

Keywords: Programs, Activities, Plans, Demand's reduction and Drug Abuse

Youth, Parents and Their Differences in the Mate Selection Criteria

Esmacil Jahanbakhsh

Ph. D. Sociology Lecturer of Islamic Azad University, Dehaghan Branch

Received: 4 Apr. 2012

Accepted: 16 Jun. 2012

The purpose of this research is to examine the Generation Difference in Mate Selection Criteria and their Social Causes among the single youths and the parents in Tehran.

The research population were the single boys and girls aged above 19 and the parents having a single child above 19.

Research Method was "Survey", and the data have collected using the questionnaires.

600 persons (150 persons in each group of research population) from all zones of Tehran were selected by Random Stratified Multi-Stage Sampling Method as the Sample.

The obtained data reveals the fact that there is a significant difference between the parent's mate selection criteria of their own marriages and of the youths; and that some variables including gender, age, education, job, socio-economic status, familial relations and using some mass media are effected on the generation difference in the subject of the survey; among these variables, as Multi-Variable Regression and Path Analysis revealed, job position, education level and the amount of the usage of satellite TV programs respectively are the most effective variables that causes these differences. These variables explain 49% of variances of Generation Difference in Mate Selection Criteria.

Statistical tests revealed that the differences between the parent's mate selection criteria for the marriages of their youths and of the single boys and girls were not significant in general.

Key Words: Generation Difference, Mate Selection Criteria, Parents, Single Youths, Socio-Economic Status, Familial Relations and Mass Media

Mohammad Reza Neeknejad / Ph.D. student in Sport management, Bu- Ali Sina University, Hamedan

Abolfazl Farahani / Professor of Payam-e-Noor University

Abbass Samadi / Ph.D. Assistant professor of Bu- Ali Sina University, Hamedan

..... 12

The Roles of Mass Media in Development of Sports Tourism Marketing

Hassan Asadi / Ph.D. Associate Professor of University of Tehran

Mahmood Goodarzi / Ph.D. Associate Professor of University of Tehran, Minister of Sports and Youth

majid javid / Master degree in Sport management, University of Tehran

..... 13

Impact of Corrective Exercises on the Flexibility and Cardiopulmonary of Adolescent Girls Suffering Scoliosis

Yahya Sokhangouei / Ph.D. Assistant professor in Physiotherapy, University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences, Tehran, Iran

Fariba Mohammadian / Ph.D. Assistant professor in Physical Education, Islamic Azad University, Qazvin Branch, Iran

Mojgan Zivaryan / Master degree in Physical Education, Islamic Azad University, Islamshahr Branch, Tehran, Iran

..... 14

A study on Simple and Multiple Correlation among Quality of Work Life and Mental Health in Physical Education Teachers and Non-Physical Education Teachers in Karaj

Hossein Sepasi / Ph. D. Lecturer of Islamic Azad University, Karaj Branch

Sara Eftekharzadeh / Master degree in Physical education, Islamic Azad University, Shooshtar Branch

Saman Izadmehr / Master degree in Physical education, Islamic Azad University, Broojerd Branch

..... 15

CONTENTS

Youth, Parents and Their Difference in the Mate Selection Criteria

Esmail Jahanbakhsh / Ph. D.Sociology Lecturer of Islamic Azad University Dehaghan Branch
..... 8

A Review Study on Programs and Activities of Some of Countries in Decreasing Drug Abuse Demand

Mohammad Bagher Saberi zafarghandi / Ph.D. Assistant Professor of psychiatry Department, Tehran Psychiatric Institute, Iran University of Medical Sciences

Mohammad Mahdi Shamsaee / Ph.D. Lecturer of Psychology Department, Islamic Azad University, Bandargaz Branch, Golestan, Iran

Mohsen Roshanpajouh / M.D. Expert in treatment of Drug dependency, Well-being organization

Roxana Mirkazemi / Ph.D. Expert in treatment of Drug dependency, Well-being organization
..... 9

A Study on Social Factors Affecting Youth Aggression

Zahra Hazratti Someeh / Ph. D.Sociology Lecturer of Islamic Azad University, Takestan Branch

Hossein Asadi / Ph. D.Sociology Lecturer of Islamic Azad University, Ashtian Branch

Seyyed Malek Sadeghean / Master degree in Sociology
..... 10

The Comparison of Mental Health, Happiness and Personal Well-being between Middle-aged Women with Regular, Irregular Aerobic Activity and Inactive Women

Mehrangiz Paivastegar / Ph.D. Assistant professor in Psychology, Al-zahra university

Seyyede Afroz Mousavi / Ph.D student in Sport psychology, Imam Reza University

Leila Moghtader / Ph.D student in General psychology, Islamic Azad University, Sari Branch
..... 11

Evaluation and Comparison among the Roles of Public Sports and Championship Sports on Strengthening National Trust

Gholam Reza Shabani Bahar / Ph.D. Associate Professor of Bu- Ali Sina University, Hamedan

Editorial Board:

Kiumarth Ashtarian

Associate Professor of Political Science Department, Faculty of Law and Political Sciences, University of Tehran

Mohammad Javadi pour

Assistant Professor of Educational Management and Planning Department, Faculty of Psychology and Education, University of Tehran

Seyyed Nasrollah Sadjadi

Associate Professor of Sport Management Department, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, University of Tehran

Mahdi Taleb pour

Associate Professor of Movement Behavior Department, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, University of Ferdowsi

Mohammad Hossain Abdollahi

Associate Professor of Psychology Department, Faculty of Psychology and Education, University of Kharazmi

Farzad Ghafouri

Associate Professor of Physical Education Department, Faculty of Psychology and Education, University of Allameh

Mohammad Kashti dar

Associate Professor of Physical Education and Sport Sciences Department, Faculty of Literature and Human Sciences, University of Birjand

Mahmood Golzari

Assistant Professor of Political Science Department, Faculty of Psychology and Education, University of Allameh

Amir Maleki

Associate Professor of Human Sciences Department, Payam-e- Noor University

Habib Honari

Assistant Professor of Physical Education Department, Faculty of Psychology and Education, University of Allameh

Quarterly of

STRATEGIC STUDIES ON YOUTH AND SPORTS

No.21.Autumn 2013

Concessionaire:

Ministry Of Sports and Youth

Director:

Mohammad Taghi Hassanzade

Editor-in-Chief:

Seyyed Nasrollah Sadjadi

Editorial Secretary:

Mohammad Reza Fazli

Office Manager:

Zahra Kamalian

Typist:

Pardis vahebzadeh

Publication:

Tehran University of Art Press

**Ministry Of Sports And Youth
Strategic Studies And Research Center**

Add: No.4. Sayeh St. Afrika Blvd. Tehran, Iran

Tel: +98(21)22662267

Fax: +98(21)22662260

E- mail: strategic.studies@msy.gov.ir

*In The Name Of Allah
The Beneficent and the
Merciful*